

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
TEISĖJŲ ETIKOS
KODEKSAS

PRAKTINIS VADOVAS

2018

Turiny

1 straipsnis. Kodekso paskirtis -----	2
2 straipsnis. Kodekso tikslas -----	3
3 straipsnis. Kodekso taikymas -----	4
4 straipsnis. Kodekso šaltiniai -----	6
5 straipsnis. Pagrindiniai teisėjų elgesio principai -----	7
6 straipsnis. Pagarba žmogui -----	8
7 straipsnis. Pagarba ir lojalumas valstybei -----	13
8 straipsnis. Teisingumas ir nešališkumas -----	15
9 straipsnis. Nepriklausomumas -----	30
10 straipsnis. Konfidencialumas -----	33
11 straipsnis. Skaidrumas ir viešumas -----	35
12 straipsnis. Sąžiningumas ir nesavanaudiškumas -----	38
13 straipsnis. Padorumas -----	45
14 straipsnis. Pavyzdingumas -----	49
15 straipsnis. Pareigingumas -----	58
16 straipsnis. Solidarumas -----	83
17 straipsnis. Profesinės kvalifikacijos kėlimas -----	85

Kodekso paskirtis

Šis Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodeksas (toliau – kodeksas) nustato pagrindinius Lietuvos Respublikos teisėjų (toliau – teisėjų) elgesio principus. Kodeksas reglamentuoja teisėjų elgesį tiesioginių pareigų atlikimo metu ir elgesį, nesusijusį su tiesioginių pareigų atlikimu.

Konsultacinė Europos teisėjų taryba apie teisėjų etikos kodeksų reikšmingumą yra pasisakiusi, kad elgesio kodeksai turi kelis svarbius privalumus: pirma, jie padeda teisėjams išspręsti profesinės etikos klausimus, suteikia jiems teisę savarankiškai priimti sprendimus ir garantuoja jų nepriklausomumą nuo kitų valdžios institucijų; antra, kodeksia informuoja visuomenę apie teisėjo elgesio, kurio jie gali tikėtis iš teisėjų standartus, trečia, jie įtakoja visuomenės pasitikėjimą, nepriklausomumu ir nešališku teisingumu („Dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo, principų ir taisyklių“).

Pažymėtina, kad Teisėjų etikos ir drausmės komisija savo veikloje vadovaujasi keletu svarbių principų, kurių formulavimui itin didelę reikšmę turi konstitucinė jurisprudencija bei teismų praktika.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija neturi teisės vertinti, ar teisėjų priimti procesiniai sprendimai ar atlikti procesiniai veiksmai yra teisėti ir negali spręsti dėl drausminės atsakomybės taikymo už jų priimtus procesinius sprendimus. Teisėjų priimtų procesinių sprendimų ir atliktų procesinių veiksmų teisėtumas ir pagrįstumas gali būti patikrintas tik apskundus juos aukštesnės instancijos teismui proceso įstatymų nustatyta tvarka. Konkrečios bylos nagrinėjimas bei atitinkamų procesinių sprendimų priėmimas yra teismo procesinė veikla vykdančią teisingumą. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį, teisingumą Lietuvoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Bet koks kitų institucijų ar asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą yra draudžiamas ir užtraukia įstatymo nustatytą atsakomybę. Konstitucinis Teismas 2014 m. kovo 10 d. sprendime yra išaiškinęs, jog teismų savivaldos institucija, turinti įgaliojimus taikyti drausminės atsakomybės priemones, negali nuspręsti taikyti tokias priemones už teisėjui priimant sprendimą padarytas teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidas, proceso įstatymų pažeidimus (Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 10 d. sprendimas Nr. KT9-S6/2014 bylos Nr. 16/98 „Dėl Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų, susijusių su konstituciniu teisėjo ir teismų nepriklausomumo principu, išaiškinimo“).

Lietuvos Respublikos teismų įstatyme apibrėžtas teisėjo pareiginis nusižengimas, kaip pagrindas taikyti teisėjui drausminę atsakomybę, apima tuos atvejus, kai konstatuojamas aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos, taigi ir iš įstatymo kylančios procesinės pareigos, atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties, kai tai nėra tiesiogiai susiję su teismo sprendimo priėmimu. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) 2014 m. kovo 10 d. sprendime Nr. KT9-S6/2014 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“ išaiškino, kad konstitucinis teisėjo ir teismų nepriklausomumo principas nepaneigia galimybės taikyti teisėjui drausminę atsakomybę už vengimą atlikti pareigas be pateisinamos priežasties, netinkamą pavestų pareigų atlikimą (inter alia, aplaidumą nagrinėjant bylas) (III sk. 4.1 ir 6 p.). Šiame Konstitucinio Teismo sprendime taip pat išaiškinta: „Teismų savivaldos institucija (-os), turinti (-ios) įgaliojimus vertinti teisėjų veiklą (t. y. tai, kaip teisėjas, vykdydamas teisingumą, atlieka savo pareigas), nagrinėti teisėjų padarytus nusižengimus ir skirti jiems drausmines nuobaudas, kiekvienu atveju privalo įvertinti visas su teisėjo pareigų atlikimu susijusias aplinkybes. Jeigu teisėjas, nagrinėdamas bylas, savo pareigas atlieka aplaidžiai (inter alia, skubotai, paviršutiniškai arba, atvirškščiai, nepateisinamai lėtai nagrinėja bylas, daro akivaizdžius proceso įstatymuose nustatytų reikalavimų pažeidimus, nesigilina į bylos medžiagą, bylas nagrinėja atmestinais), jam turėtų būti taikoma drausminė atsakomybė už padarytus nusižengimus“.

2 straipsnis.

Kodekso tikslas

Kodekso tikslas – apibrėžti veiklos ir elgesio principus, kurių turi laikytis teisėjas, vykdydamas teisės aktuose nustatytas funkcijas ir laisvu nuo tiesioginių funkcijų vykdymo metu; įtvirtinti, kad teisingumas ir kitos bendrai priimtoms žmogiškosios vertybės teismų veikloje turi prioritetą; didinti visuomenės pasitikėjimą teismais ir teisėjais, kelti jų autoritetą.

3 straipsnis.

Kodekso taikymas

Šis kodeksas be išlygų taikomas visiems teisėjams.

TEDK sprendimai

Komisija turi kompetenciją svarstyti klausimą dėl drausminės atsakomybės taikymo teisėjui, kurio įgaliojimai sustabdyti, nes teisėjo įgaliojimai nėra pasibaigę. **TEDK 2010-16-1.**

Objektyvus klausimo dėl teisėjo drausminės atsakomybės nagrinėjimas užtikrinamas sudarant galimybę teisėjui pasisakyti paaiškinimuose raštu ar žodžiu dėl drausminės atsakomybės pagrindą galinčių sudaryti aplinkybių buvimo ir jų vertinimo. Tai yra teisėjo teisė, kuria jis naudojasi savo nuožiūra. **TEDK 2010-16-1.**

TGT sprendimai:

Asmuo yra praradęs teisėjo statusą. Drausmės byloje jos nagrinėjimo TGT metu nėra vieno iš teisėjų drausminės atsakomybės požymių (sąlygų) – teisėjų drausminės atsakomybės subjekto. Ši aplinkybė eliminuoja teisėjų drausminės atsakomybės taikymo galimybę, todėl TGT nenagrinėja aplinkybių dėl teisėjų drausminės atsakomybės kitų požymių (sąlygų) egzistavimo ar neegzistavimo. **TGT 2010 -11- 29 Nr. 21P-10, TGT 2011-10-26 Nr. 21P-9.**

Termino praleidimas eliminuoja drausminės atsakomybės taikymo teisėjui galimybę ir dėl to nėra pagrindo analizuoti ir vertinti aplinkybių, lemiančių teisėjo drausminės atsakomybės požymių (sąlygų) egzistavimą ar neegzistavimą, todėl iškeltos drausmės bylos tolimesnis procesas yra negalimas ir ji turi būti nutraukta. **TGT 2012-10-26 Nr. 21P-8.**

LVAT nutartis:

TEDK turi aiškiai apibrėžtas savo veiklos ribas institucija, kuriai nėra priskirtinos viešojo administravimo subjekto funkcijos. **LVAT 2013-02-11.**

LAT nutartys:

Teisėjų drausminės atsakomybės subjektu gali būti tik teisėjas, todėl asmeniui, netekusiam teisėjo statuso, Teismų įstatymo nuostatos dėl drausminės atsakomybės netaikomos. **LAT 2011-02-14.**

Teisėjų etikos ir drausmės komisija neturi įstatymu suteiktų įgaliojimų nagrinėti ir spręsti dėl asmenų, nesančių teisėjais, tarp jų ir buvusių teisėjų, elgesio vertinimo, taip pat prašymų dėl jų garbės gynimo. **LAT 2011-02-14.**

Pagal Konstituciją joks TGT sprendimas drausmės byloje, kurioje buvo nagrinėta, ar teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, kad ir koks jis būtų (inter alia nutraukti drausmės bylą, jeigu nėra drausminės atsakomybės pagrindo; apsiriboti bylos svarstymu; paskirti teisėjui drausminę nuobaudą), neapriboja, juolab nepaneigia Respublikos Prezidento konstitucinių įgaliojimų kreiptis į specialiąją teisėjų instituciją patarimo dėl teisėjo, kuris savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, atleidimo iš pareigų (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas).

Prezidentui paskelbus dekretą dėl asmens atleidimo iš teisėjo pareigų, jis neteko teisėjo statuso ir TGT neturėjo teisinio pagrindo [drausmės] bylą nagrinėti, juolab pagal kompetenciją kitaip vertinti ir spręsti dėl teisėjo poelgio, kurį įvertino Respublikos Prezidentas pagal jam suteiktus įgaliojimus. **LAT 2011-02-14.**

Nagrinėjant teisėjų drausmės bylas precedento reikšmę administracinėse, baudžiamosiose ar civilinėse bylose turintys išaiškinimai neteikiami. Todėl negali būti atmesta tikimybė, kad bendrosios kompetencijos ar specializuotų teismų praktikoje, ar net konstitucinės jurisprudencijos lygmeniu gali būti pateiktas kitoks nei šioje drausmės byloje Teismų įstatymo 47 straipsnio nuostatų aiškinimas. Tačiau, kolegijos nuomone, net ir tokiu atveju, teisėjos veiksmai negalėtų būti vertinami kaip teisėjo vardą žeminantis poelgis. Teisėjo (teisėjų kolegijos) sprendimo pripažinimas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu savaime nereiškia, kad teisėjas (teisėjų kolegija), kurio (kurios) sprendimas pripažintas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu, savo pareigas atliko akivaizdžiai aplaidžiai. **LAT 2010-11-09 nutartis byloje Nr. 1P-640/2010.**

Teisėjų [drausminės] atsakomybės klausimai sprendžiami per savivaldos institucijas, kartu užtikrinant teisėjams jų teisių apsaugą. Būtent per savivaldos institucijas teisėjams turėtų būti užtikrinama galimybė apginti, jų manymu, pažeistas teises [drausminės atsakomybės taikymo procese], taip pat ir tais atvejais, kai teisėjas mano, kad jo teises pažeidžia viena iš savivaldos institucijų. **LAT 2012-02-20 nutartis byloje Nr. 1P-2/2012.**

Kodekso šaltiniai

Kodeksas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos teismų įstatymu, Jungtinių Tautų Pagrindiniais Teismų Nepriklausomumo Principais, Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijomis, Visuotine teisėjo chartija bei Europos teisėjų chartija „Dėl teisėjų statuso“, kitais teismų ir teisėjų veiklą reglamentuojančiais nacionaliniais ir tarptautiniais aktais.

- BANGALORO TEISĖJŲ ELGESIO PRINCIPAI. Haga, 2002 m.

5 straipsnis.

Pagrindiniai teisėjų elgesio principai

Pagrindiniai teisėjų elgesio principai šie:

- 1) pagarba žmogui;
- 2) pagarba ir lojalumas valstybei;
- 3) teisingumas ir nešališkumas;
- 4) nepriklausomumas;
- 5) konfidencialumas;
- 6) skaidrumas ir viešumas;
- 7) sąžiningumas ir nesavanaudiškumas;
- 8) padorumas;
- 9) pavyzdingumas;
- 10) pareigingumas;
- 11) solidarumas;
- 12) profesinės kvalifikacijos kėlimas.

Tiek visuomenė, tiek teisėjų savivaldos institucijos, vertindamos teisėjo elgesį etikos aspektu vadovaujasi ypač aukštais teisėjo elgesiui keliamais standartais - noblesse oblige (aukšta) padėtis įpareigoja.

Konstitucinėje jurisprudencijoje ne kartą pasisakyta, kad teismai, būdami viena iš valstybės valdžią – teisminę valdžią – įgyvendinančių, teisingumą vykdančių institucijų, turi veikti taip, kad visuomenė jais pasitikėtų. Visuomenės pasitikėjimą teismais lemia įvairūs veiksniai, inter alia teisėjų kvalifikacija, jų profesionalumas, sugebėjimas spręsti bylas vadovaujantis ne tik įstatymu, bet ir teise, tinkamo teisinio proceso užtikrinimas, pagarba procese dalyvaujantiems asmenims. Keliami ir itin dideli etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimai: jų reputacija turi būti neprikaištinga; teisėjo elgesys – tiek susijęs su tiesioginiu pareigų atlikimu, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi kelti abejonių dėl jo nešališkumo ir nepriklausomumo; teisėjas savo pareigas atlikti, taip pat elgtis turi taip, kad savo poelgiu nepažemintų teisėjo vardo (Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 90 straipsnio 8 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai).

6 straipsnis.

Pagarba žmogui

Vadovaudamasis pagarbos žmogui principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) gerbti žmogų, jo teises ir laisves;
- 2) gerbti teisę ir visada veikti taip, kad nebūtų pažeidžiami teisingumo principai;
- 3) pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus, o nepagrįstus prašymus atmesti taktiškai; tačiau teisėjas turi būti reiklus proceso tvarkos pažeidėjams;
- 4) laikytis bylų nagrinėjimo grafiko, o jį pakeitus paaiškinti proceso dalyviams pasikeitimo priežastis;
- 5) atliekant pareigas, gerbti proceso dalyvių teises ir orumą, jokia forma ar būdu neskatinti jų nesilaikyti įstatymų bei kitų teisės aktų, juos pažeisti.

BTEP:

Lygybės principas:

Tinkamam teisėjo pareigų vykdymui labai svarbu užtikrinti visų asmenų lygybę prieš teismą.

Taikymas:

5.3 Teisėjas vykdydamas savo pareigas turi skirti pakankamai dėmesio visiems asmenims, pavyzdžiui, bylos šalims, liudytojams, advokatams, teismo personalui ir kolegoms, jų neišskiriant pagal pareigas ar statusą.

Pagarbos žmogui principas teisėjo veikloje realizavimas vienareikšmiškai pasireiškia per jo elgesį su kitais asmenimis, o jo pažeidimas gal būti konstatuojamas ir neveikimu. Pagarba žmogui pasireiškia per tokias vertybes kaip taktiškumas, dėmesingumas, dalykiškumas, pavyzdingumas.

TEDK sprendimai

Komisija, vertindama aplinkybes dėl pagarbos principo pažeidimo, vadovaujasi praktikoje jau suformuluota teisėjo elgesio taisykle - teisėjas net ir sudėtingose, konfliktinėse situacijose turi išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, nevartoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti tam tikrų interpretacijų, dviprasmybių, o kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti asmeninių vertinimų. Teisėjas visose situacijose turi elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui (TEDK 2018 balandžio 27 d.-sprendimas Nr. 8P-9).

Komisija konstatavo, kad teisėjas, veddamas teismo posėdį ir užtikrindamas teismo posėdžio tvarką bei turėdamas pareigą būti mandagaus ir pavyzdingo elgesio etalonu kitiems proceso dalyviams, priešingai, elgėsi nemandagiai, nebuvo oficialus ir korektiškas advokatės atžvilgiu ir šiuo pagrindu konstatavo, kad teisėjo elgesys neatitiko Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnio 3 ir 5 punktuose nustatytų reikalavimų pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus bei pasiūlymus bei atliekant pareigas, gerbti proceso dalyvių teises ir orumą. Nagrinėjamu atveju Komisija pripažino, kad teisėjo elgesyje yra teisėjų etikos kodekso pažeidimo požymių ir nusprendė teisėjui iškelti drausmės bylą (TEDK 2018 m. rugsėjo 27 d. sprendimas Nr. 18P-13).

- ◆ Komisija nusprendė, kad pareiškėjos teikime nurodomų teiginių dėl to, kad teisėjas grasi-
no užkljuoti burną lipnia juosta, skirti baudą bei kalbėjo pakeltu balsu, neleido pasisakyti
ir pan., nėra pagrindo vertinti taip, kaip teikime apibūdina pareiškėja. Teisėjas ne kartą
įspėjo pareiškėją laikytis posėdžio tvarkos, tačiau jai nepaisant teisėjo nurodymų (kalbant
be teismo leidimo, pertraukiant kitus kalbančius asmenis, nuolat komentuojant pasisaky-
mus), teisėjas pasakė apie Civilinio proceso kodekse nustatytą galimybę skirti baudą ir
retoriškai, vaizdingai, bet neperžengdamas etikos normų, pasamprotavo apie tai, kaip
priversti pareiškėją laikytis tvarkos. Šių aplinkybių Komisija nevertino kaip grasinimo
susidoroti ar elgesio, už kurį teisėją reikėtų traukti drausminėn atsakomybėn. Nors pagal
Teisėjų etikos kodekso 14 str. 4 p. teisėjas turėtų vengti balso pakėlimo, tačiau tam tikrais
atvejais, kiek yra reikalinga procesui vadovauti ir suvaldyti, teisėjas turi teisę kalbėti
garsiau ir griežtesniu balso tonu. **TEDK 2015-07-28 Nr. 18 P-19.**
- ◆ Komisija, nekvestionuodama baudžiamajame procese nustatytos pareigos imtis visų
įstatymų nustatytų priemonių, kad būtų būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės
ir šalinti iš nagrinėjimo teisme visa, kas nesusiję su byla ir kas nepagrįstai užtęsia bylos
nagrinėjimą, preziumavo - „kad tai tai darydamas, teisėjas privalo laikytis Teisėjų etikos
kodekse įtvirtintų pagrindinių teisėjų elgesio principų, elgtis ir kalbėti taip, kad nebūtų
pakenkta teismo autoritetui, t.y. kalbėti mandagiai, vengti balso pakėlimo, nerodyti
susierzinimo, pykčio, nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų, būti oficialiu,
kantriu ir mandagiu. **TEDK 2018 m. spalio 27 d. sprendimas 18P-15, TEDK 2013 m.
spalio 24 d. sprendimas Nr.18 P-26, TEDK 2015 m. liepos 28 d. sprendimas Nr. 18
P-19.**
- ◆ Teisėjo veiksniuose, nusprendus nukentėjusios prašymu saugoti asmens privatumą ir
teismo nutartimi paskyrus neviešą teismo posėdį ir jo metu nepašalinus iš posėdžių salės
apklaustų liudytojų bei jų akivaizdoje tiriant nukentėjusiosios asmeninio intymaus gyveni-
mo aplinkybes, yra TEK įtvirtinto pagarbos žmogui principo pažeidimo požymių. **TEDK
2012-1-2.**
- ◆ Teisėjo veiksmai, kuomet jis, siekdamas visapusiškai ir išsamiai išnagrinėti baudžiamąją
bylą, ištirti teismui pateiktus įrodymus, uždavė proceso dalyviams klausimus ir garsino
teismui pateiktą susirašinėjimo medžiagą, nelaikytini teisėjo etikos reikalavimų pažeidimu.
Komisijos nuomone, šie teisėjo veiksmai negali būti traktuojami kaip pareiškėjų ir kitų
procesu dalyvių teisių ar orumo pažeidimas, ar kaip siekimas asmeniui suteikti neigiamą
moralinį aspektą. **TEDK 2012-1-2.**
- ◆ Teisėjo veiksniuose, nusprendus nukentėjusios prašymu saugoti asmens privatumą ir
teismo nutartimi paskyrus neviešą teismo posėdį ir jo metu nepašalinus iš posėdžių salės
apklaustų liudytojų bei jų akivaizdoje tiriant nukentėjusiosios asmeninio intymaus gyveni-
mo aplinkybes, yra TEK įtvirtinto pagarbos žmogui principo pažeidimo požymių. **TEDK
2012-1-2.**

Teisėjas, pasinaudodamas savo tarnybine padėtimi ir prašydamas tarpininkauti, kad gydytojas išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą bei to prašydamas gydytojo tiesiogiai, t.y. prašydamas atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdamas fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydamas padėti gydytojui šį neteisėtą veiksma nusišlėpti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydamas sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus, 13 straipsnio 3 punktą bei 14 straipsnio 11 punktą. **TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.**

Teisėja, formaliais pagrindais palikusi skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti svarbių su įtariamajam įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareiginga ir neužtikrino vienos iš pagrindinių įtariamojo teisių – turėti savo pasirinktą gynėją. Komisija daro išvadą, kad šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareigingumo principų (6 str. 1 p., 15 str. 1 p.), reikalaujančių gerbti žmogų, jo teises ir laisves bei nepažeisti įstatymų ir kitų teisės aktų, pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą teisėjai iškelti drausmės bylą. Be to, teisėjai, palikus nenagrinėtą įtariamojo gynėjo skundą, kuriuo įtariamajam asmeniui pratęstas suėmimo terminas, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t.y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos. Šios pareigos atlikimas įtvirtintas BPK 130 straipsnyje – aukštesniojo teismo teisėjas privalo išnagrinėti skundą ne vėliau kaip per septynias dienas nuo jo gavimo dienos. Dėl teisėjo pareigos – išnagrinėti skundą dėl nutarties pratęsti suėmimo terminą, neįvykdymo atsirado neigiamos pasekmės – buvo apribota žmogaus laisvė. Proceso taisyklių, kuriose įgyvendinti principai, turintys užtikrinti pagrindines žmogaus teises, laikymasis ir tikslus vykdymas neabejotinai yra svarbi teisėjo pareiga, kuri nebuvo atlikta, kas pagal Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalį pripažįstama teisėjo varda žeminančiu poelgiu. **TEDK 2013-10-24 Nr. 18P-26.**

Teisėjas darbe po pietų pertraukos nebuvo dėl pateisinamos priežasties – pablogėjusios sveikatos – ir vien tai, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių (telefono neturėjimo, prastos savijautos) apie tai jis nepranešė teismo administracijai, nėra pagrindo jo veiksmuose įžvelgti etikos pažeidimų požymių. Atkreiptas teisėjo dėmesys į tai, kad jis būtų pareigingesnis ir žinodamas, kad po pietų turi nagrinėti bylas, net ir tuo atveju, jei buvo pamiršęs savo telefoną darbe, turėtų dėti daugiau pastangų, kad informuotų teismo administraciją apie susirgimą ir negalėjimą atvykti į posėdį. **TEDK 2016-04-04 Nr. 18P-2.**

TGT sprendimai:

Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. **TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.**

Teisėjas sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jo nurodymus vykdančios posėdžių sekretorės darbą, surašydamas nuosprendžius buvo neatidus ir nerūpestingas, rašymo apsirikimus taisė pažeisdamas procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicininės pažymas dėl ligos. Dėl teisėjo nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių veiksmų jo nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėjas, padarydamas šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2010-06-14 Nr. 21P-6.**

LAT nutartis:

Vykstant ikiteisminiam tyrimui teisėja viešai pasisakydama dėl nurodyto proceso dalyvių kaltės padarius nusikalstamas veikas nepaisė nekaltumo prezumpcijos ir pažeidė TEK 6 straipsnio 1 punkto reikalavimus. **LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.**

Pagarba ir lojalumas valstybei

Vadovaudamasis pagarbos ir lojalumo valstybei principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) laikytis duotos teisėjo priesaikos;
- 2) elgtis politiškai neutraliai ir korektiškai, viešai nereikšti savo politinių įsitikinimų, neužsiimti agitacija;
- 3) atsižvelgti į tai, kad viešai reiškiamas asmeninė nuomonė apie konkrečias bylas gali būti suvokiama kaip oficiali;
- 4) tarnybinį pažymėjimą, mantiją, ženklus naudoti tik vykdant savo pareigas teisės aktų nustatyta tvarka, vertinti juos ir saugoti.

Viename iš sprendimų TEDK pažymėjo, kad teisėjo elgesio modelis formuoja visuomenės nuomonę apie teisingumo vykdymą. Pastangos suformuoti palankią nuomonę apie teisingumo vykdymą yra suprantamos ne tik kaip teisėjo orus elgesys teismo salėje, bet taip pat kaip teisėjo tinkamas elgesys bet kurioje gyvenimiškoje situacijoje. TEDK nuomone, tai, kad teisėjas delegavo teisėjo padėjėją į savivaldybės tyrimo komisiją dėl galimo Savivaldybės administracijos direktoriaus, kuris į pareigas skiriamas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu, galimo tarnybinio nusižengimo, pašaliniam objektyviam stebėtojiui gali sudaryti pakankamą pagrindą manyti, kad teismo pirmininkas nėra politiškai neutralus. **TEDK 2017 m. spalio 2 d. sprendimas Nr. 18P-6.**

Teisėjas, būdamas pareigūnas, kurio priedermė taikyti įstatymus, saugoti, ginti ar atkurti pažeistas piliečių, šalies gyventojų teises bei laisves, viešais pareiškimais dėl nepasitikėjimo teismais, siūlymais elgtis savavališkai, o ne įstatymų nustatyta tvarka ginti jas teisme, propaguoja teisinį nihilizmą ir neigia teisinę valstybę kaip vertybę, diskredituoja valstybės teisinę sistemą, menkina visuomenės pasitikėjimą teismų institucijomis ir teisėjais. Tokie raginimai „pasidaryti teisingumą patiems“, t.y. skatinimas teisinius ginčus spręsti ne teismine tvarka, vertintini kaip teisminės valdžios diskreditavimas. **TEDK 2012 m. gegužės 16 d. Nr. 18P-6.**

TEDK konsultacijos

Teisėja prašo išaiškinti, ar nebūtų teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu pasinaudotų mieste veikiančio Trečiojo amžiaus universiteto rektorės pasiūlymu nemokamai keliauti į Briuselį vienos europarlamentarės kvietimu. Teisėja teigia nagrinėjanti bylą dėl rinkimų teisės pažeidimo, tačiau byla nėra tiesiogiai susijusi su Europos parlamento rinkimais, su europarlamentare ar jos atstovaujama partija. Nagrinėjamoje konkrečioje situacijoje egzistuoja tam tikri nepageidautini veiksniai, kurie teisėjo elgesį etikos požiūriu leistų vertinti neigiamai. Teisėjas, pasinaudodamas galimybe nemokamai nuvykti į Briuselį konkrečiai politinei partijai priklausančios Europos Parlamento narės kvietimu, pašaliniam objektyviam stebėtojui leistų suabejoti teisėjo politiniu neutralumu, o pati kelionė galėtų būti įvertinta kaip dovana, kurios gavimas galėtų sukelti įtarimų dėl teisėjo šališkumo ar tam tikro suinteresuotumo. Komisijos manymu, toks teisėjo elgesys neatitiktų minėtų etiško teisėjo elgesio standartų. **TEDK K 2016-04-25 Nr. 17P-98.**

TGT sprendimai:

Teisėjui teismo posėdžių metu su atsakove bendraujant rusų kalba, atsižvelgiant į norą padėti atsakovei susivokti, atsipalaiduoti, nukreipti dėmesį nuo kalbos barjero link ginčo esmės nėra pagrindo pripažinti, kad teisėjas sąmoningai nesilaikė ištikimybės, pagarbos ir lojalumo Lietuvos Respublikai reikalavimų pagal TEK 7 straipsnio 1 dalį. **TGT 2012-01-20 Nr. 21P-1.**

Teisėjų garbės teismas pažymėjo, kad konstitucinė teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą yra laiduojama kiekvienam piliečiui. Todėl įstatymo projekto kritika negali būti vertinama kaip valdžių padalijimo principo pažeidimas ar Seimo nario teisių inicijuoti teisės aktų projektus (jo įgaliojimų) suvaržymas ir pagrindas teisėjo drausminei atsakomybei. **TGT 2014-05-12 Nr. 21P-4.**

LAT nutartis:

Teisėja nuolat viešai per įvairias masinės informacijos priemones išsakydama nuomonę apie netinkamą baudžiamosios bylos tyrimo eigą ir tvarką, komentuodama ikiteisminio tyrimo pareigūnų bei prokurorų priimamus konkrečius sprendimus, jų procesinius veiksmus, pažeidė TEK 7 straipsnio 3 punktą. **LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.**

8 straipsnis.

Teisingumas ir nešališkumas

Vadovaudamasis teisingumo ir nešališkumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) kalba, veiksmais, priimamais sprendimais nediskriminuoti atskirų asmenų ar visuomenės grupių dėl lyties, seksualinės orientacijos, amžiaus, rasės, religijos ar įsitikinimų, odos spalvos, tautybės ar etninės priklausomybės, šeimyninės padėties ir imtis teisėtų priemonių pastebėtai diskriminacijai pašalinti;
- 2) neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo priimant sprendimus ir nereikšti išankstinės nuomonės nagrinėjamos bylos klausimais;
- 3) nedemonstruoti savo simpatijų ar antipatijų ir išskirtinio dėmesio atskiriems asmenims ar jų grupėms, bylose dalyvaujantiems asmenims;
- 4) nagrinėjant bylas nepasiduoti valdžios ar valdymo institucijų, pareigūnų, žiniasklaidos priemonių, visuomenės bei atskirų asmenų įtakai;
- 5) konfliktinėse situacijose elgtis nešališkai, ieškoti objektyviausio ir teisingiausio sprendimo;
- 6) nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti bylos nagrinėjimui;
- 7) nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais;
- 8) vengti viešų pasisakymų leidžiančių nuspėti nagrinėjamos bylos baigtį, taip pat nesvarstyti nagrinėjamos bylos su proceso dalyviais ne teismo proceso metu;
- 9) neatstovauti teisme, išskyrus atstovavimo pagal įstatymą atvejus, pranešti teismo pirmininkui, jei teisėjo ar jo šeimos narių, giminaičių byla teisinga tam teismui, kuriame teisėjas dirba, kad pastarasis spręstų klausimą dėl bylos perdavimo kitam teismui, o jei byla nagrinėjama Lietuvos Aukščiausiame Teisme, Lietuvos vyriausiam administraciniam teisme ar Lietuvos apeliaciniam teisme, kad būtų užtikrintas nešališkumas.
- 10) nereikšti asmeninės nuomonės nagrinėjamosse konkrečiose bylose bendraujant su visuomene ir žiniasklaida.

Nešališkumo principas:

Nešališkumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui. Šis principas taikytinas ne tik sprendimui, bet ir sprendimo priėmimo procesui.

Taikymas:

2.1 Teisėjas savo pareigas vykdo be palankumo, šališkumo ar išankstinio nusistatymo.

2.2 Teisėjas savo elgesiu teisme ir už jo ribų turi išsaugoti ir sustiprinti visuomenės, teisės profesijos atstovų ir bylos šalių pasitikėjimą teisėjo ir teismų nešališkumu.

2.3 Teisėjas turi elgtis taip, kad sumažintų atvejų, kai jį reikia nušalinti nuo bylos nagrinėjimo arba sprendimo priėmimo, skaičių.

2.4 Teisėjas sąmoningai neturi reikšti nuomonės apie bylą, kuri nagrinėjama ar gali būti nagrinėjama teisme, jei nuomonė gali turėti įtakos proceso rezultatui ar aiškiai pažeisti proceso teisingumą. Teisėjas taip pat viešai ar kitu būdu neturi reikšti nuomonės, jeigu ji gali pakenkti asmenų teisei į teisingą bylos nagrinėjimą ar klausimo svarstymą.

2.5 Teisėjas turi nusišalinti nuo teismo proceso, jei jis negali išnagrinėti bylos nešališkai arba jeigu protingam stebėtoju gali atrodyti, kad teisėjas negali nešališkai išnagrinėti bylos.

Šiuos veiksmus apima toliau pateikti pavyzdžiai, tačiau jais neturi būti apsiribojama:

2.5.1 teisėjas yra šališkas ar iš anksto nusistatęs bylos šalies atžvilgiu arba turi asmeninių žinių apie ginčijamus bylos įrodymus, susijusius su teismo procesu,

2.5.2 teisėjas anksčiau dirbo advokatu arba buvo svarbus liudytojas nagrinėjamoje byloje,

2.5.3 teisėjas arba jo šeimos narys turės ekonominės naudos iš bylos baigties.

Neturi būti reikalaujama teisėją nusišalinti nuo bylos, jeigu kitas teismas negali išnagrinėti bylos arba jei bylos neišnagrinėjimas būtų vertinamas kaip rimtas nusižengimas teisingumui.

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

4.1 Savo veikloje teisėjas turėtų vengti netinkamo arba neigiamą nuomonę sudarančio elgesio.

4.2 Teisėjas, kaip nuolatinis visuomenės stebėjimo objektas, turėtų savo noru sutikti su asmeniniais apribojimais, kurie paprastiems piliečiams atrodytų našta. Teisėjas turėtų elgtis taip, kad jo elgesys neprieštarautų teisėjo pareigų orumui.

4.3 Teisėjas savo asmeniniuose santykiuose su teisininkais, nuolat dalyvaujančiais šio teisėjo teismo procesuose, turėtų vengti situacijų, kurios galėtų sukelti įtarimą dėl palankumo arba šališkumo.

4.4 Teisėjas turi nedalyvauti nagrinėjant bylą, kurioje jo šeimos narys atstovauja bylos šaliai arba koku nors būdu yra susijęs su byla.

4.5 Teisėjas negali leisti teisininkams teisėjo darbo patalpose priimti klientus arba kitus teisininkus.

4.6 Teisėjas, kaip ir kitas pilietis, turi teisę į žodžio, tikėjimo, susivienijimų ir susirinkimų laisves, tačiau naudodamasis šiomis teisėmis teisėjas visada turi elgtis taip, kad išsaugotų savo pareigų orumą, teismų nešališkumą ir nepriklausomumą.

4.7 Teisėjas turėtų informuoti apie asmeninį arba savo patikėtinių finansinį suinteresuotumą bylos baigtimi ir imtis pagrįstų veiksmų sužinoti apie savo šeimos narių finansinį suinteresuotumą.

4.8 Teisėjas negali leisti asmeniniams, socialiniams ar kitiems santykiams daryti netinkamą įtaką jo, kaip teisėjo, elgesiui ir sprendimams.

4.9 Teisėjas negali naudotis arba leisti kitiems naudotis jo padėtimi, siekiant asmeninės, savo šeimos narių ar kitų asmenų naudos. Teisėjas taip pat negali sudaryti įspūdžio ar leisti kitiems asmenims sudaryti įspūdį apie jį, kad atitinkamos padėties asmenys gali daryti netinkamą įtaką teisėjo pareigų vykdymui.

4.11.3 būti valstybės institucijos arba kitos vyriausybės komisijos, komiteto ar patariamiosios institucijos narys, jeigu ši narystė neprieštarauja teisėjo nešališkumui ir politiniam neutralumui,

4.11.4 dalyvauti kitoje veikloje, jeigu ši veikla nesumenkina teisėjo pareigų orumo arba kitais būdais netrukdo teisėjo pareigų vykdymui.

4.12 Teisėjas negali dirbti advokatu, kol jis eina teisėjo pareigas.

4.13 Teisėjas gali steigti teisėjų asociacijas arba jungtis prie jų ar dalyvauti kitų organizacijų, atstovaujančių teisėjų interesams, veikloje.

4.14 Teisėjas ir jo šeimos nariai negali nei prašyti, nei priimti jokio atlygio už vykdančią teisėjo funkcijas atliktą ar atliekamą arba atsisakytą atlikti darbą.

4.15 Teisėjas neturi sąmoningai leisti teismo personalui arba kitiems asmenims, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja, prašyti kokios nors atlygio už vykdančią teisėjo funkcijas atliktą ar atliekamą arba atsisakytą atlikti darbą arba tokį atlygį priimti.

4.16 Vadovaujantis įstatymais ir teisės aktuose nustatytais reikalavimais dėl visuomenės informavimo, teisėjas tam tikra proga gali gauti simbolinę dovaną, apdovanojimą arba išmoką, jei ši dovana, apdovanojimas ar išmoka nebus suvokiama kaip mėginimas įtakoti teisėją arba nesukels įtarimo dėl teisėjo šališkumo.

Lygybės principas:

Tinkamam teisėjo pareigų vykdymui labai svarbu užtikrinti visų asmenų lygybę prieš teismą.

Taikymas:

5.1 Teisėjas turi žinoti ir suprasti visuomenės įvairovę ir skirtumus, kylančius dėl įvairių priežasčių, įskaitant rasę, odos spalvą, lytį, religiją, nacionalinę kilmę, luomą, neįgalumą, amžių, šeiminių padėtį, lytinę orientaciją, socialinį ir ekonominį statusą bei kitas atitinkamas priežastis (nereikšmingi pagrindai).

5.2 Vykdydamas savo pareigas teisėjas savo žodžiais ar elgesiu asmenims ar asmenų grupėms negali parodyti šališkumo ar išankstinio nusistatymo dėl nereikšmingų pagrindų.

5.3 Teisėjas vykdydamas savo pareigas turi skirti pakankamai dėmesio visiems asmenims, pavyzdžiui, bylos šalims, liudytojams, advokatams, teismo personalui ir kolegoms, jų neišskiriant pagal pareigas ar statusą.

5.4 Teisėjas sąmoningai neturi leisti teismo personalui ar kitiems asmenims, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja, jo akivaizdoje skirtingai elgtis su suinteresuotais asmenimis.

5.5 Teisėjas turi teisę reikalauti iš advokatų susilaikyti nuo žodžių ar elgesio, kurie rodytų jų šališkumą arba išankstinį nusistatymą remiantis nereikšmingais pagrindais, išskyrus atvejus, kai priežastys yra tiesiogiai susijusios su nagrinėjamu klausimu ir gali būti teisėtas gynybos objektas.

Teisingumo ir nešališkumo principai yra bene svarbiausi principai, kurie gali būti laikomi teisminės valdžios pagrindais. Šiems principams yra skiriama daug dėmesio nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu – 1994 m. Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacija „Dėl teisėjų nepriklausomumo, efektyvumo ir vaidmens“, Visuotinė tiesėjų chartija, Europos Tarybos chartija „Dėl teisėjų statuso“. Teisingumo samprata buvo išplėta daugelyje Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų. Visų pirma, Konstitucinis Teismas teisingą teismą prilygina tinkamam bei sąžiningam procesui: „tinkamas“ procesas, „sąžiningas“ procesas ir „teisingas“ procesas laikytini sinonimais. Antra, pagal Konstitucinį Teismą teisingas procesas – tai toks procesas, kurio metu gerbiamos visų proceso dalyvių (šalių) teisės, garantuojama šalių lygybė įstatymui, laikomasi kitų baudžiamojo proceso principų ir, trečia, pagal Konstitucinį Teismą teisingo bylų išnagrinėjimo sąlyga yra proceso subjektų funkcijų atskyrimas, bylų nagrinėjančio teismo nepriklausomumui ir nešališkumo užtikrinimas.

TEDK preziumuoja, jog vienas iš sąžiningo teismo proceso reikalavimų yra reikalavimas, kad byla nagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas. Teismo nešališkumo reikalavimas įtvirtintas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje, taip pat CPK 21 straipsnyje bei atitinkamuose Teismų įstatymo straipsniuose. Tiek Europos Žmogaus Teisių Teismo, tiek Lietuvos teismų praktika pripažįsta, kad teismo šališkumo (nešališkumo) klausimas sprendžiamas pagal du kriterijus – subjektyvųjį ir objektyvųjį (Indra v. Slovakia; 1999, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byla Nr. 3K-3-389/2007). Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2001 m. vasario 12 d. nutarime, priimtame byloje Nr. 15/99-34/99-42/2000, konstatavo, kad teismo nešališkumas, kaip ir teismo nepriklausomumas, yra esminė žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo garantija, būtina teisingo bylos išnagrinėjimo, pasitikėjimo teismu sąlyga. Vadinas, turi būti šalinamos prielaidos, galinčios kelti abejonių dėl teisėjo ir teismo nešališkumo. Subjektyvusis nešališkumo aspektas reiškia, kad nė vienas teisėjas neturi asmeniškai turėti išankstinio nusistatymo ar būti tendencingas.

Kad teisėjo teiginiai „priimant sprendimą į procesinį ieškovės atstovės elgesį bus atsižvelgta“ vertintinti kaip turintys šališkumo, išankstinio nusistatymo ieškovo atstovės advokato atžvilgiu požymių. Komisijos vertinimu teisėjo bendravimas nagrinėjant minimą civilinę bylą pasižymėjo nekantrumu, teisėjo replikavimas ieškovo advokatei, pasireiškiantis tokiomis frazėmis kaip „Jūsų problemos“, „Jūsų nuomonė visiškai manęs nedomina“, „aš ne rašysenos ekspertas“ buvo tendencingas, turintis išankstinio nusistatymo požymių ir konstatuotinas kaip neatitinkantis Teisėjų etikos kodekso teisingumo ir nešališkumo turinį sudarančių reikalavimų. **TEDK 2018 m. rugsėjo 26 d. sprendimas Nr. 18P-13.**

Klausimai dėl teisėjo nusišalinimo motyvų išsamumo yra procesinio vertinamojo pobūdžio klausimas, sudarantis teismo veiklos, vykdančią teisingumą, dalį, kuris yra sprendžiamas proceso įstatymo nustatyta tvarka pateikiant prašymą dėl teisėjo nušalinimo. O tais atvejais, kai įstatyme nenurodyta imperatyvi pareiga nusišalinti, teisėjas kiekvienu atveju sprendžia, ar yra įstatyme nenustatytos aplinkybės, kurios gali kelti abejonių teisėjo nešališkumu, ar jis pats gali nešališkai išnagrinėti bylą ir ar teisėjas atrodo nešališkai pašaliniam stebėtojiui. Teisėjo procesinis veiksmas – nusišalinimas nuo baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisėjo etikos aspektu vertinama tik tiek, ar nėra padarytas šiurkštus, sistemingas proceso įstatymo pažeidimas. **TEDK 2018 m. vasario 1 d. sprendimas Nr. 18P-3**

Konstatuota, kad teisėjas nesilaikė procedūrų, (nušalinimas pareikštas visam teismui, taip pat ir teisėjui, todėl, jis pats negalėjo spręsti savo nušalinimo klausimo, bet pirmiausia turėjo perduoti bylą teismo pirmininko pavaduotojai, kuri visam teismui pareikštą nušalinimą turėjo perduoti spręsti apygardos teismui). Komisijos vertinimu tokio pobūdžio nepagrįstais nusišalinimais gali būti piknaudžiaujama nusišalinimo institutu, kadangi daugiau jokių kitokių kontrolės formų ar patikrinimo nusišalinus teisėjui nuo civilinės bylos nagrinėjimo teisės aktai nenumato ir civilinė byla perduodama nagrinėti kitam teisėjui, taip pat išreikšta abejonė dėl teisėjo nusišalinimo motyvų pagrįstumo. **TEDK 2018 m. vasario 26 d. sprendimas Nr. 18P-4.**

- ◆ Teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą gavo iš teisiamojo advokato tris prašymus. Prašymai buvo siunčiami ir elektroniniu paštu į teisėjo tarnybinį elektroninį paštą, ir paštu apygardos teismui. Iš esmės šių prašymų turinys buvo analogiškas - prašymas leisti nesilaikyti paskirtos kardomosios priemonės sąlygų. Atsakymus į juos teisėjas pateikė elektroniniu paštu. Nurodė, kad pareikšto prašymo teismo posėdyje svarstyti nebuvo nei teisinio pagrindo, nei laiko. Kaip paaiškintame pažymėjo teisėjas kardomosios priemonės skyrimo – keitimo klausimai nagrinėjami teismo posėdyje, tačiau teismo posėdžio metu nei kaltinamasis, nei jo gynėjas advokatas paskirtos kardomosios priemonės keisti neprašė. Įvertinus nurodytas aplinkybes bei argumentus, susipažinus su bylos medžiaga, manytina, kad bendravimas tarp proceso šalių elektroniniu paštu šalių skubiais ir šalims aktualiais klausimais vertintinas kaip greita ir efektyvi bendravimo forma, nepažeidžianti proceso šalių teisių ir neprieštaraujanti įstatymams. Nagrinėjama atveju TEDK atkreipė teisėjo dėmesį į tai, kad Teisėjų taryba yra pateikusi išaiškinimą dėl Teisėjų ir advokatų bendradarbiavimo (Teisėjų tarybos 2017 m. sausio 30 d. raštas Nr. 36P-24 (7.1.10), kuriame nurodoma, kad, teisės aktuose nėra aiškiai reglamentuota galimybė proceso dalyviams kreiptis į teisėją elektroniniu paštu, telefonu ar kitomis priemonėmis, siekiant aptarti su bylos nagrinėjimu susijusius klausimus. Tačiau atsižvelgus į bendradarbiavimo procese principą, siekiant efektyvaus proceso organizavimo, teisėjui nėra draudžiama asmeniškai, neperžengiant Teisėjų etikos kodekso reikalavimų, elektroninio ryšio priemonėmis ar telefonu betarpiškai suteikti proceso dalyviui su bylos organizavimu susijusią informaciją, tartis dėl įvairių proceso organizavimo aspektų. **TEDK 2017 m. spalio 28 d Nr. 17P-226 (7.4.8).**
- ◆ Pareiškėjui kilo abejonių dėl teisėjų galimo šališkumo, kadangi jie nagrinėjo klausimą, susijusį su universitetu, kuris buvo jų darbdavys. Dėl darbo santykių ypatumų ir iš to išplaukiančio teisėjo kaip darbuotojo pavaldumo universiteto administracijai yra pagrindo vertinti, kad egzistuoja interesų konfliktas. Komisija vertina, kad šioje situacijoje bet kokiam pašaliniam nepriklausomam asmeniui yra pagrindo spręsti, kad teisėjai, nagrinėdami skundus, neužtikrino visiško nepriklausomumo nuo universiteto administracijos. **TEDK 2011-7-1.**

- ◆ Komisija, vertindama aplinkybes dėl teisėjui pareikšto nušalinimo klausimo išsprendimo protokoline nutartimi ir prokuroro nuomonės atsiklausimo (ar reikia išeiti priimti nutarties į pasitarimų kambarį), pažymi, kad įstatymas aiškiai nustato, kad dėl nusišalinimo ar nušalinimo teismas nusprendžia pasitarimų kambaryje, o teisėjui teiraujantis prokuroro nuomonės dėl išėjimo priimti nutarties į pasitarimų kambarį, savo elgesiu teisėjas galėjo sudaryti įspūdį, kad neišmano įstatymų. Komisija vertina, kad toks elgesys nėra visai tinkamas ir atkreipia į tai teisėjo dėmesį. Komisija sprendžia, kad šie nustatyti teisėjo darbo trūkumai nėra tokie dideli ir esminiai, kad juos būtų galima kvalifikuoti kaip pagrindą iškelti teisėjui drausmės bylą. **TEDK 2012-2-1.**
- ◆ Teisėjas dalyvavo nagrinėjant administracinę bylą, kurioje pareiškėjas yra antstolis, nepaisant to, kad vienoje iš jo anksčiau vykdytų vykdomųjų bylų teisėjas buvo skolininkas. Komisijos vertinimu, nagrinėjamu atveju teisėjas nesiėmė visų priemonių, kad jo nagrinėjamoje administracinėje byloje pareiškėjui visiškai nekiltų jokių abejonių teismo nešališkumu, todėl laikytina, kad teisėjas neužtikrino TEK 8 straipsnyje įtvirtinto teisingumo ir nešališkumo principo. **TEDK 2012-4-1.**
- ◆ Teisėja, tik sužinojusi, kad bylos šaliai UAB vadovauja asmuo, kuris buvo pripažintas kaltu dėl šios teisėjos šmeižimo, nusišalino nuo bylos nagrinėjimo, taigi pašalino bet kokias abejones dėl galimo savo suinteresuotumo bylos baigtimi, todėl nurodytos aplinkybės nesudaro teisėjų drausminės atsakomybės pagrindų. **TEDK 012-7-3.**
- ◆ Teisėjos padėjėjas dalyvavo teismo posėdyje. Teisėja nurodė, kad ji neturėjo galimybės girdėti, ką posėdžio metu šnabždėjosi policijos atstovas ir padėjėjas. Teisėjos teigimu, jų elgesys bylos nagrinėti netrukdė, todėl teisėja į juos neatkreipė dėmesio. Komisija atkreipia teisėjos dėmesį į tai, kad ateityje derėtų atidžiau stebėti procesą ir imtis visų įmanomų priemonių užtikrinti, kad proceso dalyviams nekiltų jokių abejonių teismo objektyvumu. **TEDK 2012-7-3.**
- ◆ Teisėjo veiksmai jam sprendžiant asmens kasacinio skundo priėmimo klausimą byloje, kurioje buvo ginčijami teisėjui artimos moters tėvo priimti įsakymai, pagrįstai kelia abejonių teisėjo nešališkumu. Šios aplinkybės pašaliniam asmeniui pagrįstai galėjo sukelti abejonių dėl interesų konflikto egzistavimo. **TEDK 2012-7-4.**

TEDK sprendimai:

- ◆ Teisėja, būdama skolininke vykdomojoje byloje, nebendradarbiaudama su teismo sprendimą įgyvendinančiomis institucijomis (antstole, vaiko teisių apsaugos tarnyba), vaiko perdavimo dieną neatvykdama perduoti vaiko ir neteikdama informacijos, parodė nepagarbą institucijoms, todėl tokie teisėjos veiksmai neatitinka padomumo principo reikalavimų pagarbiai elgtis su kitais asmenimis, t. y. institucijomis ir jų pareigūnais ar darbuotojais, atliekančiais savo pareigas. **TEDK 2012-05-16 Nr. 18P-6.**
- ◆ Teisėjas darbo kabinete bendravo su asmeniškai pažįstamais asmenimis, kurių skyrimo bankroto administratoriais klausimus, taip pat kitus jų procesinius prašymus vėliau sprendė bankroto byloje; teisėjas iš minėtų asmenų neatlygintinai kelis kartus priėmė materialinę vertę turinčių daiktų; teisėjas paprašė kito teisėjo surašyti procesinį dokumentą bankroto byloje už bankroto administratorių; teisėjas kreipėsi į gydytoją prašydamas išduoti jo dukrai nedarbingumo pažymėjimą – yra požymių, jog teisėjas, bendraudamas su asmenimis ir žinodamas, kad jie, kaip bankrutuojančių įmonių atstovai, bankroto administratoriai, buvo proceso dalyviai teisme nagrinėjamose bankroto byloje, neatlygintinai paimdamas iš jų materialinę vertę turinčių daiktų, o vėliau sprenddamas jų skyrimo bankroto administratoriais klausimus bei kitus procesinius prašymus bankroto byloje, nenusišalindamas nuo šių klausimų nagrinėjimo, nusižengė TEK 8 straipsnio 6 punkte ir 11 straipsnio 2 punkte įtvirtintiems teisingumo, nešališkumo, skaidrumo ir viešumo reikalavimams. **TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.**
- ◆ TEK 8 straipsnio 7 punktas įpareigoja teisėjus nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais. Taigi, teisėjas tokių konsultacijų ne proceso metu negali teikti asmenims, kurie yra dalyvaujantys byloje asmenys, juo labiau rašyti už juos ar pavesti kitiems asmenims už juos surašyti procesinius dokumentus, kuriuos pats teisėjas nagrinės. TEDK konstatuoja, kad teisėjo veiksmai, prašant kito teisėjo surašyti procesinį dokumentą bankroto byloje už bankroto administratorių, vertintini kaip TEK įtvirtintų teisingumo ir nešališkumo principų nesilaikymas. **TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.**
- ◆ Teisėjas asmeniškai pažįstamo vardu savo darbo kabinete paruošė ir atspausdino sutikimą administruoti UAB. Šio dokumento pagrindu vėliau jis buvo paskirtas administruoti bankrutuojančią įmonę. Šiuo atveju svarbus yra pats faktas, kad teisėjas geram savo draugui, dalyvaujančiam tame pačiame teisme kito teisėjo nagrinėjamose byloje, padėjo minėtą sutikimą surašyti. Nors teisėjas nurodė, kad techninės paslaugos draugui suteikimas – rašytinio sutikimo administruoti įmonės turtą atspausdinimas – negali būti traktuojamas kaip konsultacija teisiniais klausimais, TEDK vertina, kad TEK 8 straipsnio 7 punkte įtvirtintas draudimas konsultuoti asmenis teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais turėtų būti suprantamas plačiąja prasme, kaip teisėjo teisingumo ir nešališkumo principo išraiška. **TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.**
- ◆ Teisėja nežinojo apie tai, kad teisme nagrinėjama jos brolio byla, o neturėdama tokios informacijos ji negalėjo įvykdyti pareigos raštu pranešti teismo pirmininkui apie šį procesą. Taigi teisėjos veiksmuose nėra pagrindo įžvelgti nešališkumo ir pareigingumo principų požymių. **TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-7.**

- ◆ Komisijai nepateikta neginčytinų duomenų apie tai, kad teisėja telefoninio pokalbio metu su pareiškėjo advokate svarstė nagrinėjamą bylą bei reiškė išankstinę nuomonę dėl laikinųjų apsaugos priemonių šioje byloje taikymo ir taip galėjo pažeisti teisėjo nešališkumo principą. Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų, kategoriškai draudžiančių teisėjui bendrauti su proceso dalyviais ne teismo proceso metu, todėl teisėjo pokalbis, kaip antai, apie teismo posėdžio datą, teisėjų etikos požiūriu nelaikytinas smerktinu. Komisija pabrėžia, kad bendraudamas su kitais asmenimis betarpiškai, telefonu ar kitais būdais teisėjas privalo kalbėti dalykiškai, pagarbiai, padoriai, laikytis kitų teisėjų etikos reikalavimų. Komisija pataria teisėjai vengti situacijų, galinčių kelti abejonių dėl to, ar teisėja elgiasi etiškai. Daugelį organizacinių klausimų ne teismo proceso metu teisėjo pavedimu gali spręsti teisėjo padėjėjas, kiti teismo darbuotojai, todėl prireikus susisiekti ir kalbėti su teismo proceso dalyviais tai atlikti labiau derėtų šiems asmenims, bet ne teisėjui. **TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-11.**
- ◆ Komisijai nepateikta objektyvių (techninių ar kt.) duomenų apie tariamus teisėjos pokalbius su pareiškėjos buvusiu sutuoktiniu bei teisėjos turimą asmeninį suinteresuotumą bylos baigtimi, pati teisėja kategoriškai tai neigė. Aplinkybė, kad teisėja pavedė teismo darbuotojai paskambinti pareiškėjos buvusiu sutuoktiniu ir išsiaiškinti vykdomojo rašto išdavimui svarbias aplinkybes, yra susijusi su byloje pateikto prašymo nagrinėjimu (Komisija tokių teisėjos procesinių veiksmų pagrįstumo tikrinti neturi teisės). Be to, Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų, kategoriškai draudžiančių teisėjui pačiam ar per teismo darbuotojus bendrauti su proceso dalyviais, todėl ne kiekvienas teisėjo pokalbis su proceso dalyviu teisėjų etikos požiūriu savaime būtų laikomas smerktinu. **TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-23.**

TEDK konsultacijos:

- ◆ Apygardos teismo pirmininkas kreipėsi dėl konsultacijos, ar jam nusišalinus nuo bet kokių administravimo veiksmų ir dėl to jam pavedus tyrimą atlikti vienam iš skyrių pirmininkų ar teisėjų gali būti vykdomas asmens pareiškimo tyrimas jo vadovaujamame apygardos teisme, ar nebūtų pažeisti Teisėjų etikos kodekso reikalavimai? Komisijos vertinimu, teisėjo pareiga nusišalinti nuo klausimo nagrinėjimo įtvirtina, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti klausimo nagrinėjimui. Etikos požiūriu teisėjo nusišalinimas nuo gauto prašymo nagrinėjimo reiškia, kad jis neturi teisės spręsti jokių kitų klausimų, susijusių su minėtu prašymu, taip pat ir organizacinių tyrimo klausimų, tokių, kaip nusišalinusio teisėjo pavadavimas tyrime. Pavadavimo tyrime klausimas turėtų būti sprendžiamas teisės aktų nustatyta administravimo tvarka. Šiuo atveju nėra pagrindo abejonėms, kad asmens prašymo tyrimas apygardos teismo pirmininko vadovaujamame teisme būtų neobjektyvus ir šališkas, jeigu po teismo pirmininko nusišalinimo tyrimą vykdys šio teismo skyriaus pirmininkas ar jo paskirtas kitas teisėjas. Pažymėtina, kad kiekvienas teisėjas, atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo elgtis dorai ir sąžiningai, būti objektyvus bei nešališkas, taip pat privalo laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Šia nuostata vadovaujamosi tol, kol nepateikta kitokių objektyvių duomenų. Vien ta aplinkybė, kad apygardos teismo pirmininkas nusišalino nuo tyrimo, savaime nereiškia, kad tyrimas šiame teisme bus neobjektyvus ar šališkas. **TEDK K 2013-05-24 Nr. 17P-212.**

- ◆ Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos, ar nebus pažeistos Teisėjų etikos kodekso normos jam išnagrinėjus baudžiamąją bylą, kurioje apylinkės teismo pirmininkas nepatvirtino teisėjo nusišalinimo nuo baudžiamosios bylos, bet kaltinamosios sutuoktinis yra teisėjo geras pažįstamas, su kuriuo teisėjas palaiko draugiškus santykius? Komisijos vertinimu, teisėjas neturėtų nagrinėti bylos, kai jį ir byloje dalyvaujantį asmenį arba kitą bylos baigtimi suinteresuotą asmenį sieja asmeninio pobūdžio santykiai. Todėl nepatartina teisėjui nagrinėti baudžiamosios bylos, kai teisėjas ir kaltinamosios sutuoktinis yra geri pažįstami, juos sieja geri draugiški santykiai. Nors nutartyje dėl nusišalinimo buvo nurodyta, kad teisėjas nėra suinteresuotas bylos baigtimi, pašaliniam asmeniui vis tiek gali susidaryti šališko teismo įspūdis ir tai gali sudaryti pagrindą vertinti, kad teisėjas gali būti neobjektyvus ir suinteresuotas nagrinėjamos bylos baigtimi. **TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-315.**

- ◆ Teisėja kreipėsi dėl konsultacijos, ar etiška teisėjui nagrinėti kitų teisėjų neišmokėtų atlyginimų bylas, nors pats su analogišku skundu yra kreipęsis į teismą ir ar etiška teisėjui nagrinėti bylas dėl neišmokėtos ar sumažintos motinystės išmokos, nors pats bylą nagrinėjantis teisėjas yra kreipęsis į teismą dėl minėtos išmokos sumažinimo ar išmokėjimo? Komisijos vertinimu, minėto pobūdžio bylos yra susijusios su galimu interesų konfliktu, tačiau turi būti atsižvelgta į tai, ar interesų konfliktas yra susijęs su viešojo ar privataus pobūdžio interesais. Šiais atvejais būtina atsižvelgti į Bangaloro teisėjų elgesio principus dėl teisėjo nešališkumo (Kodeksas buvo priimtas teismų pirmininkų posėdyje, vykusiame Taikos rūmuose, Hagoje, 2002 m. lapkričio 25-26 d.), kurių 2.5.3. punkte yra nurodyta, jog nešališkumo principas aiškiai būtų pažeistas tuomet, kai teisėjas arba jo šeimos narys turės ekonominės naudos iš bylos baigties. Tuo pačiu neturi būti reikalaujama teisėjui nusišalinti nuo bylos, jeigu kitas teismas negali išnagrinėti bylos arba jei bylos neišnagrinėjimas būtų vertinamas kaip rimtas nusižengimas teisingumui. Lietuvos teismuose galima paradoksali situacija, kai nei vienas teisėjas negalės nagrinėti jam paskirtos bylos, jei pats yra kreipęsis į teismą su analogiško pobūdžio reikalavimais. Iš to kylanti kliūtis teisėjui nagrinėti paskirtą bylą esant tokiai situacijai, Komisijos vertinimu, prieštarautų viešajam interesui ir būtų rimtas nusižengimas teisingumui. **TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-316.**

- ◆ Teisėja kreipėsi dėl konsultacijos ryšium su teisėjo pareiga nusišalinti nuo civilinės bylos nagrinėjimo, esant interesų konfliktui, jeigu vykdydama Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimą deklaracijoje teisėja nurodė asmenis, dėl kurių einant teisėjo pareigas gali kilti interesų konfliktas – savo buvusį sutuoktinį ir jo motiną bei teisėjos vaikų močiutę advokatę. Komisijos vertinimu, teisėjų etikos požiūriu tais atvejais, kai teisėjo nagrinėjamoje byloje dalyvauja teisėjui artimas žmogus (pvz., buvusio sutuoktinio motina ir vaikų močiutė), turintis arba galintis turėti tam tikrą materialinį ar kitokį suinteresuotumą bylos baigtimi, teisėjas turėtų nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo. Įvertinus faktines aplinkybes konkrečiu atveju, teisėjo nenusišalinimas galėtų būti vertinamas kaip teisėjo etikos pažeidimas. **TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-314.**

- ◆ Teisėjas prašo išaiškinti, ar nebus teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu teismas nagrinės bylą, kurioje šaliai atstovaujantis advokatas (advokato padėjėjas) yra to teismo teisėjo ar teismo pirmininko sutuoktinis. Klausia, ar tokiu atveju taikytina CPK 34 straipsnio 5 dalies norma dėl civilinės bylos perdavimo kitam teismui; abejonė kyla dėl to, kad pakeitus Advokatūros įstatymo 25 straipsnio 4 dalį šiame įstatyme nebėra draudimo advokatui būti atstovu teisme, kuriame teisėju dirba jo sutuoktinis. TEDK negali teikti konsultacijos, kuriomis įstatymų normomis teismas konkrečiu atveju turi vadovautis ir kokia jų prasmė. Teisėjų etikos požiūriu esminės reikšmės turi tai, kad pažeidus teisėjo ir teismo nešališkumo garantiją – įstatyme nustatytą aiškų apribojimą teismui esant įstatyme nurodytoms aplinkybėms nagrinėti bylas – gali būti pakenkta teisingumo įgyvendinimui, teisminės valdžios autoritetui. Jeigu teisinės nuostatos neaiškios, sprendžiant dėl interesų konflikto, reikėtų vadovautis bendrais teisėjo nešališkumo reikalavimais. **TEDK K2013-11-04 Nr. 17P-398.**

- ◆ Teisėjas prašo išaiškinti, ar dėl aplinkybių, kad jam nagrinėjant bylas dėl darbo užmokesčio dalies priteisimo, kuriose bylos šalimi yra miesto savivaldybės administracija, kurioje dirba teisėjo sutuoktinė, nebus galima priskirti prie aplinkybių, galinčių kelti abejonių teisėjo nešališkumu. Taip pat prašo išaiškinti, kokie kriterijai turėtų būti taikomi sprendžiant klausimą dėl nešališkumo, ar reikėtų nusišalinti nuo bylų darbuotojų, kurie dirba sutuoktinės vadovaujamae poskyryje, ar nuo visų bylų, kur proceso šalis yra miesto savivaldybės administracija. TEDK vertina, kad vien ta aplinkybė, kad teisėjo sutuoktinis yra darbo santykiuose su nagrinėjamoje byloje dalyvaujančiu sutuoktinio darbdaviu, o byloje yra sprendžiami klausimai dėl darbuotojams darbo užmokesčio dalies priteisimo, t.y. egzistuoja ekonominis suinteresuotumas (tam tikras ir teisėjo sutuoktinės bei jų šeimos ekonominis suinteresuotumas), ši aplinkybė pašaliniam stebėtoju yra reali ir pakankama, kad jos pagrindu galėtų būti daroma išvada dėl teismo šališkumo. Pažymėtina, kad TEDK pateiktą konsultaciją procesinius sprendimus priimančios teisėjai turi teisę vertinti kritiškai ir kiekvienu atveju individualiai priimti sprendimus, atsižvelgdami į konkrečias aplinkybes ir bylos dalyvių išsakytą nuomonę šiuo klausimu. **TEDK K 2013-12-13 Nr. 17P-443.**

- ◆ Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos ir nurodė, kad jo sutuoktinė yra vienos iš advokatų kontoros advokato padėjėja, visus kontoros advokatus ir jų padėjėjus teisėjas nurodė pažįstantis, yra dalyvavęs advokatų kontoros kalėdiniame renginyje. Prašo suteikti konsultaciją, ar neturėtų nusišalinti nuo bylų, kuriuose procesinius dokumentus yra rengę ar šalims atstovauja advokatai (advokatų padėjėjai) iš kontoros, kurioje dirba jo sutuoktinė.

- ◆ Komisija pažymėjo, kad tai, jog teismo procese dalyvauja advokatas iš advokatų kontoros, kurioje dirba teisėjo sutuoktinė, nėra aplinkybė, savaime kelianti interesų konfliktą ar abejonių dėl bylą nagrinėjančio teisėjo nešališkumo. Tais atvejais, kai teisėjo pažintis su advokatu peržengia įprasto bendravimo su juo, kaip dalyvaujančiu teismo procesuose asmeniu, ribas, gali kilti abejonių, ar tai suderinama su teisėjo etika. Tokiu atveju vertintinas tiek teisėjo ir advokato santykių pobūdis (privatus bendravimas, bičiulystė ir pan.), tiek tų santykių socialinis aspektas – trečiųjų asmenų, žiniasklaidos požiūris. Teisėjas privalo saugoti garbingą teisėjo vardą, savo veiksmais ir sprendimais nepakenkti teismo autoritetui, todėl esamus santykius pirmiausiai turi įvertinti jis pats, vadovaudamasis įstatymuose bei Teisėjų etikos kodekse įtvirtintais teisėjo nešališkumo reikalavimais ir, matydamas poreikį, tuos santykius atitinkamai koreguoti. Komisijos manymu, teisėjo vidinis nešališkumas, gebėjimas nepaisyti išankstinės nuomonės, neteikti palankumo, nerodyti emocijų ir subjektyvių simpatijų – tai tinkamos priemonės išvengti nepalankaus teisėjo veiklos procese vertinimo. **TEDK K 2014-10-08 Nr. 17P-253.**
- ◆ Teisėjas prašo suteikti konsultaciją dėl teisėjo pareigos nusišalinti nuo civilinės bylos nagrinėjimo, kurioje sprendžiamas klausimas dėl žalos, padarytos pareigūnų veiksmais, atlyginimo. Nurodo, jog jis, būdamas kito teismo teisėjo padėjėju, ruošė teismo nutarties dėl kar domosios priemonės (suėmimo) paskyrimo, kurios pagrindu šiuo metu jo nagrinėjamojoje civilinėje byloje yra prašomas žalos atlyginimas, projektą. Komisija nurodė, kad teisėjas turi nusišalinti nuo teismo proceso, jei jis negali išnagrinėti bylos nešališkai arba jeigu protingam stebėtojui gali atrodyti, kad teisėjas negali nešališkai išnagrinėti bylos. Nagrinėjamu atveju Teisėjų etikos ir drausmės komisija sprendžia, jog vien ta aplinkybė, kad teisėjas, būdamas padėjėju, rengė procesinį dokumentą, kuriuo remiasi bylos šalis, įrodinėdama ieškinio faktinį pagrindą, ir kuris bylos nagrinėjimo metu privalo būti teisėjo įvertintas, pašaliniam stebėtojui yra pakanka ma daryti išvadą dėl teismo šališkumo. Todėl vertinant faktines aplinkybes, teisėjo nenusišalinimas nuo bylos galėtų būti vertinamas kaip teisėjo etikos pažeidimas. **TEDK K 2014-02-13 Nr. 17P-34.**
- ◆ Teismo pirmininkė prašo suteikti konsultaciją, kaip teisėjų etikos požiūriu būtų vertinamas teismo pirmininko sprendimas pagal probacijos tarnybos prašymą perduoti šiai tarnybai panaudos pagrindais dalį apylinkės teismo administracinių patalpų: ar tai atrodytų etiška pašalinio nesuinteresuoto stebėtojo požiūriu, ar nepakenktų teismo įvaizdžiui, ir ar tokiu atveju nekiltų abejonių dėl lygtinio paleidimo, probacijos vykdymo klausimus nagrinėjančių teisėjų ir teismo nepriklausomumo ir nešališkumo.

- ◆ Komisija sprendė, kad apylinkės teismo dalies administracinių patalpų perdavimas panaudos pagrindais naudoti probacijos tarnybai nevertintinas kaip kenkiantis teismų autoritetui ir įvaizdžiui, nes tas pats pastatas gali būti naudojamas ne vien teismo reikmėms. Šiuo atveju tiek apylinkės teismas, tiek probacijos tarnyba yra valstybinės įstaigos, kurios įgyvendina teisės aktais nustatytas funkcijas (viena – nagrinėja bylas ir vykdo teisingumą, o kita – sprendžia klausimus, susijusius su nuosprendžių vykdymu). Taigi, vien šių dviejų įstaigų įsikūrimo viename pastate faktas pats savaime nesudaro pakankamo pagrindo manyti, kad dėl to nukentės teismo reputacija ar įvaizdis.

- ◆ Komisijos nuomone, teismo pirmininkės rašte nurodytos aplinkybės dėl pašaliniam stebėtojų gali kilti abejonių, susijusių su galimu teismo suinteresuotumu ar šališkumu, sprendžiant asmenų lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos ir probacijos vykdymo klausimus, yra nepakankamos. Aplinkybė, kad apylinkės teismas ir probacijos tarnyba veikia tame pačiame pastate nesudaro pagrindo manyti, kad objektyviam stebėtojų gali kilti pagrįstų abejonių dėl teismo nepriklausomumo; argumentai dėl šios nurodytos aplinkybės ir galimo teismo šališkumo yra neįtikinantys. Teisėjas privalo nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti bylos nagrinėjimui. Teisėjo nešališkumas paprastai reiškia išankstinio nusistatymo nebuvimą. Apylinkės teismo administracinių patalpų perdavimo panaudos pagrindais probacijos tarnybai klausimas sprendžiamas administracine tvarka, todėl galutinis sprendimas turi būti priimtas vadovaujantis nurodytomis nuostatomis, o taip pat įvertinus tikslingumą ir kitas reikšmingas aplinkybes. **TEDK K 2014-02-14 Nr. 17P-37.**

- ◆ Teisėja prašo suteikti konsultaciją, ar reikėtų nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu ji su bylos šalies (pareiškėjo) sutuoktine (buvusia teisėja) ilgą laiką kartu dirbo teisme ir jai ne kartą teko dalyvauti pareiškėjo sutuoktinės šventėse, kuriose kartu dalyvaudavo ir pats pareiškėjas. Komisija atkreipė dėmesį, kad teisėjas, nagrinėjantis bylą, pats kiekvienu atveju sprendžia, ar yra aplinkybės, dėl kurių gali kilti abejonių jo nešališkumu, kadangi galimybė nagrinėti bylą priklauso nuo teisėjo vertinimo, ar jis pats gali nešališkai išnagrinėti bylą, ar teisėjas atrodys nešališkai protingam pašaliniam stebėtojų. Teisėjo nusišalinimas yra procesinis sprendimas. Komisija negali teisėjui patarti, kokį procesinį sprendimą konkrečiu atveju priimti, ji gali tik pateikti nuomonę objektyvaus stebėtojų požiūriu. Komisijos manymu, vertinant objektyvaus stebėtojų požiūriu turi būti atsižvelgta į tai, ar teisėja ilgą laiką dirbo su pareiškėjo sutuoktine, kokie santykiai tarp jų išliko, ar šiuo metu vis dar palaiko ryšius ir pan. Komisijos vertinimu, tuo atveju, jei teisėja su pareiškėjo sutuoktine dirbo ilgą laiką, šiuo metu vis dar palaiko draugiškus santykius, pašaliniam stebėtojų gali sudaryti realų pagrindą kilti pakankama abejonių dėl teismo nešališkumo. **TEDK K 2015-04-24 Nr. 17P-146.**

TGT sprendimai:

- ◆ Teisėjas savo asmeniniuose santykiuose su teisininkais, nuolat dalyvaujančiais teisėjo teismo procesuose, turėtų vengti situacijų, kurios galėtų sukelti įtarimą dėl palankumo ir šališkumo, saugoti garbingą teisėjo vardą. Teisėjas turi turėti tvirtą vidinę nešališkumo nuostatą, negali pasiduoti emocijoms ir privalo vengti situacijų, kurios jam kliudytų būti nešališkam. Tačiau vien ta aplinkybė, kad asmuo paskirtas teisėju, savaime nereiškia, kad jis apskritai turi nutraukti bet kokius asmeninius santykius su jam pažįstamais advokatais ar kitais teisininkais. Svarbu, kad šie santykiai neduotų pagrindo manyti, jog tokie asmenys gali daryti įtaką teisėjui ar kitaip naudotis jo palankumu. Galimos situacijos, kai dėl tam tikrų seniai egzistuojančių asmeninių santykių tarp teisėjo ir bylos šalies kitiems proceso dalyviams gali kilti abejonų dėl teisėjo nešališkumo, todėl tokiose situacijose, kai bylos šalis yra teisėjui seniai asmeniškai pažįstami asmenys, ir pats teisėjas gali išgyventi tam tikrą vidinį konfliktą, gali lemti jo apsisprendimą nuo bylos nagrinėjimo nusišalinti. Jeigu pats teisėjas, būdamas įsitikinęs, kad dėl tam tikrų aplinkybių egzistavimo proceso dalyviams gali kilti abejonų dėl jo nešališkumo, nusišalina nuo bylos nagrinėjimo, tokie teisėjo veiksmai savaime nereiškia teisingumo vykdymo įvaizdžio menkinimo ar kenkimo teismo autoritetui.
- ◆ Teisėjas nusišalino nuo trijų civilinių bylų nagrinėjimo dėl susiklosčiusios specifinės situacijos – asmeninės pažinties su advokatais, kurie šiuo atveju byloje dalyvavo ne kaip bylos šalims atstovaujantys asmenys, tačiau patys buvo proceso dalyviai, turintys tiesioginį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, o vienas advokatas – artimojo giminaičio atstovas, todėl teisėjas nenorėjo sukelti abejonų dėl savo nešališkumo. Nepateisinamas būtų toks teisėjo elgesys, kai teisėjas dėl aplinkybių, kurios jam buvo žinomos ieškinio (pareiškimo) priėmimo stadijoje, imtųsi bylos nagrinėjimo ir nusišalintų jau procesui pažengus į priekį.
- ◆ Teisėjas nusišalino nuo dviejų civilinių bylų nagrinėjimo motyvuodamas tuo, kad į bylų nagrinėjimo procesą kaip atsakovo atstovas buvo įtrauktas anksčiau teisme teisėju dirbęs asmuo, su kuriuo teisėjas palaikė asmeninius santykius. Šiose bylose teisėjas nusišalino ne savo iniciatyva – nušalinimą teisėjui pareiškė ieškovo atstovas.

TGT 2016-07-11 Nr. 21P-2.

LAT nutartys:

- ◆ Teisėjas, nepaisant artimų santykių su ieškove, sprendė proceso klausimus (dėl leidimo pareiškėjui daryti civilinėje byloje esančių dokumentų kopijas) civilinėje byloje, kurioje pareiškėjas buvo atsakovas, o jo buvusi sutuoktinė ieškovė, ir dalies dokumentų kopijų neleido daryti, taip pat teisėjas neinformavo teismo pirmininkės apie savo artimus santykius su ieškove ir apie tai nenurodė viešųjų bei privačių interesų deklaracijoje – teisėjas pažeidė Teismų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, TEK 8 straipsnio 9 punktą ir 11 straipsnio 2 punktą, nes neįvykdė pareigos raštu informuoti teismo pirmininkę apie civilinės bylos nagrinėjimą teisme ir nenusiūlyti nuo dokumentų kopijų darymo klausimo sprendimo. Teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **LAT 2011-02-15 nutartis byloje Nr. 1P-1184/2011.**
- ◆ Įstatymu nustatytas asmenų, kuriems teisėjas turi teisę atstovauti teisme, sąrašas. Jis negali būti aiškinamas plečiamai. Teisėja, rašydama skundus, prašymus ir pan. brolio vardu įvairioms valstybės institucijoms, t.y. konsultuodama brolių, pažeidžia TEK 8 straipsnio 7 punktą. **LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.**
- ◆ Teisėjas kreipėsi į kolegę teisėją telefonu dėl informacijos ir galimos teisinės pagalbos suteikimo, taip tarpininkaudamas trečiajam asmeniui. Nepaisydamas teisėjos atsisakymo suteikti pagalbą, teisėjas kito telefoninio pokalbio metu su teisėja, negavęs rūpimos informacijos, sukėlė tarpusavio žodinį konfliktą ir tuo pažeidė TEK 8 straipsnio 7 punktą, įtvirtinantį teisėjo veikloje teisingumo ir nešališkumo principą, reikalaujantį nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais (sukėlė pagrįstas abejones dėl teisėjo nešališkumo, šiam kreipiantis į kolegę, taip siekiant suteikti teisinę informaciją ir pagalbą pašaliniam asmeniui). **TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).**

9 straipsnis.

Nepriklausomumas

Vadovaudamasis nepriklausomumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) vykdant teisingumą, gerbti Lietuvos Respublikos Konstitucijos teismams ir teisėjams suteiktą nepriklausomumą;
- 2) vengti bet kokios neteisėtos pašalinės įtakos, kuri gali paveikti sprendimų priėmimą, netoleruoti neteisėto kišimosi į teisingumo vykdymą bei imtis priemonių tokiai veiklai nutraukti;
- 3) nepriimti įsipareigojimų ar nesiimti veiklos, kuri trukdys tinkamai atlikti teisėjo pareigas ar apribos jo, kaip teisėjo veiksmus;
- 4) atliekant pareigas laikytis savo įsipareigojimo būti nepriklausomu ir neturėti asmeninio intereso;
- 5) ginti teisėjų ir teismų nepriklausomumo įvaizdį visuomenėje;
- 6) priimant sprendimus būti savarankišku ir nepriklausomu nuo kitų teisėjų nuomonės, pareikštos ne įstatymų nustatyta tvarka.

BTEP:

Nepriklausomumo principas:

Teismų nepriklausomumas yra būtina teisinės valstybės sąlyga ir pagrindinė teisingo teismo proceso garantija. Todėl teisėjai turi jį puoselėti ir tiek asmeniniu, tiek institucijos atžvilgiu būti teismų nepriklausomumo pavyzdys.

Taikymas:

- ◆ Teisėjas savo pareigas vykdo nepriklausomai, įvertindamas faktus ir vadovaudamasis sąžiningu įstatymų supratimu, be jokios pašalinės įtakos, paskatų, spaudimo, tiesioginio ar netiesioginio įsikišimo ar grasinimo, kylančio iš bet kurios šalies ar dėl bet kokių priežasčių.
- ◆ Teisėjas turi būti nepriklausomas nuo visuomenės ir atitinkamų teisėjo nagrinėjamos bylos šalių.
- ◆ Teisėjas ne tik neturi turėti ryšių su įstatymų vykdomąja ir leidžiamąja valdžia ir būti jų įtakojamas, bet ir protingo stebėtojo požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo šių valdžių. Teisėjas vykdydamas savo pareigas yra nepriklausomas nuo kitų teisėjų. Jis priima sprendimus savarankiškai.
- ◆ Teisėjas turi laikytis teisėjo pareigų vykdymui reikalingų apsaugos priemonių, padedančių išsaugoti ir sustiprinti teismų institucinį ir veiklos nepriklausomumą.
- ◆ Teisėjas turi rodyti gerą pavyzdį ir skatina aukštų teisėjo elgesio standartų įgyvendinimą, siekdamas sustiprinti visuomenės pasitikėjimą teismais, kuris yra svarbus teisėjų nepriklausomumo apsaugos pagrindas.

TEDK sprendimai:

Teisėja nesilaikė teismų procesinių sprendimų privalomumo principo, taip pat CPK reikalavimo, kad antstolio reikalavimai vykdyti teismo sprendimus, susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, yra privalomi ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. Toks teisėjos elgesys neatitinka teisėjams keliamų pavyzdingumo principo reikalavimų, įpareigojančių teisėją tiek profesinėje veikloje, tiek privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme rodyti pavyzdį. **TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.**

- ◆ Teisėjas pašo išaiškinti, ar nebūtų teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu būtų įsteigta teismo ar teismo pirmininko taurė ir ja būtų apdovanoti vaikų ar jaunimo sportinių varžybų nugalėtojai, ar galima būti varžybų organizatoriumi, globėju (nenaudojant teismo finansinių išteklių).
- ◆ Teisėjo galima veikla ne teisme yra siejama pirmiausiai su teisinio pobūdžio veikla. Teismas vykdo teisingumą, todėl teisėjo papildoma veikla pirmiausiai vertintina kaip tokia, kuri gali padėti teisėjui geriau vykdyti jo tiesiogines pareigas, kelti profesinę kvalifikaciją, prisidėti prie visuomenės pasitikėjimo teismų sistema saugojimo ir didinimo (pvz., vykdyti teisinį švietimą). Teisėjo galima veikla ne teisme tai yra ne tik tokia, kuri gali padėti pasiekti minėtus tikslus dėl tinkamo teisėjo tiesioginių pareigų vykdymo, teismo autoriteto didinimo, bet kartu tai yra tokia veikla, kuri neturėtų trukdyti teisėjo tiesioginių pareigų vykdymui, t. y. teisėjo papildomos veiklos vykdymas neturėtų sudaryti prielaidų pažeisti pagrindinius principus, kuriais privalo vadovautis teisėjas, vykdydamas teisingumą. Teisėjas gali užsiimti ir kitokia veikla, kuri nėra teisinio pobūdžio, kuria nedraudžia teisės aktai užsiimti teisėjui, tačiau ši veikla taip pat neturėtų trukdyti teisėjo tiesioginių pareigų vykdymui.
- ◆ Teisėjo bei teismo pirmininko etiškas elgesys, vykdant nesusijusią su teise ir teisine sistema veiklą ne teisme, turėtų nepažeisti nešališkumo ir nepriklausomumo principų ir nesudaryti interesų konflikto regimybės. Vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas, teismo ar teismo pirmininko taurės steigimas (nenaudojant teismo finansinių išteklių), būtų teismo pirmininko veikla, kuri pagal savo pobūdį nesumenkina teisėjo pareigų orumo, tačiau teismo pirmininkas turėtų spręsti, ar šis užsiėmimas netrukdo teismo pirmininko ir teisėjo pareigų vykdymui, ar dalyvavimas tokioje veikloje nedidina atvejų, kai teisėją reikia nušalinti nuo bylos nagrinėjimo arba sprendimo priėmimo, skaičių. Vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas reikalauja finansinių lėšų naudojimo bei bendradarbiavimo su verslo ar kitokiomis privačiomis įstaigomis ar įmonėmis, todėl gali kilti klausimas dėl nešališkumo ir nepriklausomumo principų pažeidimo, bei gali susidaryti interesų konflikto regimybė. Ši veikla yra visiškai neteisinio pobūdžio ir neturi nieko bendra su teismo kaip įstaigos darbu. Be to, vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas yra atsakinga veikla, kuri gali būti susijusi su tam tikros rizikos atsiradimu (pvz., su varžybų dalyvių sveikatos sužalojimu), o tai gali būti siejama tiek su būtinumu teismui dalyvauti pagal įstatymus jam nepriskirtinoje veikloje, tiek su papildomais teismuiniais ginčiais; tai neatitiktų minėto teisėjo bei teismo pirmininko etiško elgesio standarto. **TEDK K 2016-01-08 Nr. 17P-4.**

10 straipsnis.

Konfidencialumas

Vadovaudamasis konfidencialumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) griežtai laikytis valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios ir kitos neskelbtinos informacijos apsaugos reikalavimų, neatskleisti bylos nagrinėjimo metu gautos konfidencialios informacijos;
- 2) nenaudoti, pažeidžiant įstatymus, savo viešojoje veikloje ir privačiame gyvenime informacijos, kurią jis sužinojo bylos nagrinėjimo metu.

BTEP:

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

4.10 Konfidenciali informacija, gauta vykdant teisėjo pareigas, negali būti naudojama arba atskleidžiama tikslais, nesusijusiais su teisėjo pareigų vykdymu.

Teisėjų etikos kodekso 10 straipsnio turinys įpareigoja teisėją vadovaujantis konfidencialumo principu, griežtai laikytis valstybės ir tarnybos paslaptį sudarančios ir kitos neskelbtinos informacijos apsaugos reikalavimų, neatskleisti bylos nagrinėjimo metu gautos konfidencialios informacijos bei nenaudoti, pažeidžiant įstatymus, savo viešojoje veikloje ir privačiame gyvenime informacijos, kurią jis sužinojo bylos nagrinėjimo metu.

TEDK sprendimai:

- ◆ 2018 m. Komisijai pateiktame teikime buvo prašoma įvertinti, ar teisėjas, būdamas bylą nagrinėjančios kolegijos pirmininku ir pranešėju, aptarinėdamas su teisėju, kuris nebuvo teisėjų kolegijos narys, teorinį bylos sprendimo variantą, neatskleidė baudžiamosios bylos duomenų, taip pažeisdamas konfidencialumo principą ir ar jo veiksmuose nėra drausminės atsakomybės požymių.
- ◆ Komisija, išnagrinėjusi bei įvertinusi surinktą medžiagą, neturi pagrindo sutikti su tuo, jog baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu buvo atskleisti ar išplatinti proceso dalyvių asmens duomenys, ar kokie nors kiti konfidencialūs bylos duomenys. Kaip nustatyta išnagrinėjus teikimo medžiagą, teisėjui iki nuosprendžio pasirašymo buvo žinomi proceso dalyviai ir girdėtos bylos aplinkybės, nes jis nagrinėjo proceso dalyvių skundą ikiteisminio tyrimo metu. Duomenų apie tai, kad teisėjas atskleidė ar išplatino proceso dalyvių asmens duomenis, nenustatyta. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo sutikti su teikime nurodytu argumentu, jog teisėjas pažeidė Teisėjų etikos kodekso 10 straipsnyje apibrėžtą konfidencialumo principą **TEDK 2018 m. vasario 27 d. sprendimas Nr. 18P-2.**
- ◆ Komisijos prašoma įvertinti, ar yra pagrindas pripažinti, kad teisėjas, išsiųsdamas suinteresuotiems asmenims lydraščius apie prokuratūros pateiktus apeliacinius skundus dėl kratų, pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus konfidencialumo ir pareigingumo principus. Komisija, išnagrinėjusi turimą medžiagą ir įvertinusi Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas, teisėjo veiksmuose išsiuntus suinteresuotiems asmenims lydraščius apie gautą skundą dėl nutarčių atsisakyti leisti atlikti kratą, nenustatė etikos pažeidimo. Komisija sprendė, jog skundžiami teisėjo veiksmai yra tiesiogiai susiję su procesine teisėjo veikla aiškinant ir taikant procesinio įstatymo nuostatas ir tai yra išskirtinai teismo prerogatyva vykdant teisingumą. Įsigaliojus Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimams, aiškios ir sistemiškai išdėstytos teismų praktikos dėl suinteresuotų asmenų informavimo, kai teismas nutartimi atsisako leisti atlikti kratą, nėra. Teisėjas, aukštesnės instancijos teismui siųsdamas bylą su prokuroro skundu dėl nutarčių atsisakyti leisti atlikti kratą, aiškino ir taikė įstatymo nuostatas pagal savo vidinį įsitikinimą, o Komisija neįgalota tikrinti ir vertinti teisėjo procesinių veiksmų. **TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-10.**

11 straipsnis.

Skaidrumas ir viešumas

Vadovaudamasis skaidrumo ir viešumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) užtikrinti savo veiksmų ir priimamų sprendimų viešumą, pačiam ar per spaudos atstovus pateikti visuomenei savo priimtų sprendimų motyvus, kiek leidžia teisės aktų nustatytos ribos;
- 2) vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto;
- 3) teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis teikti informaciją visuomenei.

- ◆ TEDK priimdama sprendimus vadovaujasi konstitucinės jursiprudencijos suformuotomis nuostatomis. Lietuvos Respublikos Konstitucija įpareigoja teismą (teisėją) vykdyti teisingumą (Konstitucijos 109 str. 1 d.), kuris įvykdomas baigiamuoju teismo aktu. Lietuvos Konstitucinis Teismas (2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas byloje Nr. 35/03-11/06), aiškindamas šią nuostatą pabrėžė, kad ji betarpiškai susijusi su teisinio aiškumo, tikrumo, teisės viešumo reikalavimu, taip pat reikalavimu užtikrinti žmogaus teises ir laisves. Be to, Konstitucinis Teismas 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime pabrėžė, kad paisant konstitucinio teisės viešumo imperatyvo, priimto ir teisėjų pasirašyto baigiamojo teismo akto įžanginė ir rezoliucinė dalys negali būti viešai nepaskelbiamos perskaitant balsiai teismo posėdžių salėje (išskyrus tam tikras išimtis, t. y., kai įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti racionalų teismo darbo organizavimą ir atsižvelgdamas į atskirų proceso rūšių ypatumus, gali įstatymu numatyti tam tikras specialiai aptartas išimtis, kai baigiamasis teismo aktas teismo posėdžių salėje nebūtinai turi būti perskaitomas balsiai; tokiais atvejais baigiamasis teismo aktas turi būti viešai paskelbiamas kitokiu būdu; įstatymu nustatant minėtas išimtis neturi būti sudaryta prielaidų pažeisti asmens teises ir laisves, kitas konstitucines vertybes).
- ◆ TEDK situacijas, kai priimtas procesinis sprendimas nėra viešai paskelbiamas įstatymo nustatyta tvarka bei terminais vertina kaip konstitucinio teisės viešumo imperatyvo pažeidimo, kontekste.

- ◆ Konstituciniai valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms ir valdžios galių ribojimo imperatyvai (Konstitucijos 5 straipsnis) tuo pačiu nustato ir įpareigojimus asmenims, vykdančioms funkcijas įgyvendinant valstybės valdžią, valstybės tarnautojams, taip pat visiems kitiems asmenims, priimančioms visuomenei ir valstybei reikšmingus sprendimus, įskaitant ir teisėjus. Jie turi veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jų veikla turi būti grindžiama viešuoju interesu ir negali iškelti savo asmeninių ar grupinių interesų virš viešojo intereso, negali naudotis savo statusu savo ar sau artimų asmenų ar kitų asmenų privačiai naudai gauti (plg. inter alia KT 2004 m. liepos 1 d. nutarimą, 2005 m. vasario 10 d. sprendimą, 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimą). Šių konstitucinių imperatyvų įgyvendinimui skirtas Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (toliau – VPIDVTJ). Šiuo įstatymu siekiama suderinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius ir visuomenės viešuosius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią atsirasti bei plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje (VPIDVTJ 1 straipsnis). VPIDVTJ (11 str. 1 d. 7 p., 15 str. 2 d.,) teisėjams yra taikomas su tam tikromis išlygomis, kadangi viešųjų interesų viršenybės užtikrinimo būdai nustatomi ir kituose teisėjų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose. Teisėjams kituose įstatymuose gali būti nustatyta ir kitų apribojimų ir draudimų, susijusių su VPIDVTJ ar kito teisės akto, reglamentuojančio tarnybinės etikos ir elgesio normas, reikalavimų pažeidimais. Viešųjų interesų viršenybės užtikrinimo būdai teisėjui vykdam pareigą vengti viešų ir privačių interesų reglamentuojami tiek procesiniuose įstatymuose, tiek Teisėjų etikos kodekse.

- ◆ Kodekso 11 straipsnio 2 punkte aiškiai ir konkrečiai nurodoma teisėjo pareiga vengti viešų ir privačių interesų konflikto.

- ◆ TEDK vertindama situacijas dėl Viešų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo galimo pažeidimo teisėjų etikos kodekso kontekste laikosi nuomonės, kad nuostatų laikymosi kontrolė TEDK nepriskirta, teisėjų deklaracijų turinio tikrinimas ir vertinimas yra Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos kompetencija (**Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2018 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. 18P-7, 2018 m. vasario 1 d.**).

- ◆ Atsižvelgiant į skirtingas VPIDVTJ ir TEK reguliavimo sritis, Komisija, tik esant išvadai, kad VPIDVTJ reikalavimai konkrečiu atveju yra pažeisti, svarstyty, ar teisėjo padarytas įstatymo pažeidimas gali būti vertinamas kaip teisėjo etikos pažeidimas (**2018 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. 18P-7**).

- ◆ Komisija, atsakydama į klausimą, ar teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka dėl galimo VPIDVTJ pažeidimo, mano, kad dvigubo baudimo draudimas (non bis in idem) principas nagrinėjamu atveju nebūtų pažeidžiamas. Konstitucinis Teismas 2010 m. gegužės 28 d. nutarime yra pasisakęs, kad konstitucinis principas non bis in idem nereiškia, kad už teisės pažeidimą asmuo apskritai negali būti traukiamas skirtingų rūšių teisinėn atsakomybėn (Konstitucinio Teismo 2001 m. gegužės 7 d., 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d. nutarimai). Be to, konstitucinis principas non bis in idem savaime nepaneigia galimybės taikyti asmeniui ne vieną, bet daugiau tos pačios rūšies (t. y. apibrėžiamų tos pačios teisės šakos normomis) sankcijų už tą patį pažeidimą. Vadovaujantis šiomis Komisija pažymi, jog įgaliojimai institucijai konstatavus teisėjo VPIDVTJ pažeidimo faktą, savarankiškai gali būti taikomos ir tarnybinės (drausminės) atsakomybės poveikio priemonės. O tai reiškia, kad kiekvienas formalus VPIDVTJ pažeidimo atvejis Teisėjų etikos kodekso taikymo kontekste yra vertinamas individualiai, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį (pažeidimo laikotarpį, faktines aplinkybes bei kilusias pasekmes (**TEDK 2018 m. gegužės 25 d. konsultacija**)).

LAT nutartis:

- ◆ Teisėjas, nepaisant artimų santykių su ieškove, sprendė proceso klausimus (dėl leidimo pareiškėjui daryti civilinėje byloje esančių dokumentų kopijas) civilinėje byloje, kurioje pareiškėjas buvo atsakovas, o jo buvusi sutuoktinė ieškovė, ir dalies dokumentų kopijų neleido daryti, taip pat teisėjas neinformavo teismo pirmininkės apie savo artimus santykius su ieškove ir apie tai nenurodė viešųjų bei privačių interesų deklaracijoje – teisėjas pažeidė Teismų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, TEK 8 straipsnio 9 punktą ir 11 straipsnio 2 punktą, nes neįvykdė pareigos raštu informuoti teismo pirmininkę apie civilinės bylos nagrinėjimą teisme ir nenusišalino nuo dokumentų kopijų darymo klausimo sprendimo. Teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).**

Sąžiningumas ir nesavanaudiškumas

Vadovaudamasis sąžiningumo ir nesavanaudiškumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) elgtis taip, kad šeimos, visuomeniniai, socialiniai ir kitokie santykiai nekenktų teisėjo tiesioginių pareigų atlikimui;
- 2) nepiktnaudžiauti savo tarnybine padėtimi, siekiant paveikti kitų asmenų sprendimus;
- 3) nesinaudoti teismo turtu ir teikiamomis galimybėmis ne tarnybinei veiklai bei vengti valstybės turto ir lėšų nekompetentingo naudojimo, vykdant tarnybines funkcijas;
- 4) nesiekti naudos sau, savo šeimai, artimiesiems ar draugams, naudojantis savo tarnybine padėtimi;
- 5) būti nepaperkamam, nepriimti dovanų, pinigų, neatlygintinų paslaugų ar kitokių prielankumo ženklų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų ar kitų paslaugų iš fizinių ir juridinių asmenų, jeigu tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, paveikti nagrinėjamos bylos eigą;
- 6) nedalyvauti finansinėje ar komercinėje veikloje, naudojantis savo pareigomis.

BTEP:

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

- ◆ 4.8 Teisėjas negali leisti asmeniniams, socialiniams ar kitiems santykiams daryti netinkamą įtaką jo, kaip teisėjo, elgesiui ir sprendimams.
- ◆ 4.9 Teisėjas negali naudotis arba leisti kitiems naudotis jo padėtimi, siekiant asmeninės, savo šeimos narių ar kitų asmenų naudos. Teisėjas taip pat negali sudaryti įspūdžio ar leisti kitiems asmenims sudaryti įspūdį apie jį, kad atitinkamos padėties asmenys gali daryti netinkamą įtaką teisėjo pareigų vykdymui.

- ◆ Teisėja, pasinaudodama savo tarnybine padėtimi ir prašydama tarpininkauti, kad gydytoja išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą dukrai bei to prašydama gydytojos tiesiogiai, t.y. prašydama atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdama fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydama padėti gydytojai šį neteisėtą veiksmą nuslėpti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydama sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus. **TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.**
- ◆ Teisėjas, dalyvaujantis tam tikrame ginče – teismo procese ar sprendamas ginčą ne teisme, turėtų ypatingai atidžiai vertinti savo visus teisinę reikšmę turinčius veiksmus. Teisėjas neturėtų sudaryti pagrindo kitiems manyti, kad jis panaudoja savo pareigas ir tokiu būdu daro neleistiną poveikį bylą nagrinėjančiam teismui ar kitiems asmenims. Teisėjo elgesys turėtų būti diskretiškas, ypatingai atidus, padorus ir sąžiningas. Teisėjas gali dalyvauti tam tikrame ginče, tačiau teisėjas ginčiuose dėl jo privačių interesų turėtų siekti kompromiso, turėtų siekti išspręsti konfliktą taikiai, nusileisti, parodyti savo geranoriškumą, nemandyti įgyvendinti jėga savo teisių, o kartais turėtų net atsisakyti to, kas jam teisėtai priklauso – noblesse oblige (aukšta) padėtis įpareigoja.
- ◆ Komisijos buvo prašoma įvertinti rezonansą visuomenėje sukėlusią informaciją apie vienam verslininkui priklausančioje kavinėje vykusią vakarienę, kurioje dalyvavo pats kavinės savininkas ir vienuolika teisėjų, tarp kurių ir šio teismo pirmininkas. Komisija nustatė, kad vakarienę organizavo tuometinis teismo kancleris su teismo pirmininko žinia ir pritarimu, tačiau pirmininkas nekontroliavo vakarienės organizavimo. Vakarienėje dalyvavę teisėjai už vakarienę iškart po jos kiekvienas atskirai neatsiskaitė, teismo kancleris juos patikino, kad už vakarienę atsiskaityta. Teisėjai po kelių dienų kreipėsi į kanclerį, kad jis priimtų iš jų atsiskaitymą už vakarienę, tačiau jis pinigų nepriėmė. Po publikacijos dienraštyje teisėjai iš savo asmeninių lėšų grąžino kancleriui pinigų už vakarienę.
- ◆ Komisija pažymėjo, kad teisėjo elgesio modelis formuoja visuomenės nuomonę apie teisingumo vykdymą. Pastangos suformuoti palankią nuomonę apie teisingumo vykdymą yra suprantamos ne tik kaip teisėjo orus elgesys teismo salėje ar teismo patalpose, bet taip pat kaip teisėjo tinkamas elgesys bet kurioje gyvenimiškoje situacijoje. Teisėjo veikla ne teisme bei jo privatus gyvenimas turėtų būti tokie, kad rizika, jog iškils konfliktas su jo visuomeniniu statusu, būtų minimali.
- ◆ Komisijos vertinimu, teisėjas neprivalo eidamas į viešojo maitinimo ar panašią įstaigą kiekvienu atveju tikrinti duomenų apie tos įstaigos savininkus, akcininkus, bylinėjimąsi teismuose ir pan., tačiau kiekvienu atveju teisėjas privačiame gyvenime privalo elgtis taip, kad nekiltų pretenzijų ir įtarimų dėl viešų ir privačių interesų supainiojimo, abejonių dėl nepriekaištingos reputacijos.

- ◆ Tai, kad už vakarienę iš asmeninių lėšų sumokėjo joje dalyvavęs teismo kancleris, būtų etikos požiūriu priimtina tik tuo atveju, jeigu vakarienėje dalyvavę teisėjai be nepateisina- mo delsimο būtų atlyginę kanclerio patirtas išlaidas.
- ◆ Teismo kancleris yra valstybės tarnautojas, kuris yra pavaldus teismo pirmininkui. Tiek įsiskolinimas pavaldiems asmenims, tiek dovanų iš pavaldžių asmenų priėmimas pašaliniam stebėtoju gali sudaryti interesų konflikto regimybę. Teismo pirmininko elgesys Komisijos buvo vertinamas pagal Teisėjų etikos kodekso reikalavimus, nepriklausomai nuo to, ar kanclerio sumokėtos sumos laikytinos dovana, ar laikytinos atsiskaitymu už anksčiau susidariusius įsiskolinimus, kaip Komisijai teigė teismo pirmininkas. Teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesusidarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė.
- ◆ Su teismo pirmininko pareigomis nesusuderinamas tiek lėšų iš pavaldžių valstybės tarnautojų skolinimasis, tiek dovanų iš pavaldžių valstybės tarnautojų priėmimas. Teismo pirmininkas yra teismo vadovas, kuriam pavaldūs kiti teismo darbuotojai, taigi tiek finansinių lėšų skolinimasis, tiek dovanų priėmimas iš pavaldinių gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, kai teismo pirmininkas, turėdamas priimti sprendimą dėl sau pavaldaus darbuotojo, turės privatų interesą ir asmeninį suinteresuotumą. Tokiu atveju gali nukentėti teismo darbas (darbuotojai atsiduria nelygiavertėje padėtyje), taip pat gali iškilti abejonių dėl teismo nepriklausomumo ir nešališkumo. Komisijos vertinimu, tokia situacija neatitinka Teisėjų etikos kodekso reikalavimų teisėjui būti nepriklausomam, sąžiningam ir nesavanaudiškam, vengti viešų ir privačių interesų konflikto. Šių nuostatų nesilaikymas nesusuderinamas ir su Teisėjų etikos kodekse įtvirtintu padorumo principu, kuris reikalauja, kad teisėjai saugotų nepriekaištingą reputaciją.
- ◆ Teismo pirmininkas nesiėmė jokių priemonių spręsti problemų, kilusių dėl netinkamo atsiskaitymo už vakarienę net ir po to, kai vakarienėje dalyvavę teisėjai kreipėsi į jį su prašymu spręsti susidariusias problemas. Tai, kad teismo pirmininkas nekontroliavo, ar atsiskaitymas už bendrą teisėjų vakarienę neprieštarauja Teisėjų etikos kodeksui, tuo labiau, tai, kad jis nevykdė šios savo funkcijos net ir po to, kai dėl susidariusios probleminės situacijos į jį, kaip į teismo pirmininką, kreipėsi kiti teisėjai, laikytinas neatitinkančiu Teisėjų etikos kodekse įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimų. Komisijos vertinimu, teisėjo ir šio teismo pirmininko veiksmuose buvo Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų sąžiningumo ir nesavanaudiškumo, padorumo, pavyzdingumo ir pareigingumo principų pažeidimo požymių ir elgesys vertinamas kaip žeminantis teisėjo vardą ir kenkiantis teisminės valdžios autoritetui. **TEDK 2015-05-11 Nr. 18 P-13.**
- ◆ Komisija vertino, ar yra pagrindas kelti drausmės bylas teisėjams dėl jų elgesio dalyvaujant rezonansą visuomenėje sukėlusioje vakarienėje bei atsiskaitymą už ją. Teisėjas privačiame gyvenime privalo elgtis taip, kad nekiltų pretenzijų ir įtarimų dėl viešų ir privačių interesų supainiojimo, abejonių dėl nepriekaištingos reputacijos. Teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesusidarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė.

- ◆ Renginio organizavimo eiga (šventinis pobūdis, organizuotas transportas, kitų svečių dalyvavimas vakarieneje) negalėjo sudaryti teisėjams nuomonės, kad jie dalyvauja vakarieneje, kuri gali būti vertinama kaip tam tikras neteisėtas renginys ar visuomenei gali sudaryti neteisėto renginio įspūdį dėl vietos (apie kurią teisėjai nežinojo prieš vakarienę) ar kitokių aplinkybių; renginio organizavimo eiga taip pat negalėjo sudaryti teisėjams nuomonės, kad kiekvienas iš jų asmeniškai turėtų pasirūpinti atsiskaitymu už vakarienę, nes tai yra jų organizuotas privatus renginys. Be to, minėta, kad nors teisėjai ir neturėjo aiškios informacijos (kurios nėra ir nagrinėjant drausminės atsakomybės klausimą), kokio pobūdžio renginys buvo minėta vakarienė, ar tai buvo teismo organizuota vakarienė, buvusi viešo šventinio renginio tęsiniu, ar tai buvo privatus renginys, teisėjai teiravosi dėl atsiskaitymo už vakarienę. Teisėjamsteismo kanclerio bei teismo pirmininko pateikta informacija, jog klausimas dėl atsiskaitymo už vakarienę yra išspręstas – už vakarienę yra atsiskaityta, nesudarė pagrindo susidaryti nuomonei, jog už vakarienę yra neatsiskaityta, už vakarienę yra atsiskaityta kaip už privatų renginį ar atsiskaitymo už vakarienę forma buvo neteisėta. Taigi nėra pagrindo spręsti, jog teisėjai, dalyvaudami šventinėje vakarieneje, atliko veiksmus, kurie gali būti vertinami kaip teisėjų etikos pažeidimas.
- ◆ Teismo kanclerio ir teisėjų nesieja pavaldumo santykiai, taigi tai, kad kancleris atsiskaito už kitus kolegas (kas paaiškėjo bei pradėta teigti patikrinimo metu) savaime negali būti vertinama pagal teisėjų etikos kodekso reikalavimus.
- ◆ Komisija nustatė, kad teisme 2012–2013 m. buvo nagrinėtos 2 bylos, susijusios su pramogų ir konferencijų centru, kuriame vyko vakarienė, savininkui priklausančia bendrove, tačiau, įvertinusi tai, kad bylos teisme nagrinėtos seniai, įmonės, kuri bylinėjosi teisme, pavadinime akivaizdžios sąsajos su kavinės, kurioje vyko vakarienė, pavadinimu nėra, atsižvelgus į didelį teismo darbo krūvį, laikė, jog teisėjai pagrįstai galėjo nesieti vakarienės vietos su teisme nagrinėtomis bylomis.
- ◆ Komisija, įvertinusi atlikto patikrinimo duomenis ir teisėjų paaiškinimus, kad verslininko nesiejo su teisme nagrinėtomis bylomis, o tuo metu, kai vyko vakarienė, su šiuo asmeniu susijusių nagrinėjamų bylų teisme nebuvo, padarė išvadą, kad kai kurių teisėjų paimta duona ir kalendoriai negali būti laikomi draudžiamomis priimti dovanomis, kaip jos suprantamos pagal Teisėjų etikos kodekso 12 straipsnio 5 dalį; jie traktuotini kaip pramogų ir konferencijų centro mažos vertės marketingo priemonės. **TEDK 2015-06-15 Nr. 18 P-15.**

- ◆ Teismo pirmininkas nurodo, kad apygardos teismo pastato išorinėje vitrinoje teismas leidžia eksponuoti meno ir kitus kūrybinius darbus. Klausia, kaip teisėjų etikos požiūriu būtų vertinamas teismo pirmininko sprendimas pagal miesto jaunimo centro dailės studijos prašymą leisti, kad būtų eksponuojami studijų lankančios ir eksponavimui atrinkti šio teismo pirmininko mažametės dukters piešiniai. TEDK nuomone, teismo pastato specialiai įrengtoje vietoje meno ir kitų kūrybinių darbų eksponavimą reikėtų vertinti pozityviai, todėl to teismo teisėjo (teismo pirmininko) šeimos narių tokio pobūdžio darbų laikinas eksponavimas savaime neturėtų kenkti teisėjo vardui ir teismo autoritetui. Kita vertus, neprikaištingo teisėjo elgesio imperatyvas suponuoja, kad teismo pirmininkas nuo šio prašymo sprendimo nusišalintų ir nedarytų jokios įtakos. Studijos prašymą dėl teismo pirmininko šeimos nario kūrybinių darbų eksponavimo turėtų spręsti kitas teismo administracijos asmuo. **TEDK 2013-11-04 Nr. 17P-397.**
- ◆ Teisėjų taryba prašė Komisijos suteikti konsultaciją pagal visuomeninės organizacijos paklausimą, ar suderinama su teismo pirmininko pareigomis finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių; kaip pakinta santykiai tarp vadovo ir pavaldinių, kai tarp šių asmenų atsiranda skolinčiojo ir skolininko santykiai; ar toks pokytis suderinamas su teisėjo etikai keliamais klausimais. Komisija pažymėjo, kad teisėjo elgesio modelis formuoja visuomenės nuomonę apie teisingumo vykdymą. Pastangos suformuoti palankią nuomonę apie teisingumo vykdymą yra suprantamos ne tik kaip teisėjo orus elgesys teismo salėje, bet taip pat kaip teisėjo tinkamas elgesys bet kurioje gyvenimiškoje situacijoje. Teisėjo veikla, nesusijusi su teisingumo vykdymu, bei jo privatus gyvenimas turėtų būti tokie, kad rizika, jog iškils konfliktas su jo visuomeniniu statusu, būtų minimali. Taigi teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesusidarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė. Vadovaujantis Viešų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nuostatomis su teismo pirmininko pareigomis finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių yra nesuderinamas. Teismo pirmininkas yra teismo vadovas, kuriam pavaldūs kiti teismo darbuotojai, taigi finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, kai teismo pirmininkas, turėdamas priimti sprendimą dėl sau pavaldaus darbuotojo, turės privatų interesą ir asmeninį suinteresuotumą. Tokiu atveju gali nukentėti teismo darbas (darbuotojai atsiduria nelygiavertėje padėtyje), taip pat gali iškilti abejonių dėl teismo nepriklausomumo ir nešališkumo. Komisijos vertinimu, tokia situacija neatitiktų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų teisėjui būti nepriklausomam, sąžiningam ir nesavanaudiškam, vengti viešų ir privačių interesų konflikto. **TEDK K 2015-05-25 Nr. 17P-193.**

- ◆ Teisėjas pašo išaiškinti, ar tai, kad pasinaudojus įstatyme nustatytais garantijomis gauti tėvystės pašalpą antraisiais vaiko auginimo metais sutuoktinei esant vaiko priežiūros atostogose, o jam tęsiant darbą teisėjo pareigose, nebus etikos bei Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto reikalavimo pažeidimo ir ar toks tėvystės pašalpos gavimo būdas ir jos dydis nebus vertinamas kaip materialinės naudos sau ir savo šeimai siekis.
- ◆ Įstatyme numatyta teisėjo socialinė garantija gauti paramą šeimai ir nėra pagrindo ją prilyginti teisėjo atlyginimui, kaip jis suprantamas pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalį. Teisėjas, pasinaudodamas aiškiai įstatyme nustatytais konstitucinėmis garantijomis gauti tėvystės pašalpą antraisiais vaiko auginimo metais nebūdamas vaiko priežiūros atostogose, t. y. gauti tuo pačiu metu ir paramą šeimai ir draudžiamąsias pajamas, nepažeidžia teisėjų etikos, būtent sąžiningumo, savanaudiškumo ar teisingumo principų. Teisėjas, kaip ir kitas pilietis, turi teisę planuoti savo šeimos pajamas, pasinaudoti jam nustatytais teisėmis tokiu būdu, kad šeimai būtų teikiama parama palankiomis sąlygomis, ir vien to nebūtų pagrindo pripažinti piktnaudžiavimu, jeigu nėra dirbtinai sukuriama situacija, dėl kurios turi būti mokama valstybės parama ar išmokos, susijusios su draudžiamųjų pajamų kompensavimu, šeimai auginančiai vaiką. Teisėjo kreipimasis į valdžios institucijas dėl teisės aktuose nustatytos paramos šeimai, auginančiai vaiką, teikimo, jeigu nėra susijęs su neteisėtais veiksmais (pvz. apgaulingų dokumentų pateikimu ar pan.) nevertinamas kaip nesąžiningas ar neteisingas. Teisėjo naudojimas socialinėmis garantijomis, kuriomis naudojasi kiti asmenys, nevertinamas kaip neetiškas ar pažeidžiantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje nustatytą draudimą. **TEDK 2016-01-08 Nr. 17P-5.**

TGT sprendimas:

- ◆ Prielankumo ženklo priėmimas iš tiesiogiai pavaldaus valstybės tarnautojo neišvengiamai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, nes, esant tokiai situacijai, teismo pirmininkui priimant kanclerio atžvilgiu administracinį sprendimą, susijusį su tarnybos teisiniais santykiais, kiltų pagrįstų abejonių dėl teismo pirmininko nešališkumo. Teisėjų etikos kodekso 2, 3 straipsniuose įtvirtinti reikalavimai suponuoja išvadą, kad teisėjas turėtų vengti netgi interesų konflikto regimybės, taip sumažindamas pavojų pakenkti teismų reputacijai bei teisėjo vardui. Kadangi kitų teismo teisėjų elgesys, susijęs su atsiskaitymu už vakarienę, nėra pripažintas neatitinkančiu Teisėjų etikos kodekso reikalavimų, tuometinio teismo pirmininko neveikimas sprendžiant atsiskaitymo už vakarienę klausimą, nėra Teismų įstatymo 103 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos pareigos kontroliuoti, kaip yra laikomasi Teisėjų etikos kodekso reikalavimų, netinkamas atlikimas. **TGT 2015-10-05 Nr. 21P-4.**

LAT nutartys:

- ◆ Kiekvienai teisinei atsakomybei, taip pat ir drausminei, keliami tam tikri tikslai, kurių siekiama šią taikant pažeidimą padariusiam asmeniui: jie nukreipti ne tik į pažeidimą padariusį asmenį, bet ir į kitus asmenis, potencialiai galinčius padaryti analogiškus teisės pažeidimus. Teisinė atsakomybė taikoma tik už įstatyme numatytą veiką ir pagal proceso teisės reglamentuotas procedūras (teisėtumas), gali būti taikoma tik nustatčius teisės pažeidimo faktą ir su juo susijusias aplinkybes (pagrįstumas), jos sankcijų griežtumas turi atitikti padarytos žalos mastą ir veikos pavojingumo visuomenei laipsnį (proporcingumas). Teisinės atsakomybės proporcingumas siaurąja prasme reikalauja nustatyti konkrečiam teisės pažeidėjui taikomos poveikio priemonės ir teisinės atsakomybės tikslų atitikimą, o būtent – individualizuoti taikomą poveikio priemonę. Apsiribojimas drausmės bylos svarstymu nėra drausminės atsakomybės netaikymas – atsakomybė teisėjui netaikoma, kai byla yra nutraukiama, konstatavus, kad nėra drausminės atsakomybės pagrindo.
- ◆ Sankcijų už drausminius pažeidimus individualizavimas įstatymo numatyta apimtimi vyksta atsižvelgiant į padaryto teisės pažeidimo sunkumą, pažeidėjo asmenybę ir aplinkybes, kuriomis teisės pažeidimas padarytas. Jeigu teisinės atsakomybės tikslai gali būti pasiekti netaikant teisės pažeidėjui drausminių nuobaudų, kaip griežčiausių drausminės atsakomybės poveikio priemonių, jos netaikomos.
- ◆ Drausmės bylos nagrinėjimo ir jo rezultatų viešumas yra maksimaliai užtikrintas, vadinasi, tiek informacija apie drausmės bylos nagrinėjimą, tiek apie jos baigtį yra prieinama ne tik visam atitinkamos profesijos (šiuo atveju – teisėjų) asmenų ratui, bet ir neapibrėžtam asmenų, suinteresuotų teismų ir teisėjų veiklos profesionalumu ir skaidrumu, ratui. Tiek drausmės bylos nagrinėjimas, tiek ir sprendimo joje priėmimas teisėjui, kuriam iškelta drausmės byla, yra svarbus jo profesinei reputacijai turintis įtakos veiksnys, nepriklausomai nuo priimto sprendimo drausmės byloje rūšies.
- ◆ Teisėjui, kuris yra teismo pirmininkas, atitinkamuose norminiuose aktuose numatytos papildomos funkcijos ir pareigos. Laisvalaikio renginių bei atsiskaitymo už juos organizavimas nėra teismo pirmininko pareiga, kurią numatytų norminiai aktai. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, kad būtent šie teismo pirmininko veiksmai pripažinti etikos pažeidimu, nurodant tikslią normą, kurios reikalavimų buvo nesilaikyta – Teisėjų etikos kodekso 12 straipsnio 5 punktą. **LAT 2015-12-15 Nr. GT1-2/2015.**

13 straipsnis.

Padorumas

Vadovaudamasis padorumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) būti neprikaištingos reputacijos ir ją saugoti;
- 2) nesinaudoti kito asmens klaidomis ar nežinojimu;
- 3) darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis sąžiningai, korektiškai, mandagiai, garbingai;
- 4) netoleruoti asmens įžeidinėjimo ar žeminimo;
- 5) nemenkinti kitų bendradarbių darbo, elgtis su jais bei kitais asmenimis pagarbiai, spręsti konfliktines situacijas taikiai ir mandagiai, nereikšti niekam paniekos, neįžeidinėti, neplūsti, nevertoti smurto;
- 6) susilaikyti nuo viešų pasisakymų apie kitų teisėjų nagrinėjamas bylas;
- 7) kitaip savo elgesiu nežeminti teisėjo ir teismų vardą.

BTEP:

Garbingumo principas:

Garbingumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

- ◆ 3.1 Teisėjas turi užtikrinti, kad jo elgesys protingo stebėtojo požiūriu yra neprikaištingas.
- ◆ 3.2 Teisėjo veiksmai ir elgesys turi patvirtinti žmonių tikėjimą teismų sistemos garbingumu. Teisingumas turi būti ne tik vykdomas – jo vykdymas turi būti pastebimas.

Kompetencijos ir orumo principas:

Taikymas:

- ◆ 6.6 Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiaisiais, liudytojais, advokatais ir kitais asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.
- ◆ 6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

TEDK sprendimai:

Garbingumo principas:

Garbingumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

- ◆ Teisėjo darbo laikas iš esmės nėra normuojamas, kadangi atlikti procesinius veiksmus ir išspręsti tarp asmenų kilusius ginčus teisėjas turi per įstatymo nustatytus terminus. Jeigu teisėjas tinkamai ir laiku atlieka su teisingumo vykdymu susijusias pareigas, vertinti jo nebuvimo darbe neilgą laiko tarpą kaip darbo drausmės pažeidimo nėra pagrindo, neigiami teisiniai padariniai drausminės atsakomybės prasme teisėjui galėtų kilti tada, jeigu teisėjas dėl nebuvimo teisme darbo metu neįvykdytų jam priskirtų darbų. Taigi, teisėjo nebuvimas darbe, jei tuo metu jis nenagrinėja bylų, nesudaro pakankamo pagrindo svarstyti teisėjui drausmės bylos iškėlimo klausimo. **TEDK 2010-15-7.**
- ◆ Teisėja, pasinaudodama savo tarnybine padėtimi ir prašydama tarpininkauti, kad gydytoja išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą dukrai bei to prašydama gydytojos tiesiogiai, t.y. prašydama atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdama fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydama padėti gydytojai šį neteisėtą veiksmą nuslėpti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydama sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus, 13 straipsnio 3 punktą bei 14 straipsnio 11 punktą. **TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.**

- ◆ Teisėjai lankantis šeimos klinikoje kilo konfliktinė situacija, buvo filmuojama privataus asmens patalpose, negavus šių patalpų šeimininko bei kitų ten buvusių fizinių asmenų leidimo ar pritarimo, o teisėjos interesais veikiantys asmenys elgėsi nemandagiai, nepagarbiai, bet teisėja jos naudai veikiančių asmenų veiksmų nenutraukė, niekaip nuo jų neatsiribojo ir nebandė to padaryti, juos toleravo – TEDK sprendžia esant požymių, kad teisėja elgėsi ne pagal TEK. Vadovaujantis padorumo principu, teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti; darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis korektiškai ir mandagiai; susidariusias konfliktines situacijas spręsti taikiai ir mandagiai (TEK 13 str. 1, 3 ir 5 p.). **TEDK 2012-03-28 Nr. 18P-3.**
- ◆ Lietuvos Respublikos Seime svarstant klausimą dėl sutikimo patraukti teisėją baudžiamajon atsakomybėn ir dėl sutikimo jį suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, tiek Seimo laikinojoje tyrimo komisijoje, tiek Seimo plenariniame posėdyje teisėjas nurodė, kad jis niekada nėra sakęs, jog nesutinka būti apklausiamas kaip liudytojas ir patikino, kad gali duoti parodymus. Vėliau prokuroro pakviestas į apklausą, pasinaudodamas BPK 80 straipsnio 1 punkte numatyta teise, teisėjas įteikė prokurorui pareiškimą, kad atsisako būti apklaustas. TEDK vertina, jog teisėjas viešai sutikdamas būti apklausiamas liudytoju („Aš niekada nesakiau, kad aš nesutinku teikti kokios nors informacijos prokuratūrai, jeigu ji norėtų ką nors iš manęs išgirsti“), tokiu būdu išreiškė savo poziciją, kad sutinka bendradarbiauti su ikiteisminį tyrimą atliekančiais pareigūnais ir nesinaudoti savo kaip teisėjo imunitetu. Šie teisėjo vieši pasisakymai buvo suprasti kaip jo pažadas duoti parodymus tiek dėl vienokių, tiek dėl kitokių ikiteisminio tyrimo epizodų. TEDK taip pat pažymi, kad nors BPK 80 straipsnio 1 dalies pagrindu teisėjas turi teisę atsisakyti duoti prieš save parodymus, tačiau šiuo atveju jis viešai pateikė paaiškinimus Seimo nariams ir davė pažadą, jog jis šia teise nesinaudos. Savo pareiškimais dėl sutikimo duoti parodymus teisėjas apskritai išreiškė nuostatą duoti liudytojo parodymus ir nedetalizavo, ar tai apima betarpiškai jį liečiančias aplinkybes, ar dėl kitų asmenų atliktų veiksmų. Teisėjas, atsisakydamas prokuroro būti apklaustas liudytoju, nesilaikė duoto pažado ir neįvykdė duoto įsipareigojimo – teisėjo veiksmuose yra TEK 8 straipsnio 7 punkto, 13 straipsnio 1 ir 3 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų pažeidimų požymių. **TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.**

- ◆ Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuomone, teisėjas teismo posėdžiuose bendraudamas su proceso dalyviais, turėjo elgtis santūriau, dalykiškiau, korektiškiau, taip pat atsakingiau vertinti savo pasisakymų reikšmę ir toną. Komisija daro išvadą, kad teisėjo elgesys, pastabos bei replikos yra nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais ir yra požymių, jog jis pažeidė pagarbos žmogui, padorumo ir pavyzdingumo principus. **TEDK 2015-02-05 Nr. 18 P-1.**
- ◆ Komisija pripažino, kad teisėja neatėjo paskelbti sprendimo, o vėliau teismo posėdžio protokole pasirašė, kad sprendimą skelbė ir apie tai teikė melagingus duomenis tyrimo metu. Vadovaudamasis padorumo principu teisėjas privalo būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti, visada elgtis sąžiningai. Jeigu teisėjas darbinėje ar kitoje viešojoje veikloje meluoja, jis pažeidžia padorumo principą. Komisijos vertinimu, teisėja nesielgė pareigingai ir padoriai. Teisėjos elgesys vertinamas kaip žeminantis teisėjo vardą ir kenkiantis teisminės valdžios autoritetui. **TEDK 2015-07 -28 Nr. 18 P-18.**

TGT sprendimai:

Teisėja, viešai kaltindama kitą teisėją nusikalstamos veikos padarymu, siekdama spaudoje jį sumenkinti, padaryti paniekos vertu žmogumi, taip pat per visuomenės informavimo priemones reiškėdama nuomonę, kad teismuose, prokuratūroje ir kt. susidaręs pedofilų klanas, todėl konkreti byla niekada nebus nešališkai ir išsamiai išnagrinėta, pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 4, 5, 7 punktus. **TGT 2011-03-04 Nr. 21P-2 (LAT 2011-05-05 nutartyje byloje Nr. 1P-381/2011 pritarė šioms išvadoms).**

Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės ir nuomonės reiškimo ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų, kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdant teisingumą.

Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamą panieką kitiems visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šiurkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. **TGT 2011-12-23 Nr. 21P-10.**

14 straipsnis.

Pavyzdingumas

Vadovaudamasis pavyzdingumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme, išvaizda rodyti pavyzdį, laikantis visuotinai pripažintų moralės normų ir etikos reikalavimų nežeminti teisėjo vardo;
- 2) saugoti savo profesijos garbę ir prestižą;
- 3) būti tolerantiškam, punctualiam ir paslaugiam;
- 4) teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo;
- 5) nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų;
- 6) posėdžio metu būti oficialiu, kantriu ir mandagiu;
- 7) visada veikti profesionaliai ir humaniškai;
- 8) pripažinti savo klaidas ir jas taisyti;
- 9) nepiktnaudžiauti alkoholiu ir psichotropinėmis medžiagomis, nevirtoti narkotinių ir toksinių medžiagų ne medicinos tikslais;
- 10) tobulinti savo kalbos ir bendravimo kultūrą;
- 11) privatų gyvenimą tvarkyti taip, kad nenukentėtų teismų interesai ir teisėjo reputacija.

BTEP:

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

- ◆ 6.1 Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.
- ◆ 6.6 Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiaisiais, liudytojais, advokatais ir kitais asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.
- ◆ 6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.
- ◆ TEDK savo veikloje vadovaujasi principu, kad teisėjui yra taikomi aukštesni elgesio standartai nei eiliniam piliečiui, todėl teisėjas, laikydamasis pavyzdingumo principų, tiek savo privačiame, tiek profesiniame gyvenime privalo laikytis visuotinai pripažintų moralės normų bei etikos reikalavimų, savo elgesiu, kalba rodyti pavyzdį, nežeminti teisėjo vardo bei saugoti savo profesijos garbę ir prestižą. Pažymėtina, kad pavyzdingumo ir pagarbos žmogui principai betarpiškai yra susiję, todėl teisėjo susierzinimo teismo posėdžio metu epizodai, balso pakėlimas bei teismo procese dalyvaujančių asmenų moralizavimas yra vertinamas ir kaip pavyzdingumo principo pažeidimas.

TEDK sprendimai:

Komisija, vertindama teisėjo nutartyje pavartotus pasisakymus [„ieškovas teikiantis procesinį dokumentą užmiršo, kad nusisamdė specializuotą teisinių paslaugų bendrovę <...>, kurios vadovas yra teisiamas už kriminalinę veiką, išreiškė ieškininį reikalavimą, prieštaraujantį įstatymams, todėl teisiniame procesiniame dokumente nederėtų cituoti aukščiausiąjį valstybės vadovą, kuris nieko bendro neturi su ieškovu, jo ieškiniu ir teisinės paslaugas teikiančios bendrovės dalyvių veikomis“], pažymi, kad teisėjas nuo tokių pasisakymų procesiniame dokumente turėjo susilaikyti. Teismo procesiniai dokumentai turi būti surašyti aiškiai, dalykiškai ir korektiškai. Juose neturi būti jokių proceso dalyvių ar juos atstovaujančių asmenis moralizuojančių pasisakymų. Teisėjas, pavartodamas procesiniame dokumente moralizuojančio pobūdžio išsireiškimus, pasielgė netinkamai ir neetiškai. Teisėjas privalo elgtis atsakingai ir priimamuose procesiniuose dokumentuose susilaikyti nuo bet kokių užgaulių ir įžeidžiančių pasisakymų dėl proceso dalyvių ir jų atstovų. TEDK 2012-3-3.

- ◆ Pareiškėjui įteikiant teismo nutartį per apsirikimą buvo įteikti ir dokumentai iš kitos bylos. Antroji aplinkybė yra ta, kad teismo rašte „Dėl administracinės bylos išsiuntimo“ pareiškėjas neteisingai buvo nurodytas administracinės atsakomybės traukiamu asmeniu, nors jo statusas byloje buvo nukentėjusiojo. Čia įžvelgtini tam tikri neapdairumo ir aplaidumo požymiai (pavyzdingumo ir pareigingumo principai reikalauja, kad teisėjas profesinėje veikloje visada veiktų profesionaliai, savo pareigas atliktų nepriekaištingai (14 str. 7 p., 15 str. 3p.) **TEDK 2012-4-5.**
- ◆ Lietuvos Respublikos Seime svarstant klausimą dėl sutikimo patraukti teisėją baudžiamajon atsakomybėn ir dėl sutikimo jį suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, tiek Seimo laikinojoje tyrimo komisijoje, tiek Seimo plenariniame posėdyje teisėjas nurodė, kad jis niekada nėra sakęs, jog nesutinka būti apklausiamas kaip liudytojas ir patikino, kad gali duoti parodymus. Vėliau prokuroro pakviestas į apklausą, pasinaudodamas BPK 80 straipsnio 1 punkte numatyta teise, teisėjas įteikė prokurorui pareiškimą, kad atsisako būti apklaustas. TEDK vertina, jog teisėjas viešai sutikdamas būti apklausiamas liudytoju („Aš niekada nesakiau, kad aš nesutinku teikti kokios nors informacijos prokuratūrai, jeigu ji norėtų ką nors iš manęs išgirsti“), tokiu būdu išreiškė savo poziciją, kad sutinka bendradarbiauti su ikiteisminį tyrimą atliekančiais pareigūnais ir nesinaudoti savo kaip teisėjo imunitetu. Šie teisėjo vieši pasisakymai buvo suprasti kaip jo pažadas duoti parodymus tiek dėl vienokių, tiek dėl kitokių ikiteisminio tyrimo epizodų. TEDK taip pat pažymi, kad nors BPK 80 straipsnio 1 dalies pagrindu teisėjas turi teisę atsisakyti duoti prieš save parodymus, tačiau šiuo atveju jis viešai pateikė paaiškinimus Seimo nariams ir davė pažadą, jog jis šia teise nesinaudos. Savo pareiškimais dėl sutikimo duoti parodymus teisėjas apskritai išreiškė nuostatą duoti liudytojo parodymus ir nedetalizavo, ar tai apima betarpiškai jį liečiančias aplinkybes, ar dėl kitų asmenų atliktų veiksmų. Teisėjas, atsisakydamas prokuroro būti apklaustas liudytoju, nesilaikė duoto pažado ir neįvykdė duoto įsipareigojimo – teisėjo veiksmuose yra TEK 8 straipsnio 7 punkto, 13 straipsnio 1 ir 3 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų.
- ◆ Teisėjo geranoriškas teismo sprendimo nevykdymas yra pagrindas jo drausminei atsakomybei, nes pažeidžiamas pavyzdingumo principas – tvarkant asmeninius reikalus neveikiama pagal įstatymą, kitiems rodomas netinkamas pavyzdys, dėl to nukenčia teisėjo reputacija ir teismų interesai. **TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.**

- ◆ Pasitvirtino aplinkybės dėl teisėjo replikos teismo posėdžio metu, kad pareiškėjas savo pastabas galėtų pareikšti žmonai, o ne teismui. Ši teisėjo pastaba, nesusijusi su proceso tvarkos palaikymu, nebuvo būtina tinkamo proceso vedimo tikslais, todėl vertinama kaip neatitinkanti teisėjų etikos reikalavimų elgtis mandagiai ir korektiškai, nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų. Komisijos nuomone, teisėjas turėtų vengti tokių pastabų proceso dalyviams, o jeigu teismo posėdžio metu asmenys netinkamai elgiasi, pažeidinėja proceso tvarką ir nerodo deramos pagarbos teismui, tai teismo posėdžio pirmininkas turi imtis atitinkamų procesinių priemonių. Komisija teisėjo veiksmus vertina nederamais, tačiau taip pat atsižvelgia į tai, kad teisėjas pripažįsta šį faktą ir pats vertina, jog toks elgesys nėra tinkamas teisėjui, todėl sprendžia, kad nėra pagrindo kelti teisėjui drausmės bylą ir apsvarstymas Komisijoje šiuo atveju yra pakankamas poveikis teisėjui. **TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-7.**

- ◆ Garso įrašė užfiksuota, kad gynėjui sakant baigiamąją kalbą, jis padaręs pauzę, pareiškia teisėjui, jog tikisi, kad pastarasis girdi, ką jis kalba, bei paprašo teisėjo nesinaudoti telefonu. Tai patvirtina faktą, kad teismo posėdžio metu teisėjas turėjo ir naudojo savo mobilųjį telefoną, nors, remiantis jo pateiktais paaiškinimais, minimu atveju galimai tik pasižiūrėjo į telefoną patikrinti, kiek yra valandų. Teisėjų etikos ir drausmės komisija, remdamasi garso įrašu ir advokato išsakyta pastaba teisėjui, daro išvadą, kad teisėjas posėdžio metu nesielgė pavyzdingai ir pagarbiai proceso dalyvių atžvilgiu. Teisėjas neabejotinai turėtų susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie proceso dalyviams keltų abejonių, ar bylą nagrinėjantis teisėjas klausosi jų pasisakymų, ar neužiima su bylos nagrinėjimu nesusijusia pašaline veikla. **TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-22.**

- ◆ Teismo posėdžio pirmininkė turėjo imtis atitinkamų priemonių pašalinti kilusius proceso trikdžius (net jeigu jie buvo susiję su posėdžių salės durų varstymu, į salę įeinant kitų bylų proceso dalyviams). Tačiau šiuo atveju, nesiklausant posėdžio metu advokatės sakomos kalbos ir šnibždantis teismo posėdžių salėje esantiems asmenims, buvo ne tik neužtikrinta teismo posėdžio tvarka, bet tuo pačiu ir parodyta nepagarba tuo metu kalbėjusiai advokatei. Teismo posėdžio pirmininkė nesiėmė reikalingų veiksmų užtikrinti dalykišką bylos nagrinėjimą. Komisijos nuomone, atmetini teisėjos paaiškinimai, kad ji pažeidimo nepadarė, nes savo paaiškinime teisėjų tarpusavio kalbėjimosi fakto ji nepaneigė, o garso įrašė nėra duomenų, kad dėl kuždesių būtų pareikšta pastabų posėdžio salėje buvusiems asmenims. Todėl Komisija vertina, kad yra pagrindo vadovautis kaip pagrįstais teikimo argumentais, kad teisėjų kolegijos nariai nebuvo pagarbūs ir dėmesingi advokatės pasisakymo metu. Teisėjų etikos ir drausmės komisija sprendė, kad teisėjų kolegijos pirmininkės veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principų pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą minėtos teisėjos drausminei atsakomybei. **TEDK 2013-08-12 Nr. 18 P-18.**

- ◆ Teisėjo procesinis veiksmas – prašymo dėl nušalinimo išsprendimo tvarkos, nustatytos BPK 59 straipsnio 2 dalies 4 punkte, nesilaikymas – teisėjų etikos aspektu vertinamas tik tiek, ar nėra padarytas šiurkštus proceso įstatymo pažeidimas. Šiuo atveju pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad teisėjas neišėjo į pasitarimų kambarį priimti sprendimo dėl pareikšto nušalinimo, nors ir neatitinka procesinio įstatymo nustatytos pareiškimų dėl nušalinimo sprendimo tvarkos, bet nėra tiek svarbus teismo proceso eigos ar labai reikšmingas pareiškėjo teisių nustatymo požiūriu. Proceso metu nutarties pagrįstumas gali būti patikrintas, o pareiškėjui buvo pateiktas aiškus atsakymas į jo pareiškimą. Minėta, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindu gali būti šiurkštus įstatymo pažeidimas. Teisėjų etikos ir drausmės komisija vertina, kad šiuo atveju vienkartinis procesinės tvarkos nesilaikymas išsprendžiant pareiškimą dėl nušalinimo protokoline nutartimi nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei. **TEDK 2013-08-12 Nr. 18 P-17.**

- ◆ Teisėjų etikos ir drausmės komisija vadovaujasi visuotinai pripažintomis nuostatomis, kad teisėjas turi ir gali naudotis saviraiškos laisve ir teise kritikuoti, o šiuo atveju pabrėžia, kad jis turi teisę dalyvauti diskusijose tobulinant teisės aktus ir turi teisę išsakyti savo argumentuotą kritiką dėl pateiktų konkrečių įstatymų pataisų. Naudodamasis šiomis teisėmis ir laisvėmis, teisėjas turi teisę dalyvauti įvairiomis ir moderniausiomis formomis rengiamuose forumuose, tame tarpe, naudotis interneto ir socialinių tinklų galimybėmis. Pasirinkdamas diskusijos vietą, formą, pasisakymo argumentus ir jų pateikimo būdus, teisėjas turi atsižvelgti į tai, kad visais atvejais jis privalo užtikrinti teisėjo profesijos garbę ir prestižą bei teisėjų etikos principų laikymąsi. **TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.**

- ◆ Teisėjas, kuris dalyvauja diskusijoje ar išsako kritiką, turi veikti dalykiškai ir profesionaliai, nemenkindamas kitų asmenų. Tai reiškia, kad jis pirmiausia pasisako dėl diskusijos dalyko, o ne dėl jos dalyvių, taip pat ir vartodamas kreipinius į juos. Diskusijos dalykiškumas reikalauja, kad būtų vengiama argumentų, kreipinių ir išsireiškimų, susijusių su diskusijoje dalyvaujančiais asmenimis, jeigu tai nenusiję su nagrinėjamu klausimu. Teisėjų etikos aspektu netoleruotina, kad būtų kritikuojamas asmuo (pavyzdžiui, pabrėžiant jo profesiją ir išskiriant ją iš kitų asmenų grupių), ypač tada, kai pasirenkamas kandas ir pašiepiantis kritikos stilius. Dėstomi argumentai turėtų būti nukreipti į aptariamą klausimą, o oponento argumentų ar veiksmų kritiką teisėjas turėtų reikšti dalykiškai, santūriai ir korektiškai. **TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.**

- ◆ Dėl teisėjo viešai paskelbtos publikacijos pavadinimo „Dirglioji teisėkūra: Mušk žmoną, bet ne šunį“ TEDK sprendžia, kad publikacijos antraštė yra dviprasmiška. Ji gali būti suprasta kaip toleruojanti ar skatinanti smurtą. Smurto toleravimas yra morališkai nepriimtinas, o jo skatinimas pažeidžia įstatymo reikalavimus. Tokio turinio antraštės teiginį TEDK vertina kaip nederantį su teisėjo pareigų orumu. Teisėjų etikos požiūriu teisėjui nepriimtina remtis moralės požiūriu abejotinais ar jai prieštaraujančiais argumentais, o taip pat toleruoti ar skatinti tai, kas pažeidžia įstatymų reikalavimus. Nors vertinant visos publikacijos kontekste galima suprasti, kad šiuo teiginiu buvo siekiama išryškinti problemą, TEDK pabrėžia, kad teisėjas turi atsižvelgti į savo pareigas ir pasirinkti santūresnes išraiškos priemones šiam tikslui. Šiuo atveju aštraus bei moralės ir teisės požiūriu dviprasmiško turinio antraštė publikuojama čia pat nurodant teisėjo, kaip publikacijos autoriaus, pareigas. Dėl tokių aplinkybių, TEDK nuomone, šis pasisakymas teisėjui nederamas ir teisėjų etikos požiūriu yra nepriimtinas. Atsižvelgiant į tai, teisėjams viešai dėstant savo poziciją (skelbiant straipsnius, publikacijas, komentarus, pasisakant viešai ir kt.) siūlytina vengti naudoti pasisakymus, kurie suvokiami kaip prieštaraujantys moralei ar teisei. Naudodamasis saviraiškos laisve ar kritikuodamas, teisėjas turi teisę pasinaudoti įvairiomis kūrininių formomis, taip pat ir feljetono, tačiau neturi teisės peržengti moralės ir teisės nustatytų ribų. TEDK vertina, kad paskelbtos publikacijos pavadinimo nurodytoji dalis gali būti suprantama ir interpretuojama kaip toleruojanti ar skatinanti veiksmus, kurie visuomenėje vienareikšmiškai suprantami neigiamai, nes yra uždrausti įstatymų, todėl ji pripažintina kaip neatitinkanti teisėjų etikos korektiškumo, santūrumo ir pavyzdingumo reikalavimų. **TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.**

- ◆ Komisijos buvo prašoma įvertinti, ar yra pagrindas pripažinti, jog teisėja, kelis kartus teismo posėdyje nutraukdama kaltinamojo kalbą ir griežtu tonu nurodydama sakyti paskutinį žodį, bei atidėjusi teismo posėdį ir nepaaiškinusi priežasčių, pažeidė pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principus. Komisija nustatė, kad nagrinėtu atveju problema iškilo dėl Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų aiškinimo ir taikymo, t. y. baigiamųjų kalbų bei paskutinio žodžio turinio ir apimties. Komisija pažymėjo, kad teismo posėdžiui vadovauja posėdžio pirmininkas, kuris ir sprendžia, kada asmuo kalba su byla susijusius dalykus, kada ne, ir priima atitinkamus procesinius sprendimus, kad užtikrintų teismo posėdžio tvarką. Nustatyta, kad teisėja kalbėjo mandagiai, dalykiškai, pykčio ar susierzinimo neišreiškė. Teisėja, aiškindama ir taikydama Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas dėl baigiamųjų kalbų ir paskutinio žodžio turinio ir atlikdama posėdžio pirmininkės pareigas, nutraukė pareiškėją, manydama, kad jo kalba neatitinka paskutinio žodžio sampratos. Komisija sprendė, jog skundžiami teisėjos veiksmai yra tiesiogiai susiję su procesine teisėjo veikla aiškinant ir taikant procesinio įstatymo nuostatas ir tai yra išskirtinai teismo prerogatyva vykdant teisingumą. Komisija neturi teisės tikrinti, ar kaltinamojo kalba atitiko paskutinio žodžio sampratą, negali vertinti, ar ji buvo susijusi su byla, ar ne, nes tai būtų kišimasis į teismo veiklą ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą. **TEDK 2015-05-11 Nr. 18 P-12.**

- ◆ Teisėjui bendraujant su asmenimis, dalyvaujančiais administracinio teisės pažeidimo bylų procese, kartais pristigdavo pavyzdingumo ir profesionalumo. Komisija darė priekaištą teisėjui dėl nepakankamo dalykiškumo, korektiškumo, kalbėjimo apie su byla nesusijusius dalykus, neaiškumą, dviprasmiško minčių dėstymo, tačiau, apibendrinusi surinktą medžiagą, padarė išvadą, kad nėra pagrindo vertinti, jog teisėjas rodė suinteresuotumą bylos baigtimi, nepagarbą kuriam nors asmeniui, ir nenustatė, kad su dalyvavusiais byloje asmenimis teisėjas kalbėjo nepagarbiai ar nemandagiai. Teisėjas turėtų vengti moralizavimo, replikų, susilaikyti nuo pastabų proceso dalyviams, nekritikuoti ir nekomentuoti jų darbo teismo posėdžio metu (jeigu tai sudaro nagrinėjamos bylos dalyką, apie tokias aplinkybes turi būti išdėstoma teismo procesiniame sprendime). Reikėtų vengti pasisakymų klausimais, kurie nesusiję su bylos esme ir procesu, dėl bylos duomenų ir aplinkybių vertinimo. **TEDK 2015-12-14 Nr. 18P-21.**

- ◆ Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų kategoriškai draudžiančių teisėjui bendrauti su proceso dalyviais ne teismo proceso metu, todėl savaime teisėjos pokalbis su advokate teisėjų etikos požiūriu nelaikytinas smerktinu. Tai, kad teisėja atrašė elektroninį laišką ir padėkojo advokatei už nutartis, nereiškia, kad ji ir prašė jas atsiųsti; teisėjos teigimu, ji tik norėjusi būti mandagi. Iš advokatės elektroninio laiško, kuriame ji rašo, kad po pokalbio su teisėja pasijuto nemalonai, taip pat negalima daryti kategoriškos išvados, kad teisėja tikrai kalbėjo nemandagiai, įžeidžiančiai, įžūliai ar pan. Tai nelaikytina objektyviu įrodymu, kadangi jame pateikiama advokatės subjektyvi nuomonė dėl buvusio pokalbio turinio. Iš teismo posėdžio garso įrašo nenustatyta, kad teisėja posėdyje būtų kalbėjusi nemandagiai, įžūliai, rodžiusi nepagarbą. Priešingai, teisėja pagarbiai bendravo tiek su advokate, tiek su kitu atsakovo atstovu, su juo aiškinosi bylos aplinkybes užduodama klausimus, sudarė galimybę išsiaiškinti poziciją ir atidėjo bylos nagrinėjimą, suteikė galimybę advokatei pasisakyti dėl bylos aplinkybių, jos nei pertraukdama, nei kritikuodama. Teisėjos kalboje šališkumas ar suinteresuotumas neįjuntamas. Teisėja taip pat nepasakė, kad advokatė nekompetentinga ar kad ji byloje nieko nedarė; tai tik subjektyvi advokatės interpretacija. **TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-5.**

TGT sprendimai:

- ◆ Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. **TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.**

Teisėja, vykdydama pareigines funkcijas, ne visada tinkamai organizavo savo darbą, ne visada elgėsi pareigingai, rūpestingai ir atidžiai: pasiėmė nemokamų atostogų, nors tomis dienomis turėjo daug darbo, neatvyko į darbą be pateisinamos priežasties, daug kartų nesilaikė įstatymų nustatytų pirmojo teismo posėdžio baudžiamojoje byloje paskyrimo, procesinių dokumentų surašymo, paskelbimo terminų ir procesinių dokumentų nuorašų išsiuntimo tvarkos, tuo aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas.

- ◆ Teisėja sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jos nurodymus vykdančios posėdžių sekretorės darbą, surašant nuosprendžius buvo neatidi ir nerūpestinga, rašymo apsirikimus taisė pažeidžiant procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicininės pažymas dėl ligos. Dėl teisėjos nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių veiksmų jos nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėja, padarydama šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2010-06-14 Nr. 21P-6.**

- ◆ Teisėja nesilaikė civilinių bylų nagrinėjimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, taip pat protokolų ir kitų procesinių dokumentų surašymo terminų, laiku neperdavė bylų raštinei, vilkino civilinių bylų nagrinėjimą. TGT daro išvadą, kad teisėja aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas ir pažeidė 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktus, nes profesinėje veikloje teisėjas savo elgesiu bei drausme privalo rodyti pavyzdį, būti punctualus, nežeminti teisėjo vardo, saugoti savo profesijos garbę ir prestižą, visada veikti profesionaliai. **TGT 2011-03-21 Nr. 21P-3.**

- ◆ Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: šešiolikoje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; dvidešimt trijose bylose dėl administracinės nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; dvidešimt vienoje byloje asmenys buvo nubausti arba jiems paskirta bauda buvo pakeista į areštą, jų tinkamai neinformavus apie teismo posėdį. Teisėjas tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų; viena byla teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; bylose, kuriose buvo priimta nutartis pratęsti administracinės nuobaudos skyrimo terminą, ilgą laiką nebuvo atliekami jokie procesiniai veiksmai, o vėliau iš karto buvo priimtas procesinis sprendimas teiseną nutraukti. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-04-26 Nr. 21P-5.**

- ◆ Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: dvidešimtyje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; vienuolikoje bylų dėl nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; trisdešimt trijose bylose nebuvo atsakymų į teismo pavedimus dėl asmenų atvedinimo, gyvenamosios vietos nustatymo; trys bylos teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; keturiose bylose nuo vieno byloje atlikto veiksmo iki kito buvo praėjęs nepateisinamai ilgas laiko tarpas. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-05-31 Nr. 21P-7.**

- ◆ Teisėja, nagrinėdama ATP, baudžiamąsias ir civilines bylas, neužtikrino tinkamo savo darbo organizavimo – daugelyje šių bylų nesilaikė jų nagrinėjimo tvarkos ir terminų, tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų, pažeidė proceso dalyvių teisę į greitą ir operatyvų teismo procesą: 1) nagrinėdama ATP bylas, pažeidė terminus; šias bylas nagrinėjo nesilaikydama įtvirtintų procedūrų; nėra duomenų apie ATP bylose teisėjos priimtų nutarimų nuorašų išsiuntimą proceso dalyviams; 2) baudžiamosiose bylose pažeidė procesinių sprendimų įteikimo (išsiuntimo) terminus; nesilaikė BPK 240 straipsnio 2 dalies, 414 straipsnio 4 dalies, 420 straipsnio 1 dalies, 302 ir 308 straipsnių bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimo reikalavimų; 3) civilinėse bylose pažeidė ieškinių, pareiškimų priėmimo, pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui tvarką; skirdama parengiamuosius teismo posėdžius, pažeidė CPK 228 ir 229 straipsniuose įtvirtintus reikalavimus; pažeidė bylų išnagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų išsiuntimo, laikinųjų apsaugos priemonių taikymo terminus; pažeidė bylų dėl teismo įsakymų ir teismo leidimų išdavimo, taip pat dėl vykdymo išlaidų priteisimo nagrinėjimo tvarką ir terminus. Teisėja jai padedantiems teismo darbuotojams nebuvo reiklūs ir neužtikrino, kad procesiniai sprendimai nustatyta tvarka ir laiku būtų paskelbti sistemoje „LITEKO“: pažeisti Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų 37 punkto reikalavimai duomenis į vietinę duomenų bazę įrašyti (įkelti) per nustatytą trijų darbo dienų terminą; keliose išnagrinėtose bylose procesiniai sprendimai į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įkelti anksčiau nei jie buvo priimti (paskelbti); ne visada į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įrašoma (įkeliamas) teisėjos išnagrinėtoje byloje priimto procesinio sprendimo nuasmeninta versija. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktų, 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-11-25 Nr. 21P-9.**

- ◆ Teisėja, būdama nukentėjusiąja baudžiamojoje byloje, kurioje jos dalyvavimas teismo posėdžiuose pripažintas būtinu, neatvykdama į teismo posėdžius, apie kuriuos buvo tinkamai informuota, ir nepranešdama apie neatvykimo priežastis, nesilaikė TEK 14 straipsnio 1, 2 punktų bei 15 straipsnio 1 punkto reikalavimų ir taip pažemino teisėjo vardą bei pakenkė teismo autoritetui.
- ◆ Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės į nuomonės reiškimą ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų, kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdamas teisingumą.
- ◆ Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamas paniekas kitiems visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šurkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. **TGT 2012-12-23 Nr. 21P-10.**
- ◆ Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad advokatei nežymiai pavėlavus į teismo posėdį dėl užimtumo kitoje byloje, teisėja posėdžio metu jai priekaištavo, kad advokatė apie tai tinkamai neinformavo teismo. Vėluojant atvykti į posėdį kaltinamajam ir jo gynėjai apie tai pranešus bylą nagrinėjančiai teisėjai, teisėja pakeltu tonu ėmė klausinėti, kodėl gynėja leidusi vėluoti savo ginamajam bei įsakmiai liepusi jai paskambinti ir jį įspėti, kad bus imtasi sankcijų, o advokatei atsisakius tai daryti, pati paskambino kaltinamajam ir pakeltu tonu ėmė aiškintis, kur jis yra ir kodėl apie vėlavimą neinformavo teismo. Teisėja neprocesine tvarka telefonu bendraudama su kaltinamuoju pakeltu tonu teiravosi, ar jis žino, kad teismas gali spręsti klausimą dėl kardamosios priemonės jam pakeitimo. Teisėja rodė savo susierzinimą. Nepaisydama proceso dalyvių siūlymo padaryti kelių minučių pertrauką, kol atvyks kaltinamasis, išskubėjo į pasitarimų kambarį ir priėmė nutartį, kuria kaltinamajam už vėlavimą skyrė baudą, ir tik paskelbusi nutartį aiškinosi su kaltinamuoju vėlavimo priežastis, o advokatams dėl jų elgesio pareiškė įspėjimus. Teisėjų garbės teismo vertinimu, teisėjos elgesiu teismo posėdžio metu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. **TGT 2014-02-24 Nr. 21P-2.**

- ◆ Teisėja, viešai kaltindama kitą teisėją nusikalstamos veikos padarymu, siekdama spaudoje jį sumenkinti, padaryti paniekos vertu žmogumi, taip pat per visuomenės informavimo priemones reiškdamą nuomonę, kad teismuose, prokuratūroje ir kt. susidaręs pedofilų klanas, todėl konkreči byla niekada nebus nešališkai ir išsamiai išnagrinėta, pažeidė TEK 14 straipsnio 1 punktą. **LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.**

15 straipsnis.

Pareigingumas

Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje yra išdėstytas pareigingumo principo turinys.

Vadovaudamasis pareigingumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų;
- 2) surašyti procesinius dokumentus taip, kad jie atitiktų įstatymų ir valstybinės kalbos reikalavimus;
- 3) savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai;
- 4) gilintis į nagrinėjamų bylų esmę, vengti skubotumo ir paviršutiniškumo, tačiau nevilkinti teismo proceso;
- 5) reaguoti į kitų teisėjų, prokurorų ir advokatų padarytus įstatymų bei profesinės etikos pažeidimus.

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

- ◆ 6.1 Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.
- ◆ 6.5 Teisėjas turi vykdyti visas teisėjo pareigas, įskaitant ir veiksmingą, teisingą bei pakankamai greitą sprendimų priėmimo procesą.
- ◆ 6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

Pareigingumo principo pažeidimas siejamas tik su teisės aktuose įtvirtintų teisėjų elgesio vykdant tiesiogines pareigas reguliavimui, be kita ko reaguojant ir į kitų teisinio proceso dalyvių etikos pažeidimus. LAT 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis byloje GT1-2/2015 (S). TGT 2015 m. spalio 5 d. sprendimas Nr. 21P-4.

- ◆ TEDK vertindama situacijas dėl galimų teisėjų etikos pažeidimų, vadovaujasi taisykle, suformuota konstitucinės jursiprudencijos - teismai, būdami viena iš valstybės valdžią – teisminę valdžią – įgyvendinančių, teisingumą vykdančių institucijų, turi veikti taip, kad visuomenė jais pasitikėtų. Visuomenės pasitikėjimą teismais lemia įvairūs veiksniai, inter alia teisėjų kvalifikacija, jų profesionalumas, sugebėjimas spręsti bylas vadovaujantis ne tik įstatymu, bet ir teise, tinkamo teisinio proceso užtikrinimas, pagarba procese dalyvaujantiems asmenims. Teisėjams keliami ir itin dideli etinio bei moralinio pobūdžio reikalavimai: jų reputacija turi būti nepriekaištinga; teisėjo elgesys – tiek susijęs su tiesioginiu pareigų atlikimu, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi kelti abejonių dėl jo nešališkumo ir nepriklausomumo; teisėjas savo pareigas atlikti, taip pat elgtis turi taip, kad savo poelgiu nepažemintų teisėjo vardo (Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 90 straipsnio 8 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai).
- ◆ Komisija nuosekliai laikosi praktikos, kad Teismų įstatyme apibrėžtas teisėjo pareiginis nusižengimas, kaip pagrindas taikyti teisėjui drausminę atsakomybę, apima tuos atvejus, kai konstatuojamas aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos, taigi ir iš įstatymo kylančios procesinės pareigos, atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties, kai tai nėra tiesiogiai susiję su teismo sprendimo priėmimu. **TEDK 2018 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. 18P-6.**

- ◆ Ši praktika yra grindžiama atsižvelgiant į Europos teisėjų tarybos konsultacinę nuomonę Nr.3 (2002) „Dėl profesinio teisėjų elgesio, ypač etikos, teisėjo pareigoms netinkamo elgesio, nešališkumo principų ir taisyklių“, kurios 55 ir 60 punktuose esančios nuostatos suponuoja išvadą, kad teismų klaidos, nesvarbu, ar jos susijusios su teisingumo vykdymu arba teismo procesu, aiškinant ir/ar taikant teisės aktus, gali būti ištaisomos tik instancine tvarka, o drausminės nuobaudos skyrimas galimas tik už šiurkštų ir pasipiktinimą keliantį teisėjo elgesį.

- ◆ Taip pat TEDK, priimdama sprendimus, vadovaujasi nuostata, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 str.). Teisėjas, atlikdamas savo konstitucinę pareigą vykdyti teisingumą, bylas nagrinėja savarankiškai, savo nuožiūra sprendžia visus su nagrinėjama byla susijusius klausimus, priima sprendimą remdamasis visapusišku bylos medžiagos vertinimu, teise, vidiniu įsitikinimu, etikos reikalavimais. Kitų institucijų ar asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą draudžiamas ir užtraukia įstatymo numatytą atsakomybę (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 114 str.). Galimybė teisėjui taikyti drausminę atsakomybę už teisės taikymo ar aiškinimo klaidų padarymą, jeigu šios klaidos ir yra akivaizdžios, negali būti aiškinama taip, jog būtų pažeidžiamas Konstitucijos 109 straipsnis ir jame įtvirtintas teisėjo nepriklausomumo principas. Teisėjų pareigų vykdymas iš esmės yra susijęs su teisės aiškinimu ir taikymu, kuriuos atliekant galimos ir klaidos. Tai yra susiję su teisėjo profesijos esminiu aspektu – sprendimų priėmimu. Teisėjas, kuriam už sprendimo priėmimą grėstų drausminė atsakomybė už klaidos padarymą, ypač dėl vertinamojo pobūdžio atsakomybės sąlygų taikymo (aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas), negalėtų būti nepriklausomas. Teisėjo priimtas sprendimas negali būti pagrindas pradėti drausminę procedūrą. Visa, kas išdėstyta, reiškia, kad Komisija negali, remdamasi pareiginį nusižengimą apibrėžiančia Teismų įstatymo 83 str. 3 d. nuostata, vertinti teismo sprendimo bei to, ar priimdamas sprendimą teisėjas teisingai aiškino ir taikė teisę, ar nepadarė proceso įstatymų pažeidimų, nes tai reikštų teisėjo sprendimų kontrolę, kišimąsi į teismo veiklą vykdam teisingumą. **TEDK 2018 m. vasario 27 d. sprendimas Nr. 18P-1.**

- ◆ Šiomis nuostatomis TEDK vadovavosi ir vertindama situaciją dėl atsarginio teisėjo įstojimo į bylą aplinybių. Komisija nustatė, kad nagrinėjamu atveju baudžiamojoje byloje buvo paskirtas atsarginis teisėjas, dėl kurio drausminės atsakomybės buvo svarstoma Komisijos posėdyje. Komisija pažymėjo, kad atsarginio teisėjo instituto baudžiamojo proceso teisėje paskirtis yra užtikrinti operatyvų bylos nagrinėjimą, vengiant bylos pakartotinio nagrinėjimo bei užkirsti kelią bylos vilkinimui. Vadovaujantis BPK 222 str. 1 dalimi, tais atvejais, jeigu baudžiamajai bylai nagrinėti reikia daug laiko, gali būti paskirtas atsarginis teisėjas. Atsarginis teisėjas būna teisiamojo posėdžio salėje nuo bylos nagrinėjimo pradžios, ir kai procese negali dalyvauti bylą nagrinėjantis teisėjas, jį pakeičia. Komisija, vertindama, ar kolegijos pirmininko, teisėjo veiksmuose, organizuojant bylos nagrinėjimą, nėra teisėjo aplaidumo ir profesionalumo stokos požymių, atkreipia dėmesį, kad atsarginio teisėjo įtraukimo į bylą procesas nėra reglamentuotas detalčiai. Nesant visiškai detalaus atsarginio teisėjo įtraukimo į bylą reglamentavimo nei baudžiamojo proceso įstatymo lygmeniu, nei teismo vidaus teisės aktais, Komisija negali daryti vienareikšmės išvados, jog šioje konkrečioje byloje neįtraukus atsarginio teisėjo į bylos nagrinėjimą, buvo pažeistas pareigingumo principas. **TEDK 2018 m. kovo 26 d. sprendimas Nr.18P- 6.**

- ◆ Teisėjų etikos kodekso 3-4 punktuose apibrėžtas pareigingumo principo turinys įpareigoja teisėjui pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai, gilinti į nagrinėjamų bylų esmę, vengti skubotumo ir paviršutiniškumo, tačiau nevilkinti teismo proceso. Tai reiškia, kad teisėjas nagrinėdamas bylas privalo būti pasirengęs jos nagrinėjimui, būti nuodugnai susipažinęs su visa bylos medžiaga bei vykdyti visas teisėjo pareigas, įskaitant ir veiksmingą, teisingą bei pakankamai greitą sprendimų priėmimo procesą. Pažymėtina, kad teisėjas, vadovaudamas procesui, turi teisę užduoti klausimus bei šalinti tuos klausimus, kurie su bylos nagrinėjimu nesusiję, išklausti prašymus, priimti procesinius sprendimus. Tačiau tai darydamas, teisėjas turi elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo užfiksuoti teisėjo klausimai ieškovo atstovei advokatei prašant nurodyti konkretų bylos puslapį, koks įstatų punktą ir kokį informavimo būdą numato šis dokumentas, leidžia Komisijai daryti išvadą, kad teisėjas ne visiškai nuodugnai buvo susipažinęs su bylos medžiaga bei, negavęs iš advokatės laukiamo atsakymo išsakė nekontroliuojamas replikas jos atžvilgiu dėl tariamo jos nepasiruošimo. Tokiu būdu darytina išvada, kad teisėjas neorganizavo teismo proceso taip, kad proceso dalyviams nekiltų abejonių dėl teisėjo profesionalumo ir dalykiškumo. Teisėjų etikos kodekso pareigingumo principas reikalauja pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai, vengti paviršutiniškumo, nuodugnai susipažinti su medžiaga. Nurodytas teisėjo elgesys, neatitinko Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtintų reikalavimų savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai ir dėl šių pažeidimų teisėjui buvo iškelta drausmės byla. **TEDK 2018 m. rugsėjo 27 d. sprendimas Nr. 18P-13.**
- ◆ TEDK, vadovaudamasi apygardos teismo pirmininko teikimo medžiaga, konstatavo, kad laikinai einančio teismo pirmininko pareigas teisėjo veikloje yra tam tikrų teismo veiklos administravimo trūkumų, t. y. nėra optimizuotas bylų paskirstymo teisėjams procesas, ne visuomet korektiškai suvedami duomenys į LITEKO sistemą, nepakankamas dėmesys skiriamas dokumentų valdymui bei norminių teisės aktų paskelbimui Teisės aktų registre bei kitoms vidaus administravimo veikloms, susijusioms su personalo valdymu bei informacinių technologijų naudojimui teismo procese. Toks teisėjo elgesys vertintinas kaip neatitinkantis pareigingumo principo reikalavimų administruojant teismo veiklą. **TEDK 2017 m. spalio 2 d. Nr. 18P-6.**

TEDK, vadovaudamasi drausmės byloje surinktais rašytiniais duomenimis, konstatavo, kad vien ta aplinkybė, jog teisėja nustatytu laiku procesinio sprendimo nepaskelbė, jo paskelbimui bylų nagrinėjimo tvarkaraštyje nustatytu laiku nebuvo pasirengusi (nutartį atsispausdino tik atsitiktinai sužinojusi, kad į nutarties paskelbimą atvyko žiniasklaidos atstovas) rodo teisėjos pareigingumo stoką. Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymėjo, kad teisėja nesielgė pareigingai, t.y. jos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekso 15 str. 3 p. įtvirtinto pareigingumo principo pažeidimo požymių. Tokį teisėjos elgesį Komisija vertino kaip žeminantį teisėjo vardą ir kenkiantį teisminės valdžios autoritetui (**Teismų įstatymo 83 str. 2 d. 1 p. ir 3 d.**).

TEDK nagrinėdama klausimus dėl procesinio sprendimo nepaskelbimo laikantis procesinių įstatymų reikalavimų, vadovaujasi konsitucine jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucija įpareigoja teisumą (teisėją) vykdyti teisingumą (Konstitucijos 109 str. 1 d.), kuris įvykdomas baigiamuoju teismo aktu. Lietuvos Konstitucinis Teismas (2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas byloje Nr. 35/03-11/06), aiškindamas šią nuostatą pabrėžė, kad ji betarpiškai susijusi su teisinio aiškumo, tikrumo, teisės viešumo reikalavimu, taip pat reikalavimu užtikrinti žmogaus teises ir laisves. Be to, Konstitucinis Teismas 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime pabrėžė, kad paisant konstitucinio teisės viešumo imperatyvo, priimto ir teisėjų pasirašyto baigiamojo teismo akto įžanginė ir rezoliucinė dalys negali būti viešai nepaskelbiamos perskaitant balsiai teismo posėdžių salėje (išskyrus tam tikras išimtis, t. y., kai įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti racionalų teismo darbo organizavimą ir atsižvelgdamas į atskirų proceso rūšių ypatumus, gali įstatymu numatyti tam tikras specialiai aptartas išimtis, kai baigiamasis teismo aktas teismo posėdžių salėje nebūtinai turi būti perskaitomas balsiai; tokiais atvejais baigiamasis teismo aktas turi būti viešai paskelbiamas kitokiu būdu; įstatymu nustatant minėtas išimtis neturi būti sudaryta prielaidų pažeisti asmens teises ir laisves, kitas konstitucines vertybes).

Nagrinėjamu atveju TEDK priėmė sprendimą iškelti drausmės bylą teisėjai esant pažeidus TEK 15 straipsnio reikalavimų pažeidimo požymių - teisėjo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir TEDK, vertindama teikime nurodytas aplinkybes dėl teismo sprendimo nepaskelbimo žodžiu atvykusiai šaliai ir spręsdama drausminės atsakomybės klausimą, sutinko su teisėjo pateiktas paaiškinimais, kad bylos dalyviams turėjo būti žinomas teismo sprendimo paskelbimo laikas, o bylos dalyviai atvykę į paskirtą teismo posėdį galėjo ir turėjo pareigą užėiti į teismo posėdžių salę, kurioje buvo paskirtas teismo sprendimo paskelbimas. Duomenų apie tai, kad teisėjas buvo informuotas apie atvykusius bylos dalyvius išklausti teismo sprendimo byloje Komisijai nebuvo žinomi.

Taigi Komisija neturėjo pagrindo daryti išvados, kad teisėjas nustatytu ir viešai nurodytu teismo sprendimo paskelbimo laiku sprendimo dar nebuvo parengęs, kadangi iš teikimo medžiagos bei posėdžio metu pateiktų paaiškinimų matyti, kad sprendimas nebuvo paskelbtas balsiai teismo posėdžių salėje dėl organizacinių nesklandumų – teisėjui neturint informacijos apie atvykusį bylos dalyvį. Komisija pripažino, kad dviejų teismo posėdžių paskyrimas tuo pačiu metu organizaciniu požiūriu yra ydingas, tačiau nagrinėjamu atveju Komisija kilusius organizacinius nesklandumus vertina ir kaip teismo posėdžių sekretoriaus veiklos užtikrinant informacijos apie atvykusius bylos dalyvius surinkimą ir pateikimą bylą nagrinėjančiam teisėjui, trūkumą. Komisija atsisakydama iškelti drausmės bylą teisėjui nesant drausminės atsakomybės požymių, rekomendavo teisėjui iatkreipti dėmesį į sklandesnį teismo posėdžių organizavimą. **TEDK 2018 m. liepos 4 d. sprendimas Nr. 18P-12.**

- ◆ TEDK konstatavo, kad teisėjas, be svarbios priežasties, daug kartų neatliko BPK nustatytos konkrečios teisėjo pareigos. Komisijos vertinimu, teisėjo veiksmai (neveikimas), kai per įstatyme nustatytą terminą nepaskelbiami teismo baigiamieji aktai (procesiniai dokumentai), nepakankamai susipažįstama su byloje esančiais įrodymais, pažeidžia Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtintų pareiškimo bei pagarbos žmogui principus. Teisėjo etikos požiūriu, nevienkartinis įstatyme nustatytos teisėjo pareigos neatlikimas be svarbios priežasties, tai, kad dėl tokios situacijos gali komplikotis BPK nustatytų nagrinėjimo teisme dalyvių procesinių teisių įgyvendinimas, yra pareiškimo, pagarbos žmogui principų pažeidimas, tokiu elgesiu pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui. Teisėjo elgesyje yra Teismų įstatymo 83 straipsnyje nustatytų nusižengimų požymių, todėl Komisija nusprendė teisėjui iškelti drausmės bylą. **2017 m. lapkričio 6 d. sprendimas 18P-8.**

Teisėjų garbės teismas nagrinėdamas šią drausminę bylą konstatavo, kad teisėjas, turėdamas BPK 302 straipsnyje 4 dalyje nustatytą pareigą paskelbti išnagrinėtose bylose nuosprendžius per keturiolika dienų, o jei byla sudėtinga ir didelės apimties, per teismo nustatytą įmanomai trumpiausią laiką, bet ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkis dienas, nebuvo pakankamai rūpestingas ir pareiškimas, neorganizavo savo profesinės veiklos taip, kad septyniose baudžiamosiose bylose teismo baigiamieji aktai būtų paskelbti baudžiamojo proceso įstatyme nustatytais terminais. Pažymėtina, kad dėl tokios situacijos gali komplikotis BPK nustatytų nagrinėjimo teisme dalyvių procesinių teisių įgyvendinimas. Teisėjo etikos požiūriu nevienkartinis įstatyme nustatytos teisėjo pareigos neatlikimas be svarbios priežasties, pakankamo rūpestingumo ir pareiškimo nebuvimas, neorganizavimas savo profesinės veiklos taip, kad bylos būtų išnagrinėtos per kuo trumpesnę laiką, yra Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtinto pareiškimo ir Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnyje įtvirtinto pagarbos žmogui principų reikalavimų pažeidimas. Teisėjų garbės teismo vertinimu, prieš tai nurodytu elgesiu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. Teisėjų garbės teismas skyrė teisėjui nuobaudą – pastabą. **TGT 2018 m. kovo 30 d. sprendimas Nr. 21P-1.**

- ◆ Teisėjo (šiuo atveju – teismo pirmininko) drausminė atsakomybė gali atsirasti tik už akivaizdų (aiškų) pareigos neatlikimą. Teismo pirmininko veikloje yra tam tikrų administravimo trūkumų, tačiau negalima teigti, kad jie neabejotinai sudaro drausminės atsakomybės pagrindą. Komisija akivaizdžių pažeidimo požymių teismo pirmininko veiksmuose nenustatė. Teismo pirmininkas ėmėsi neatidėliotinių ir reikiamų priemonių pažeidimui užfiksuoti, tinkamai įforminti, nedelsiant išsamiai iširti, nėra jokių duomenų apie ketinimus nuslėpti incidentą ar atskiras jo aplinkybes. Komisija vertina, kad teikime nurodyta aplinkybė dėl faktiškai nevisiškai veiksmingo ar neefektyvaus administravimo sudaro pagrindą svarstyti dėl teismo vadovo nepakankamo reiklumo, kuris savaime neleistų susidaryti tokioms situacijoms. Komisijos nuomone, šios nustatytos aplinkybės negali būti kvalifikuojamos kaip teisėjo, kuris veikė kaip teismo administravimo pareigūnas, aiškus pareigos neatlikimas, galintis sudaryti pagrindą drausminei atsakomybei. Teismo vadovo dalykinių savybių vertinimas neįeina į Komisijos kompetenciją ir tai nėra susiję su drausminės atsakomybės taikymu. Tokios aplinkybės gali būti pagrindas spręsti klausimą dėl gebėjimo tinkamai vadovauti teismo kolektyvui ir administravimo teisme gerinimo. Nustatyti tam tikri administracinės veiklos trūkumai nesudaro pagrindo spręsti pirmininko drausminės atsakomybės klausimą. **TEDK 2011-6-3.**

- ◆ Teisėjas, kuriam buvo perduota nagrinėti baudžiamoji byla, kurioje aukštesnės instancijos teismas, priėmęs apkaltinamąjį nuosprendį, pripažino civiliniam ieškovui teisę į ieškinio patenkinimą, o klausimą dėl ieškinio dydžio perdavė nagrinėti civilinio proceso tvarka, ilgą laiką, t.y. ilgiau kaip penkis mėnesius, neatliko byloje jokių procesinių veiksmų. Teisės norma suponuoja, kad teismas turėtų atlikti papildomus procesinius veiksmus, kurie negalėjo būti atlikti baudžiamosiose byloje, kad neužsitęstų vien dėl civilinio ieškinio sprendimo baudžiamosios bylos nagrinėjimas. Teisėjas neatliko jokių veiksmų, susijusių su civilinio ieškinio parengimu nagrinėti, nepasiūlė šalims pateikti papildomus įrodymus, nereikalavo savo iniciatyva papildomų įrodymų ir neatliko jokių kitų veiksmų, kuriais būtų siekiama išnagrinėti civilinį ieškinį, į kurį patenkinimo teisė nustatyta baudžiamosiose byloje. Jokių procesinių veiksmų neatlikimas ilgą laiką tarpą, pasiruošiant bylos nagrinėjimui, nėra ir negali būti laikomas tinkamu bylos nagrinėjimu. Komisijos vertinimu tai gali būti laikoma ne vien proceso teisės normų pažeidimu, bet ir aiškiai aplaidžiai be pateisinančios priežasties neatliktos teisėjo pareigos požymiais, kas gali sudaryti pagrindą atsirasti teisėjo drausminei atsakomybei. **TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-19.**

- ◆ Teisėja nepagrįstai ilgai užtęsė bylų nagrinėjimą, formaliai taikydama trūkumų šalinimo institutą. Civilinės bylos buvo nagrinėjamos formaliai nepažeidžiant CPK nustatytos tvarkos ir terminų, tačiau pernelyg formalus teisės normų taikymas gali būti vertinamas kaip paneigiantis tikslus, kuriems šios teisės normos yra nustatytos – supaprastinta tvarka išnagrinėti civilines bylas, jeigu šių bylų šalys tam neprieštarauja ir nereikalauja nagrinėti bylos bendra ginčo teisenos tvarka. Teisėjo nesivadovavimas aiškiai suformuota aukštesnės instancijos teismo praktika tos kategorijos bylose yra savavališkas elgesys, jis nepagrįstai užtęsia daugelio teismo įsakymų išdavimą ilgam laikui. Formalus įstatymo nuostatų taikymas, vien savo nuomonės įstatymo taikymo klausimu gynimas, kai neatšizvelgiama į susidarancias pasekmes procese dalyvaujantiems asmenims, vertinamas kaip teisėjo neprofesionalumas, dalykiškumo stoka ir netinkamas savo pareigų atlikimas. Dėl tokio teisėjo elgesio ir procesinių sprendimų bei jų pasekmių nukenčia teisėjo vardas, nesaugoma profesijos garbė ir prestižas, o tai kenkia teisminės valdžios autoritetui. Komisija sprendė, kad gali būti pažeistas pareigingumo principas, kuris nustato, kad kiekvienas teisėjas privalo savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai, nevilkinti teismo proceso, nepažeisti įstatymų ir kitų teisės aktų, teisėjus įpareigoja profesinėje veikloje savo elgesiu rodyti pavyzdį, saugoti savo profesijos garbę ir prestižą, pripažinti savo klaidas ir jas taisyti. **TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-21.**

- ◆ Pasitvirtino teikime nurodytos aplinkybės dėl nutartyje teisėjos padarytos klaidos – nutartyje nurodyta, jog posėdyje dalyvavo prokuroras, kuris prašė skundą atmesti, nors teismo posėdyje jis iš tikrųjų nedalyvavo. Ją Komisija vertina kaip techninę, neturėjusią įtakos priimtam procesiniam sprendimui, ji buvo ištaisyta ją pastebėjus. Teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro akivaizdus, šiurkštus ir grubus teisėjo pareigų netinkamas vykdymas, o ne bet koks jo darbo trūkumas, kuris gali būti ištaisytas įstatymų nustatyta tvarka. Šiuo atveju pareiškėjo nurodyta teisėjos padaryta techninio pobūdžio klaida buvo ištaisyta Baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka, nesukėlė rimtų neigiamų padarinių, todėl nėra pagrindo ją vertinti kaip šiurkštaus pažeidimo, kuris sudarytų pagrindą patraukti teisėją drausminėn atsakomybėn. **TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-5.**

- ◆ Teisėja po jai pareikšto nušalinimo toliau nagrinėjo civilinę bylą iš esmės, laikydamosi nuostatos, jog nenušalinus jos nuo bylos nagrinėjimo ji priims procesinį sprendimą civilinėje byloje. Tai yra susiję su teisėjo procesine veikla aiškinant ir taikant konkrečias proceso įstatymo nuostatas. Teisėjos veiksmai, susiję su pateiktu nušalinimo pareiškimu, buvo įvertinti proceso įstatymų nustatyta tvarka ir ji buvo nušalinta nuo civilinės bylos nagrinėjimo, pripažinus jos padarytą procesinį pažeidimą. Teisėjų etikos ir drausmės komisija vertina, kad šiomis aplinkybėmis padarytas procesinis pažeidimas, kad teisėja tęsė bylos nagrinėjimą po jai pareikšto nušalinimo, bet jis nesudaro pagrindo teisėjos drausminei atsakomybei, nes svarstant dėl teisėjos nešališkumo etikos požiūriu nėra duomenų dėl teisėjos interesų konflikto ar kitokio asmeninio suinteresuotumo. Šis vienkartinis procesinis pažeidimas nevertinamas kaip šiurkšti procesinė pažaida, sudaranti pagrindą iškelti teisėjai drausmės bylą. **TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-10.**

- ◆ Teisėja pasiskyrė sau nagrinėti tame pačiame teisme dirbančios teisėjos administracinio teisės pažeidimo bylą ir ją išnagrinėjo, o tai yra Teismų įstatymo pažeidimas. Taip teisėja padarė pareiginį nusižengimą – aiškiai aplaidžiai neatliko įstatymu nustatytos teisėjo pareigos be pateisinamos priežasties, nes nevykdant aiškių įstatymo reikalavimų administracinio teisės pažeidimo byla, kuri neturėjo būti išnagrinėta tame teisme, jame buvo išnagrinėta. Teisėjos paaiškinimas, kad ji siekė kuo operatyviau išnagrinėti bylą ir ją išnagrinėjo neturėdama jokio suinteresuotumo, o įstatyme nurodytos pareigos neatliko dėl neįsigilino į minėtą Teismų įstatymo nuostatą buvus dideliame darbo krūviui, negali būti laikomas pateisinančiu jos veiksmus. **TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P- 8.**

- ◆ Teisėjų etikos kodekso pareigingumo principas reikalauja pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai, vengti paviršutiniškumo. Didelis teisėjos užimtumas neatleidžia nuo pareigos nuodugniai ir išsamiai susipažinti su visa bylos medžiaga, tinkamai taikyti įstatymus. Teisėja neatidžiai susipažino su jai paskirtos civilinės bylos medžiaga, laiku nenustatė ir neįvertino, kad ši civilinė byla nenagrinėtina tame teisme. Uždelstas sprendimas persiųsti civilinę bylą apygardos teismui prailgino proceso trukmę. Teisėja nusižengė pareigingumo principui, bet prie to prisidėjo ir daugiau asmenų, kurių atsakomybės klausimas nekliamas. Byla jai buvo perduota nagrinėti po to, kai teismo administracija jau išsprendė klausimą dėl bylos perdavimo kitam teisėjui, kuomet byloje jau buvo iškeltas motyvas, patvirtinantis, kad byla negalėjo būti nagrinėjama šiame teisme. Komisija vertina visumą nurodytų aplinkybių, o taip pat ir tai, kad dėl įvykusios klaidos neatsirado sunkių padarinių, todėl nėra pagrindo teigti, kad buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui, ir sprendžia, kad teisėjos veiksmai nevertintini kaip aiškiai aplaidus teisėjo pareigos atlikimas. **TEDK 2013-06-10 Nr. 18 P-15.**

- ◆ Pagal civilinio proceso įstatymo reikalavimus priimant protokolines nutartis protokole turi būti ir motyvai. Protokolinės nutarties priėmimas nepranešant motyvų ar jų neužrašymas protokole, Komisijos nuomone, laikytina ydinga įstatymo taikymo praktika ir atskirais atvejais gali būti vertinama kaip drausmės pažeidimas – šiurkštus procesinio įstatymo pažeidimas, – jeigu tai būtų nuolatinė teisėjo praktika, kuri pažeistų proceso dalyvių teises (pavyzdžiui, sutrukdytų jam surašyti tinkamą apeliacinį skundą, suvaržytų teisę į gynybą ar kt.). Rekomenduotina teisėjams tiksliai laikytis šių įstatymo reikalavimų. Šiuo atveju Komisija daro išvadą, kad proceso dalyvių teisės nebuvo pažeistos, o motyvai dėl klausimų išsprendimo byloje dalyvaujantiems byloje asmenims realiai buvo pagarsinti ir žinomi. **TEDK 2013-02-04 Nr. 18 P-1.**

- ◆ ATPK 35 straipsnis, atmetus tam tikras išimtis, nustato maksimalų vienerių metų terminą nuobaudos paskyrimui nuo pažeidimo padarymo dienos, bet administracinio teisės pažeidimo byla nebuvo išnagrinėta, o nutraukta dėl pasibaigusio administracinės nuobaudos skyrimo termino. Teisėjas nesugebėjo užtikrinti pakankamai operatyvaus nesudėtingos vieno epizodo bylos nagrinėjimo, dėl ko kilo neigiamos pasekmės. Teisėjas savalaikiai nerinko byloje įrodymų: kai liudytojai buvo atvykę į teismo posėdį, jų iš karto neapklausė, neoperatyviai užklausė dėl duomenų apie alkotesterio naudojimą, rinko perteklinius duomenis apie jo parodymų patikimumą. Teisėjas, nagrinėdamas bylą, kurioje administracinė atsakomybė traukiamas asmuo buvo kandidatas į Lietuvos Respublikos Seimą, nesikreipė į Vyriausiąją rinkimų komisiją dėl sutikimo patraukti šį asmenį administracinė atsakomybė. Šiuo atveju niekuo nepagrįsti teisėjo paaiškinimai, kad toks prašymas būtų užvilkinęs bylos nagrinėjimą. Priešingai, iš patikrinimo duomenų matyti, kad bylos nagrinėjimas net kelis kartus buvo atidėtas dėl minėto asmens dalyvavimo rinkimuose, o tai gerokai užtęsė teismo procesą. Be to, teisėjas netaikė jokių procesinių prievartos priemonių asmenims, kurie neatvyko į teismo posėdį ir dėl to procesas taip pat užsitęsė. Taigi, administracinio teisės pažeidimo byla buvo nagrinėjama vangiai ir ilgą laiką, neužtikrinant bylos nagrinėjimo operatyvumo principo. Komisija vertina, kad yra požymių, jog teisėjas nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktuose įtvirtintų pareigingumo principo reikalavimų ir savo pareigas atliko aplaidžiai. **TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-24.**

- ◆ Skundas dėl prokuroro priimto nutarimo buvo išnagrinėtas pažeidžiant BPK įtvirtintą 10 dienų terminą, nutartį priimant po maždaug 2 mėn. Teisėjo veiksmuose yra pareigingumo principo pažeidimų požymių, nes jis neužtikrino BPK įtvirtinto termino laikymosi; įstatymo reikalavimas yra aiškus, terminas viršytas žymiai, o teisėjo aiškinimai apie padidėjusį krūvį yra pernelyg abstraktūs ir nepaneigia įstatymo pažeidimo požymių. Teisėjo aiškinimai dėl padidėjusio darbo krūvio vertintini tik tuo aspektu, ar jam iškeltina drausmės byla. TEDK pažymi, kad ne kiekvienas proceso teisės pažeidimas gali būti vertinamas kaip teisėjo drausminės atsakomybės pagrindas. Tik šiurkštus teisėjo pareigų netinkamas vykdymas gali sudaryti pagrindą iškelti jam drausmės bylą. Nors teisėjo veiksmais nesilaikant BPK įtvirtinto 10 dienų termino išnagrinėti gautą skundą dėl prokuroro priimto nutarimo nustatyta pareigingumo principo pažeidimų požymių, tačiau laikytina, kad tai nesudaro pakankamo pagrindo kilti teisėjo drausminei atsakomybei. Vertindama šiuos teisėjo veiksmus, Komisija atsižvelgia į tai, kad teisėjo padarytas pažeidimas yra vienkartinis ir didelių neigiamų pasekmių nesukėlė, nes galiausiai pareiškėjos skundas buvo patenkintas. Be to, įstatyme nustatyto termino praleidimui galėjo turėti įtakos vasaros laikotarpiu išaugęs teisėjo darbo krūvis ir užimtumas. Atsižvelgdama į aplinkybių visumą, Komisija sprendžia, kad teisėjo apsvarstymas Komisijoje yra jam pakankamas poveikis, todėl nusprendžia tuo apsiriboti ir atsisakyti iškelti teisėjui drausmės bylą. **TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-25.**

- ◆ Teisėja, formaliais pagrindais palikusi skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti svarbių su įtariamajam įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareiginga ir neužtikrino vienos iš pagrindinių įtariamojo teisių – turėti savo pasirinktą gynėją. Komisija daro išvadą, kad šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareigingumo principų (6 str. 1 p., 15 str. 1 p.), reikalaujančių gerbti žmogų, jo teises ir laisves bei nepažeisti įstatymų ir kitų teisės aktų, pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą teisėjai iškelti drausmės bylą. Be to, teisėjai, palikus nenagrinėtą įtariamojo gynėjo skundą, kuriuo įtariamajam asmeniui pratęstas suėmimo terminas, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t.y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos. Šios pareigos atlikimas įtvirtintas BPK 130 straipsnyje – aukštesniojo teismo teisėjas privalo išnagrinėti skundą ne vėliau kaip per septynias dienas nuo jo gavimo dienos. Dėl teisėjo pareigos – išnagrinėti skundą dėl nutarties pratęsti suėmimo terminą, neįvykdymo atsirado neigiamos pasekmės – buvo apribota žmogaus laisvė. Proceso taisyklių, kuriose įgyvendinti principai, turintys užtikrinti pagrindines žmogaus teises, laikymasis ir tikslus vykdymas neabejotinai yra svarbi teisėjo pareiga, kuri nebuvo atlikta, kas pagal Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalį pripažįstama teisėjo vardą žeminančiu poelgiu. **TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-26.**

- ◆ Teisėjas daugiau negu du mėnesius nesprendė procesinio prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo civilinėje byloje be jokių priežasčių. Jis turėtų būti priimtas per tam tikrą protingą terminą, bet kuriuo atveju – iki bylos nagrinėjimo teisme pabaigos arba galutiniame teismo sprendime, kuriuo išsprendžiamas ginčas. Visumoje įvertinta kaip akivaizdus pareiginio nusižengimo požymiai – pareigingumo, pagarbos proceso dalyvio teisėms, dėmesingumo proceso dalyvio prašymui pažeidimas. **TEDK 2014-12-08 Nr. 18P-11.**

◆ Teisėjas per du metus 6 baudžiamosiose bylose padarė esminius baudžiamąjį proceso įstatymo pažeidimus – išvados nebuvo pagrįstos išsamiau ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu arba teismas nepatikrino bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde. Buvo panaikinti ar keičiami procesiniai teismo sprendimai. TEDK sprendė, kad teisingas ar neteisingas bylos išnagrinėjimas nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei, kitaip teisėjas nagrinėdamas bylas, nebūtų nepriklausomas. Proceso teisės normos pažeidimas dėl neatsakymo į visus apeliacinio skundo argumentus ne visais atvejais gali būti pripažintas akivaizdžiu proceso teisės normų pažeidimu, nes yra susijęs su materialinės teisės taikymu bei su tuo, kaip aukštesnės instancijos teismo nuomone turėtų būti išnagrinėta byla. Proceso teisės normų pažeidimo dėl neatsakymo į visus apeliacinio skundo argumentus akivaizdumas gali būti konstatuojamas ne visais atvejais taip pat dėl didelės bylos apimties, dėl teisėjo subjektyvios nuomonės vertinant šių argumentų svarbą byloje. Vienoje byloje buvo padarytas rašymo apsirikimas, t. y. teismas nurodė byloje motyvus iš išnagrinėtos analogiškos bylos, tačiau liko neištaisytos asmenų pavardės. Komisija sprendžia, kad netinkamas teisėjo pareigos atlikimas vienoje byloje nesudaro pagrindo vienareikšmiškai spręsti, kad teisėjas galimai neatitinka jam keliamų profesinės kvalifikacijos reikalavimų, ir nėra pakankamas tam, kad konkrečiu atveju reiktų teisėjui kelti drausmės bylą. Vertinant kiekvieną atvejį atskirai drausminė atsakomybė negalėjo būti taikyta už teisės aiškinimą, faktų ar įrodymų vertinimą, nes tai prieštarautų teisėjo drausminės atsakomybės esmei ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą. Komisija atkreipė teisėjo dėmesį, kad jis būtų atidesnis, procesinius dokumentus surašytų taip, kad jie atitiktų įstatymų reikalavimus, savo pareigas atliktų profesionaliau. Teisėjui atsisakyta iškelti drausmės bylą nesant šiurkštaus pažeidimo požymių. **TEDK 2014-09-15 Nr. 18 P-10.**

◆ Teisėjas per du metus 8 baudžiamosiose bylose padarė esminius baudžiamąjį proceso įstatymo pažeidimus – išvados nebuvo pagrįstos išsamiau ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu arba teismas nepatikrino bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde. Buvo panaikinti ar keičiami procesiniai teismo sprendimai. Aiškiai aplaidžiu teisėjo darbu gali būti pripažįstami tik akivaizdūs pažeidimai, t. y. tokie, kai be gilesnės analizės galima teisingai pritaikyti teisės normą, ar kai teisės normos aiškinamas neturėtų kelti abejonių teisininkui su vidutine teisine kvalifikacija. Komisijai pateikti statistiniai duomenys dėl teisėjo per 2 metus panaikintų ir pakeistų sprendimų drausminės atsakomybės taikymo požiūriu negali būti apibendrinami atsietai nuo pavienių atvejų. Vienoje byloje buvo sprendžiami sudėtingi teisės klausimai, analizuota keleto teismų praktika, kuri nuolat keičiama ir plėtojama. Aukštesnės instancijos teismo procesiniame sprendime konstatuoti teisės taikymo ar aiškinimo pažeidimai nesudaro pagrindo jų vertinti kaip akivaizdžių, o todėl nėra aiškiai aplaidūs. Kitoje byloje nuosprendžio dalis panaikinta, nes vienam civilinio ieškovo atstovui nebuvo pranešta apie teismo posėdį. Komisija sprendžia, kad šis proceso teisės pažeidimas nepripažintinas aiškiai aplaidžiu teisėjo darbo atveju. Kitose bylose aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas buvo siejamas su netinkamai taikoma ar aiškinama materialine teise, t. y. su galimybe konstatuoti konkrečių Baudžiamajame kodekse nustatytų nusikaltimų padarymą. Jose konstatuota, kad netinkamai nusprendus dėl tam tikros nusikaltimo sudėties, kartu nebuvo atsakyta į visus apeliacinio skundo argumentus, o tai sudaro proceso teisės normų pažeidimą. Dar vienoje byloje išvados nebuvo pagrįstos išsamiau ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu, neat-sakyta į visus apeliacinio skundo argumentus. Vertinant kiekvieną atvejį atskirai, drausminė atsakomybė negalėjo būti taikyta už teisės aiškinimą, faktų ar įrodymų vertinimą, nes tai neabejotinai prieštarautų teisėjo drausminės atsakomybės esmei ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą. Teisėjui atsisakyta iškelti drausmės bylą nenustačius drausminės atsakomybės pagrindų – aiškiai aplaidaus darbo nagrinėjant bylas. **TEDK 2014-09-15 Nr. 18 P-9.**

- ◆ Teisėja vienoje byloje neatliko jokių procesinių veiksmų be pateisinamų priežasčių beveik 6 metus; kitoje sustabdytoje byloje teisėja jokių veiksmų neatliko 8 metus– teisėja nesiaiškino, ar sustabdyta byla neturi būti atnaujinta, nebuvo siunčiami paklausimai dėl procesinių dokumentų įteikimo užsienio valstybėje, o 2013 m. sausio mėn. atnaujintoje byloje nebuvo paskirtas teismo posėdis ir nebuvo atliekami procesiniai veiksmai iki 2014 m. kovo mėn. Teisėja nesilaikė pareigingumo principo, vilkino bylas. **TEDK 2014-05-05 Nr. 18 P-3.**

- ◆ Komisija, remdamasi apygardos teismo teikime nurodytais duomenimis, rajono apylinkės teismo pirmininko patvirtintu patikrinimo aktu bei jo priedais, nustatė, kad 22 baudžiamosiose bylose teisėjas pažeidė BPK 240 str. numatytus bylos perdavimo nagrinėti ir nagrinėjimo teisiamejame posėdyje pradžios terminus; keliose baudžiamosiose bylose nustatyti atvejai, kai bylą nutartimi pripažinus sudėtinga, posėdis paskiriamas viršijant įstatymo numatytą 20 dienų terminą, tačiau vėliau byla išnagrinėjama per vieną posėdį; 11-oje baudžiamųjų bylų pažeidė BPK 243 ir 244 str. nustatytus vieno mėnesio pertraukų tarp posėdžių ir bylos atidėjimo terminus, o 19 baudžiamųjų bylų pažeidė BPK 302 str. 4 d. nustatytą maksimalų 45 dienų nuosprendžio paskelbimo terminą. Patikrinimo metu taip pat nustatyta, kad teisėjas išnagrinėjo 57 bylas, kuriose priimti baudžiamieji įsakymai, iš jų – 31 byloje pažeistas BPK 420 str. 1 d. nustatytas 7 dienų baudžiamojo įsakymo surašymo terminas; teisėjas išnagrinėjo 11 privataus kaltinimo bylų, iš jų vienoje byloje viršytas įstatymu nustatytas 1 mėnesio terminas tarp posėdžių bei pažeistas 45 dienų nuosprendžio paskelbimo terminas, kitoje byloje pažeistas 14 dienų teismo posėdžio surengimo terminas. Patikrinus teisėjo veiklą, taip pat nustatyta daug pažeidimų nagrinėjant teikimus: nėra posėdžių protokolų, nenurodomos skyrimo į posėdį datos arba posėdis nepaskirtas, posėdžiai ar paskelbimai atidedami nenurodant priežasties. Teisėjo veikloje nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei 6 mėnesius (15 bylų), nustatyti du pažeidimai: vienoje byloje senaties terminas pratęstas jau jam suėjus, o kita byla nutraukta suėjus ATPK 35 straipsnyje numatytiems administracinės nuobaudos skyrimo terminams ir nesant administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties (byloje buvo paskirta ekspertizė, kuri atlikta jau pasibaigus patraukimo administracinėn atsakomybėn terminui). Teisėjas 2014 m. išnagrinėjo 13 ikiteisminio tyrimo skundų, iš kurių 10-yje buvo praleisti įstatymų nustatyti 7 ir 10 dienų išnagrinėjimo terminai (skundai išnagrinėti per 20–87 dienas). Komisija, išnagrinėjusi turimą medžiagą, konstatavo, kad teisėjo veiksmuose nagrinėjant bylas egzistuoja nemažai akivaizdžių proceso įstatymų pažeidimų ir aiškiai aplaidaus teisėjo pareigų atlikimo požymių (ypač pažeidimai, nustatyti dviejose baudžiamosiose bylose, kai jų nagrinėjimas užtęstas ilgą laiką be jokių objektyvių priežasčių). **TEDK 2015-07-28 Nr. 18P-20.**

- ◆ Teisėjas, pažeisdamas Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas dėl proceso kalbos, priėmė neteisėtą nutartį, kuria įpareigojo nukentėjusį ir civilinį ieškovą išversti apeliacinį skundą į užsienio kalbą, dėl ko nukentėjusysis patyrė išlaidų. Taip pat teisėjo padarytas procesinis pažeidimas sutrukdė bylą laiku išnagrinėti apeliacinės instancijos teisme, t. y. buvo pažeistas proceso greitumo principas. Šiuose teisėjo veiksniuose nustatyta akivaizdus proceso įstatymo pažeidimo ir aiškiai aplaidaus teisėjo pareigų atlikimo požymių, tačiau teisėjui pripažinus pažeidimus ir pačiam savo elgesį įvertinus neigiamai, įsipareigojus imtis priemonių, kad pažeidimai nesikartotų, drausmės byla neiškelta, nusprendus, kad apsvarstymas Komisijoje yra pakankamas poveikis. **TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-24.**
- ◆ Teisėjas be svarbios priežasties daug kartų neatliko Baudžiamojo proceso kodekse nustatytos konkrečios teisėjo pareigos, t. y. tai, jog per įstatyme nustatytą laiką nesurašomas teismo posėdžio protokolas, o baudžiamojoje byloje esantys protokolai ilgą laiką nepasirašomi, kad teisėjas per įstatyme nustatytą laiką nepaskelbia nuosprendžio, juolab kai tai tęsiasi ilgą laiką, yra akivaizdus baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimas, sudarantis pagrindą iškelti teisėjui drausmės bylą. **TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-25.**
- ◆ Teisėja, gavusi administracinę atsakomybę traukiamo asmens prašymą, vengdama skuboto ir paviršutiniško bylos nagrinėjimo, siekdama išsamiai ištirti įrodymus, atidėjo bylos nagrinėjimą, todėl galutinio procesinio sprendimo priėmimas užtruko dėl objektyvių priežasčių. Teisėja pasinaudojo įstatyme jai nustatyta diskrecijos teise ir nusprendė, kad protokolas administracinio teisės pažeidimo byloje nebus rašomas ir nebus daromas garso įrašas, todėl tai negali būti laikoma aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu. Teismo posėdis vyko ne posėdžių salėje dėl objektyvių priežasčių, be to, tokią naudojimosi teismo patalpomis tvarką nustato teismo pirmininko patvirtinti lokaliniai teisės aktai. Teisėja, nagrinėdama bylą teismo posėdyje, aiškinosi eismo įvykio aplinkybes, todėl jos pastabos, kad neaiškūs dokumentai ar kiti įrodymai, iš jų negali suprasti kai kurių aplinkybių, prašo jas paaiškinti plačiau bei išsamiau ir pan., teisėjų etikos požiūriu nėra smerktinos ir savaime nereiškia, kad teisėja į teismo posėdį atėjo nesusipažinusi su bylos medžiaga ar parodė nekompetenciją. **TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-3.**

TEDK konsultacijos:

- ◆ Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar etiška teisėjui laisvalaikio dalyvauti sporto varžybose, gauti prizus (taip pat ir piniginius), visuomeniniais pagrindais (ne profesionaliai) teisėjauti sporto turnyruose, čempionatuose ir gauti už tai atlygį. Taip pat ar teisėjas gali gauti kelionės išlaidų atlyginimą bei materialinį aprūpinimą tais atvejais, jei atitinkamos sporto šakos federacijos lėšomis būtų siunčiamas stažuotis į užsienį.
- ◆ Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimu, atlyginimas už teisėjavimą sporto varžybose negali būti prilyginamas atlyginimui bei užmokesčiui už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, nes tai yra kita veiklos rūšis. Komisijos nuomone, dalyvavimas sporto varžybose, apdovanojimų (įskaitant piniginius prizus) už pasiekimus varžybose gavimas, kelionės išlaidų atlyginimas bei materialinis aprūpinimas komandiruočių į užsienį metu, kai vykstama į turnyrus bei kvalifikacijos kėlimo seminarus, nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio nuostatų ir neprieštaras Teisėjų etikos kodekso reikalavimams, kadangi tai priskirtina prie asmens pomėgių ar laisvalaikio leidimo ir nesusiję su atlyginimo gavimu. **TEDK K 2014-04-17 Nr. 17P-108.**
- ◆ Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos ir nurodė, kad, pasikeitus šeiminei padėčiai, nebesinaudoja jam privačios nuosavybės teise priklausančiu butu ir nori jį išnuomoti. Prašo paaiškinti, ar už gyvenamosios patalpos nuomą gaunamam nuomos mokesčiui taikomas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas.
- ◆ Komisija sprendė, kad teisėjo naudojimas nekilnojamojo turto savininko teisėmis, išnuomojant jo turimą laikinai nenaudojamą vieną gyvenamąjį būstą tretiesiems asmenims, neprieštaruoja Konstitucijoje ir Teismų įstatyme įtvirtintiems reikalavimams negauti jokio kito atlyginimo, išskyrus teisėjo atlyginimą bei užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, nes teisėjo turimo ir nenaudojamo nekilnojamojo turto nuoma nėra laikytina ta veikla, kuri šių teisės aktų būtų ribojama. Svarbu tik tai, kad nekilnojamojo turto nuoma neturėtų verslumo požymių, t.y. teisėjas nesiektų iš to uždarbiauti kaip verslininkas, įsigydamas nekilnojamąjį turtą, jį nuomodamas, parduodamas ir pan. Komisijos nuomone, adekvačių pajamų iš nekilnojamojo turto nuomos gavimas nėra negalimas pagal Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį, nes tai nėra nurodytas atlyginimas ar užmokestis, kurį teisėjui draudžiama gauti. Teisėjo turimo nekilnojamojo turto nuoma ir pajamų iš jos gavimas, Komisijos vertinimu, nepažeis Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalies ir Teismų įstatymo 48 straipsnio 1 dalies nuostatų bei neprieštaras teisėjų etikos reikalavimams. **TEDK K 2014-05-15 Nr. 17P-136.**

- ◆ Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar dalyvavimas VDU Teisės fakulteto Teisės studijų programos penkto kurso studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijoje (buvimas šios komisijos pirmininku) nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 1 dalies nuostatų.

- ◆ Komisija sprendė, kad nurodyta veikla (laisvu nuo konkrečių teisėjo funkcijų vykdymo teisme metu), susijusi su dalyvavimu studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijoje, patenka į pedagoginės veiklos sritį. Vadovaujantis teisingumo principu, teisėjas gali skaityti paskaitas, mokyti ir dalyvauti su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu susijusioje veikloje. Komisijos nuomone, tokia veikla suteikia galimybių kelti teisėjo profesijos prestižą, gerinti teisėjo vardą visuomenėje, tuo prisidedant prie teismų, kaip atviros institucijos, vardo propagavimo. Vertinant studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkui priskirtinas funkcijas, jos nesuteikia administracinių įgalinimų, todėl laikytinos procedūrinėmis. Komisijos nuomone, dalyvavimas baigiamųjų darbų gynimo komisijos veikloje ir vadovavimas šiai komisijai nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 1 ir 4 dalių nuostatų ir neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams. **TEDK K 2014-04-17 Nr. 17P-107.**

- ◆ Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar vesdamas mokymus darbo teisės klausimais, už kuriuos atlygis būtų apmokamas autorinių sutarčių pagrindu, nenusižengtų teisėjų etikos reikalavimams bei iš tokios veiklos gaudamas pajamas nepažeistų Teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto draudimo gauti pajamas iš kitokios, nei pedagoginė ir kūrybinė, veiklos.

- ◆ Komisijos vertinimu, nurodytų šių mokymų vedimas (laisvu nuo konkrečių teisėjo funkcijų vykdymo teisme metu) neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams. Vadovaujantis teisingumo principo nuostatomis, teisėjas gali rašyti, skaityti paskaitas, mokyti ir dalyvauti su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu arba kitais klausimais susijusioje veikloje. Teisėjo veikla, susijusi su paskaitų skaitymu, neprieštaraus jo pareigų orumui ir teisėjo garbei. Komisijos nuomone, tokia veikla kaip tik teisėjui suteikia galimybių gilinti profesines žinias ir tobulinti bendravimo su auditorija bei viešo kalbėjimo įgūdžius, taip pat kelti teisėjo profesijos prestižą, gerinti teisėjo vardą visuomenėje, tuo prisidedant prie teismų, kaip atviros institucijos, vardo propagavimo. Todėl mokymų ar seminarų vedimas, netrukdam tiesioginių teisėjo pareigų atlikimui, neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams.

- ◆ Komisija pažymėjo, kad visais atvejais už pedagoginę ar kūrybinę veiklą teisėjui mokamas užmokestis privalo būti aiškiai nustatomas, proporcingai įdėtam darbui, bei mokamas įstatymų nustatyta tvarka, išskaičiuojant visus privalomus mokesčius ir vykdant kitus įstatymų reikalavimus (pvz., dėl viešų ir privačių interesų, pajamų deklaravimo ir t. t.). **TEDK K 2014-02-14 Nr. 17P-36.**

- ◆ Teisėjas, rengdamas administracinę bylą nagrinėti teismo posėdyje, nesusipažino su visais prie šios bylos pridėtais dokumentais, esančiais bylos aplanke, ir nepastebėjo su ja nesusijusių kitos administracinio teisės pažeidimo bylos dokumentų. Tai vertintina kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylą pareigos atlikimas. **TGT 2010-02-17 Nr. 21P-1.**
- ◆ Teisėja, skelbdama teismo sprendimą civilinėje byloje, sprendimo nebuvo surašiusi pagal CPK 268 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Teisėja neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iškart po jo paskelbimo. Teisėja neįvykdė patvirtintoje darbo su teismų informacine sistema LITEKO tvarkoje numatytos pareigos užtikrinti informacijos, duomenų įvedimą, taip pat ir sprendimų patalpinimą LITEKO sistemoje. Taip buvo apsunkintas atsakovo teisės į apeliaciją įgyvendinimas. Tokiu aplaidžiu elgesiu teisėja pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2010-04-08 Nr. 21P-2.**
- ◆ Teisėja baudžiamąją bylą nagrinėjo penkerius metus. Šioje byloje nepateisinamai ilgai užtruko pasirengimas nagrinėti bylą iš esmės. Ekspertizė buvo atliekama vienerius metus ir aštuonis mėnesius, po ekspertizės akto gavimo bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dešimt kartų, byla buvo perduota ikiteisminiam tyrimui papildyti, o po to šios bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dar šešis kartus. Procesu metu buvo vėluojama išsiųsti reikiamas nutartis, ekspertizės eiga pasidomėta nepateisinamai vėlai, kai kuriais atvejais bylos nagrinėjimas buvo atidedamas vien formalaus prašymo pagrindu, kaltinamojo akto defektai įžvelgti tik per keletą metų nuo bylos gavimo teisme. Kaltinamasis piktnaudžiavo proceso galimybėmis, stengėsi jį vilkinti, o teismas situacijos tinkamai nevaldė ir nekontroliavo. Teisėja optimaliai neorganizavo bylos nagrinėjimo, nereikliai vertino gynėjų argumentus, kuriais buvo grindžiami prašymai atidėti teismo posėdžius. Ilgas bylos nagrinėjimas, atsižvelgiant į įstatyme nustatytus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus už nesunkių nusikaltimų padarymą, akivaizdžiai kenkia teisingumo įgyvendinimui. Nutartyje dėl ekspertizės skyrimo teisėja klaidingai nurodė, kad ji priimta teisiamaajame posėdyje, dalyvaujant nurodytiems prokurorui ir gynėjams. Teisėja nesilaikė TEK reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. **TGT 2010-05-03 Nr. 21P-3.**
- ◆ Teisėjas, neatidžiai susipažindamas su pateikta medžiaga, dėl to nepastebėdamas nusišalinimo pagrindo egzistavimo ir išspręsdamas su nuosprendžio vykdymu susijusį klausimą baudžiamojoje byloje, kurioje jis anksčiau buvo pripažintas nukentėjusiuoju, nesilaikė TEK reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Tokiu aplaidžiu elgesiu teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2010-05-31 Nr. 21P-4.**

- ◆ Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. **TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.**

- ◆ Teisėja, vykdydama pareigines funkcijas, ne visada tinkamai organizavo savo darbą, ne visada elgėsi pareigingai, rūpestingai ir atidžiai: pasiėmė nemokamų atostogų, nors tomis dienomis turėjo daug darbo, neatvyko į darbą be pateisinamos priežasties, daug kartų nesilaikė įstatymų nustatytų pirmojo teismo posėdžio baudžiamojoje byloje paskyrimo, procesinių dokumentų surašymo, paskelbimo terminų ir procesinių dokumentų nuorašų išsiuntimo tvarkos, tuo aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Teisėja sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jos nurodymus vykdančios posėdžių sekretorės darbą, surašant nuosprendžius buvo neatidi ir nerūpestinga, rašymo apsirikimus taisė pažeidžiant procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicines pažymas dėl ligos. Dėl teisėjos nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių veiksmų jos nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėja, padarydama šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2010-06-14. Nr. 21P-6.**

- ◆ TEDK pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 46 straipsnis nustato konkrečius draudimus, t. y. ši norma yra imperatyvi, ir kad apeliacinės instancijos teismas, panaikindamas teisėjo nutartį, nurodė, jog ši nutartis iš esmės pažeidė minėtą įstatymo nuostatą, padarė išvadą, kad teisėjas priėmė nutartį leisti atlikti kratą advokatų kontoroje pakankamai neįsigilinęs į bylos esmę ir neišsiaiškinęs, ar toks procesinis veiksmas nepažeis imperatyvios teisės normos nustatyto advokato veiklos imuniteto. TEDK konstatavo, kad teisėjas A. R. pažeidė TEK 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktus ir iškėlė jam drausmės bylą. TGT nepakankamai pagrįstomis laiko TEDK išvadas, kad teisėjas priėmė nutartį pakankamai neįsigilinęs į bylos esmę ir neišsiaiškinęs, ar toks procesinis veiksmas nepažeis imperatyvios teisės normos, advokato veiklos imuniteto, ir kad teisėjas padarė akivaizdžią teisės taikymo klaidą. Teisės taikymo klaidos padarymas savaime nereiškia teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo egzistavimo. TGT neturi pagrindo abejoti teisėjo pareigingumu vien dėl fakto, kad jis Advokatūros įstatymo nuostatas aiškino ir taikė kitaip negu aukštesniosios instancijos teismas, panaikinęs teisėjo nutartį. Įstatymo formuluočių nėra vienareikšmiškos, todėl egzistuoja prielaidos, kad jos suprantamos, aiškinamos ir taikomos nevienodai, ypač iki tol, kol nėra suformuota atitinkama teismų praktika. **TGT 2010-10-25 Nr. 21P-8.**

- ◆ Teismo pirmininkės vykdyta teismo veiklos kontrolė nebuvo efektyvi, nes nustatyti administravimo trūkumai – nesistemiška, neefektyvi vidaus kontrolė, nepateisinamai ilgai nepastebėti esmingi ir sistemingi darbo trūkumai, kurie sudarė prielaidas neigiamiems teisiniams padariniams atsirasti (teismo pirmininkė tik po beveik trejų metų nuo vadovavimo teismui pradžios pastebėjusi, kad teisėja į raštinę nepridavė 142 administracinių teisės pažeidimų bylų, nevykdė sistemos ir efektyvios teismo vidaus kontrolės (tai patvirtina sistemingas įstatymuose nustatytų administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų pažeidinėjimas)). Teismo pirmininkė pažeidė TEK 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą pareiškimo principą. **TGT 2010-11-29 Nr. 21P-9.**

- ◆ TEDK iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas, nepatikrinęs, ar asmuo neturi imuniteto, ir priimdamas nagrinėti priešpriešinį kito asmens skundą, pateiktą prieš Seimo narį, galimai pažeidė Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą Seimo nario imunitetą nuo baudžiamosios atsakomybės be Seimo sutikimo, nesant tai pateisinančių priežasčių, aiškiai aplaidžiai atliko teisėjo pareigas ir pažeidė TEK 15 straipsnyje įtvirtintą pareiškimo principą, kurio vienas iš reikalavimų – nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų. Teisėjas paaiškino, kad priimdamas nutartį jis žinojo ir įvertino, jog asmuo yra Seimo narys, tačiau jo imuniteto panaikinimo klausimas priimant šią nutartį nebuvo ir neturėjo būti sprendžiamas. TGT pagal savo kompetenciją negali spręsti nei nutarties atitikties BPK, nei jokių Seimo nario kvestionuojamo teismo procesinio dokumento teisėtumo ir pagrįstumo klausimų, nes priešingu atveju būtų sudarytos prielaidos pagrįstai manyti, kad yra kišamasi į teismo veiklą – teisingumo vykdymą. **TGT 2011-02-04 Nr. 21P-1.**

- ◆ Teisėja nesilaikė civilinių bylų nagrinėjimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, taip pat protokolų ir kitų procesinių dokumentų surašymo terminų, laiku neperdavė bylų raštinei, vilkino civilinių bylų nagrinėjimą. TGT daro išvadą, kad teisėja aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas ir pažeidė 15 straipsnio 1, 2, 3 ir 4 punktus, nes teisėjas privalo nepažeisti Lietuvos Respublikos įstatymų, surašyti procesinius dokumentus taip, kad jie atitiktų įstatymų reikalavimus, savo pareigas atlikti neprikaištingai ir laiku, nevilkinti teismo proceso. **TGT 2011-03-21 Nr. 21P-3.**

- ◆ Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: šešiolikoje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; dvidešimt trijose bylose dėl administracinės nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; dvidešimt vienoje byloje asmenys buvo nubausti arba jiems paskirta bauda buvo pakeista į areštą, jų tinkamai neinformavus apie teismo posėdį. Teisėjas tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų; viena byla teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; bylose, kuriose buvo priimta nutartis pratęsti administracinės nuobaudos skyrimo terminą, ilgą laiką nebuvo atliekami jokie procesiniai veiksmai, o vėliau iš karto buvo priimtas procesinis sprendimas teiseną nutraukti. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-04-26 Nr. 21P-5.**

- ◆ Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: dvidešimtyje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; vienuolikoje bylų dėl nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; trisdešimt trijose bylose nebuvo atsakymų į teismo pavedimus dėl asmenų atvedimo, gyvenamosios vietos nustatymo; trys bylos teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; keturiose bylose nuo vieno byloje atlikto veiksmo iki kito buvo praėjęs nepateisinamai ilgas laiko tarpas. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-05-31 Nr. 21P-7.**
- ◆ TEDK sprendė, kad teisėjas buvo neatidus, bylą nagrinėjo paviršutiniškai, neįsigilino į jos faktines aplinkybes, nesivadovavo aiškiais faktiniais bylos duomenimis. Taikydamas įstatymą, dėl aiškaus aplaidumo netinkamai nustatė aplinkybes, pažeidė draudžiančiąją įstatymo nuostatą. Šie jo veiksmai sukėlė reikšmingas pasekmes – nepagrįstai ir neteisėtai lygtinai buvo paleistas nuteistasis, kuriam dar buvo likusi didelės trukmės ir žymi neatlikta laisvės atėmimo bausmės dalis – 11 metų 8 mėnesiai ir 29 dienos – pažeidė TEK 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktus. TGT vertino, kad teisėjas pažeidė draudžiančiąją įstatymo nuostatą. Teisėjo veikla įvertinta kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti ir kruopščiai bei atidžiai išnagrinėti bylą pareigos atlikimas, bet ji neigiamų pasekmių nesukėlė – padarytos teisės normų taikymo klaidos ištaisytos aukštesnės instancijos teisme ir nuteistasis grąžintas atgal į laisvės atėmimo vietą. Ši aplinkybė neteikia pagrindo kitokiam, nei pirmiau išdėstytas, teisėjo veiksmų vertinimui. Teisėjo poelgiais buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. **TGT 2011-11-25 Nr. 21P-8.**
- ◆ Teisėja, nagrinėdama ATP, baudžiamąsias ir civilines bylas, neužtikrino tinkamo savo darbo organizavimo – daugelyje šių bylų nesilaikė jų nagrinėjimo tvarkos ir terminų, tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų, pažeidė proceso dalyvių teisę į greitą ir operatyvų teismo procesą: 1) nagrinėdama ATP bylas, pažeidė terminus; šias bylas nagrinėjo nesilaikydama įtvirtintų procedūrų; nėra duomenų apie ATP bylose teisėjos priimtų nutarimų nuorašų išsiuntimą proceso dalyviams; 2) baudžiamosiose bylose pažeidė procesinių sprendimų įteikimo (išsiuntimo) terminus; nesilaikė BPK 240 straipsnio 2 dalies, 414 straipsnio 4 dalies, 420 straipsnio 1 dalies, 302 ir 308 straipsnių bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimo reikalavimų; 3) civilinėse bylose pažeidė ieškinių, pareiškimų priėmimo, pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui tvarką; skirdama parengiamuosius teismo posėdžius, pažeidė CPK 228 ir 229 straipsniuose įtvirtintus reikalavimus; pažeidė bylų išnagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų išsiuntimo, laikinųjų apsaugos priemonių taikymo terminus; pažeidė bylų dėl teismo įsakymų ir teismo leidimų išdavimo, taip pat dėl vykdymo išlaidų priteisimo nagrinėjimo tvarką ir terminus. Teisėja jai padedantiems teismo darbuotojams nebuvo reikli ir neužtikrino, kad procesiniai sprendimai nustatyta tvarka ir laiku būtų paskelbti sistemoje „LITEKO“: pažeisti Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų 37 punkto reikalavimai duomenis į vietinę duomenų bazę įrašyti (įkelti) per nustatytą trijų darbo dienų terminą; keliose išnagrinėtose bylose procesiniai sprendimai į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įkelti anksčiau nei jie buvo priimti (paskelbti); ne visada į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įrašoma (įkeliamą) teisėjos išnagrinėtoje byloje priimto procesinio sprendimo nuasmeninta versija. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktu, 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktų pažeidimus. **TGT 2011-11-25 Nr. 21P-9.**

- ◆ Teisėjas gavo baudžiamąją bylą savo žinion, paskyrė teismo posėdį, bet jokių procesinių veiksmų neatliko beveik vienerius metus. Tai rodo, kad jis bylą nagrinėjo paviršutiniškai, nesurinko visų duomenų, reikšmingų klausimui dėl baudžiamojo proceso nutraukimo spręsti, nors pagal pareigas baudžiamajame procese privalėjo būti aktyvus. Taikydamas įstatymą, dėl aiškaus aplaidumo nenustatė visų svarbių aplinkybių, pažeidė baudžiamojo įstatymo nuostatą. Šie jo veiksmai sukėlė reikšmingas neigiamas pasekmes – kaltinamajam asmeniui baudžiamasis procesas buvo nutrauktas, nors iš tikrųjų dar ir šiuo metu patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminas nesuėjęs. Tai vertintina kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti ir kruopščiai bei atidžiai išnagrinėti bylą pareigos atlikimas. Tokiu teisėjo poelgiu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui, pažeisti TEK 15 straipsnio 3 ir 4 punktai. **TGT 2012-03-23 Nr. 21P-4.**

- ◆ Teisėja, vykdydama pirmininkaujančio ir teismo posėdžiui vadovaujančio asmens pareigas, turėjo patikrinti atvykusius byloje dalyvauti šauktus asmenis, informuoti proceso dalyvius apie teismo sudėtį, išaiškinti byloje dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas, pranešti apie daromą garso įrašą, tačiau to nepadarė. Teisėja, teismo posėdžio metu išeidama iš posėdžio salės ir dėl to nieko nepaaiškindama posėdžio dalyviams, elgėsi nemandagiai, nepagarbiai ir jiems nesuprantamai. TEDK pažymėjo, kad trumpalaikės teismo posėdžio pertraukos suprantamos ir įforminamos kaip procesinės pertraukos turi būti ne visada. Tokiu atveju posėdžio nutraukimai ar teisėjo pasišalinimai iš posėdžio salės, kurie dėl įvairių priežasčių (pvz., paimti ar perduoti dokumentus, neatidėliotinai atlikti tam tikrus veiksmus ne posėdyje ar dėl teisėjo ar kitų asmenų asmeninių, sveikatos, higienos reikalų) yra įmanomi, turi būti pateisinami ir bent minimaliai išaiškinami. Teisėjas turi elgtis taip, kad byloje dalyvaujantiems asmenims nesusidarytų nuomonė, kad teisėjas bylai gali būti nepasirengęs ar jos neskaitęs. Teisėjo elgesys turi būti motyvuotas, kad nesusidarytų įspūdis, kad posėdis yra chaotiškas, o teisėjo veiksmai nelogiški, nesuprantami ir nepaaiškinami. Pasibaigus posėdžiui, teisėja proceso dalyvių neinformavo apie parengiamojo teismo posėdžio pabaigą ir posėdžio rezultatus. TEDK sprendė, kad parengiamasis teismo posėdis nebuvo tinkamai vedamas ir kontroliuojamas, nebuvo aiškios ir motyvuotos proceso eigos, aiškių posėdžio rezultatų, ir vertino, kad teisėjos veiksmai galėjo būti nesuprasti ir vertinami kaip nemandagūs, nepagarbūs posėdžio dalyviams, nemotyvuoti. TGT sprendžia, kad pagrįstai konstatuotas teisėjos drausminės atsakomybės pagrindo požymių egzistavimas. Teisėja, pirmininkaudama parengiamajam teismo posėdžiui, nesilaikė elementarios procesinio įstatymo nustatytos teismo posėdžio vedimo tvarkos ir taip suvaržė dalyvaujančių byloje asmenų procesines teises. Toks teisėjos elgesys vertintinas kaip neatitinkantis TEK 15 straipsnio 1 ir 3 punktų. **TGT 2012-04-27 Nr. 21P-5.**

- ◆ Teisėja, būdama nukentėjusiąja baudžiamojoje byloje, kurioje jos dalyvavimas teismo posėdžiuose pripažintas būtinu, neatvykdama į teismo posėdžius, apie kuriuos buvo tinkamai informuota, ir nepranešdama apie neatvykimo priežastis, nesilaikė TEK 14 straipsnio 1, 2 punktų bei 15 straipsnio 1 punkto reikalavimų ir taip pažemino teisėjo vardą bei pakenkė teismo autoritetui. **TGT 2012-04-27 Nr. 21P-6 (LAT 2012-06-29 nutartis byloje Nr. 1P-486/2012).**

- ◆ Teisėja be pateisinamų priežasčių bylos nenagrinėjo ilgiau nei 5 metus. Bylos nenagrinėjimas nepateisinamai ilgą laikotarpį, nepriėmus dėl tokio bylos nenagrinėjimo atitinkamo procesinio sprendimo, laikytinas akivaizdžiu civilinio proceso teisės normų pažeidimu. Taip pat nustatyta, kad teisėja, nagrinėdama kitą civilinę bylą dėl būtinumo įteikti procesinius dokumentus atsakovui užsienio valstybėje, beveik 8 metus buvo sustabdžiusi bylos nagrinėjimą. Teisėja nesiaiškino, ar sustabdyta byla neturėtų būti atnaujinta, jokių procesinių veiksmų bylos sustabdymo laikotarpiu neatliko, todėl, tokių procesinių veiksmų neatlikimas 8 metus laikytinas akivaizdžiu ir šiurkščiu civilinio proceso teisės normų pažeidimu.

- ◆ Teisėjų garbės teismas konstravo, kad teisėja, nagrinėdama civilines bylas, kurių nagrinėjimas be pateisinamų priežasčių užtruko (atitinkamai – 7 ir 13 metų), nebuvo pakankamai rūpestinga ir nesiėmė visų galimų veiksmų, kad šios bylos būtų išnagrinėtos kaip įmanoma operatyviau, ir taip, pažeisdama proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principą, nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3 ir 4 punktuose reglamentuoto pareigingumo reikalavimo. **TGT 2014-11-03 Nr. 21P-6.**

- ◆ Drausmės bylos duomenimis nustatyta, kad teisėja, padariusi išvadą, jog dėl pareiškėjo rašyenos ypatumų ranka surašyto skundo argumentai neįskaitomi, todėl teismas negali nustatyti tikrosios pareiškėjo valios ir tinkamai išnagrinėti skundo, nutartimi paliko skundą nenagrinėtą. Teisėjų garbės teismo vertinimu, gavusi ranka rašytą pareiškėjo skundą dėl prokuroro nutarimo ikiteisminio tyrimo byloje, ir dėl sunkiai įskaitomo rašto turėdama abejonių dėl skundo turinio bei pareiškėjo tikrosios valios, turėjo būti aktyvesnė ir imtis priemonių tai išsiaiškinti, tačiau šito nepadarė. Konstatuotina, kad teisėja formaliais pagrindais palikdama skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti šių svarbių su pareiškėjui įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareiginga. Šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtinto pareigingumo principo (15 straipsnio 3 ir 4 punktai) pažeidimo požymių, tai sudaro pagrindą teisėjos drausminės atsakomybės atsiradimui. Susidarė tokia faktinė situacija, kad palikusi skundą dėl prokuroro nutarimo nenagrinėtą, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t. y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos, imperatyviai įtvirtintos BPK 64 straipsnio 2 dalyje.

- ◆ Teisėjų garbės teismas pažymėjo, kad aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu, kuris yra suprantamas kaip klaidingas teisės aiškinimas ar taikymas, gali būti laikomas toks atvejis, kai pažeidimas yra akivaizdus. Pažeidimas yra akivaizdus, kai be gilesnės analizės galima teisingai pritaikyti teisės normą, ar kai teisės normos aiškinamas neturėtų kelti abejonių teisininkui su vidutine teisine kvalifikacija. Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad teisėja, persiūsdama apygardos teismo pirmininkui spręsti klausimą dėl visų teismo teisėjų nušalinimo, nors ir nesilaikė BPK numatytos nušalinimo išsprendimo tvarkos, tačiau pareiškėjo skundo išsprendimas faktiškai nebuvo užvilktas – teisėja skundą išnagrinėjo praėjus vos keturioms dienoms po skundo gavimo miesto apylinkės teisme. Taip pat nėra jokių duomenų, jog tai įvyko dėl sąmoningų ir tyčinių teisėjos veiksmų, kuriais būtų suvaržytos proceso dalyvių įstatyme nustatytos teisės ar kilę nepageidaujami padariniai proceso šalims. Teisėjų garbės teismo vertinimu, teisėjos padaryta proceso įstatymų taikymo klaida nėra akivaizdi, kadangi BPK nenustatyta aiškaus reglamentavimo kaip turi būti sprendžiamas klausimas dėl nušalinimo nagrinėjamu atveju. Susiklosčiusioje situacijoje nebuvo pakenkta teisingumo vykdymo interesams, todėl nurodytas teisėjos elgesys negali būti pripažįstamas aiškiai aplaidžiu teisėjo pareigų atlikimu ir nevertintinas kaip žeminantis teisėjo vardą. **TGT 2015-02-05 Nr. 21P-1.**

- ◆ Negalima vienareikšmiškai teigti, kad teisėja neatėjo paskelbti sprendimo ir vėliau melavo apie sprendimo paskelbimą, kadangi surinktų įrodymų visuma nei patvirtina, nei paneigia minėtą faktą. Tačiau surinktų duomenų pakanka konstatuoti, kad teisėja nesiėmė priemonių užtikrinti, kad atvykusi bylos šalis galėtų dalyvauti procesinio sprendimo paskelbime. Teisės viešumo imperatyvas, kurio turi laikytis ir teisėja, apima ne tik procesinio sprendimo paskelbimą balsiai teismo posėdžių salėje, bet ir viso paskelbto procesinio sprendimo padarymą prieinamu bylos šalims per protinę ir trumpiausią įmanomą laiką. Pareiškėjai atvykusiai į teismo procesinio sprendimo paskelbimą administracinio teisės pažeidimo byloje, nebuvo užtikrinta galimybė dalyvauti pastarojo paskelbime, be to, nei 13.00 val., nei vėliau minėtą paskelbimo dieną procesinio sprendimo kopijos pareiškėja negavo, todėl teisėja nesilaikė pareigingumo principo. **TGT 2015-11-20 Nr. 21P-5.**

- ◆ Teisėjas, išnagrinėjęs keturias baudžiamąsias bylas ir atidėjęs nuosprendžių paskelbimą, šių nuosprendžių BPK 302 str. nustatytais terminais nesurašė ir nepaskelbė. Teisėjo nurodomos aplinkybės dėl susiklosčiusių šeiminių aplinkybių (gimus vaikui, jam suteiktos tikslinės atostogos) negali būti laikomos svarbiomis, kadangi drausmės byloje esantys duomenys patvirtina, jog iki teisėjo atostogų pradžios laikas nuosprendžiams paskelbti trijose bylose tęsėsi jau 52, 40, 20 dienų, o baigus nagrinėti kitą bylą iki teisėjo atostogų taip pat buvo dar likę darbo dienų. Tokiais veiksmais teisėjas nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3 punkte įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimo. Teisėjas nesilaikė BPK 261 str. reikalavimų, nustatančių, jog baudžiamojoje byloje teiamojo posėdžio protokolas privalo būti surašytas ir pasirašytas įstatyme nustatytais terminais. Kol teisėjas (teiamojo posėdžio pirmininkas) nepasirašo teiamojo posėdžio protokolo, nagrinėjimo teisme dalyviai negali pasinaudoti BPK nustatytais procesiniais teisėmis dėl susipažinimo su protokolu ir pastabų pateikimo. Toks teisėjo elgesys neatitinka elementarių teisėjo profesinio elgesio standartų savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku ir profesionaliai, laikytis pagarbos proceso dalyviams principo reikalavimų, yra traktuotinas kaip aiškiai aplaidus savo pareigų atlikimas, prieštaraujantis teisingumo vykdymo interesams. Negalima vienareikšmiškai teigti, kad teisėjas sąmoningai nesilaikė BPK nustatytų teiamųjų posėdžių atidėjimo terminų, kadangi drausmės byloje duomenų, galinčių patvirtinti teisėjo teiginį dėl jo turėtų kasmetinių atostogų 2015 m. sausio mėnesio pradžioje, nėra – šių aplinkybių nenurodė nei Vilniaus miesto apylinkės miesto teismo pirmininkas teikime, nei pats teisėjas Komisijai teiktame paaiškinime. Tačiau surinktų duomenų pakanka konstatuoti, kad teisėjas nebuvo pakankamai rūpestingas ir pareigingas, nesiėmė visų priemonių, jog kitas teismo posėdis įvyktų kiek įmanoma greičiau, kad atidėjimo trukmė būtų objektyviai pagrįsta, neorganizavo savo profesinės veiklos taip, kad baudžiamosios bylos teisme būtų išnagrinėtos per kuo trumpesnį laiką. **TGT 2016-03-29 Nr. 21P-1.**

LAT nutartys:

- ◆ TEDK iškėlė drausmės bylą, nes sprendė, kad teisėja, nepatikrinusi, ar asmuo neturi imuniteto kaip teisėjas, nepareikalavusi prokuroro duomenų apie tai bei duodama prokurorui sutikimą taikyti imunitetą turinčiam asmeniui procesinę prievartos priemonę, taip pažeisdama teisėjos imunitetą, nesant tai pateisinamų priežasčių, teisėjos pareigas atliko aiškiai aplaidžiai.

- ◆ TGT sprendimu nutarta nutraukti teisėjos drausmės bylą. TGT nurodė, kad teisėjų imunitetas nėra absoliutus, teisėjams garantuojamas funkcinis imunitetas – siejamas su jų nepriklausomumo užtikrinimu einant pareigas. TGT nurodė, kad teisėja, duodama sutikimą taikyti Teismų įstatymo 47 straipsnio 2 dalyje neįvardytą procesinę prievartos priemonę, susijusią su informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimu, teisėjos imuniteto nepažeidė ir nepadarė nei pareiginio, nei teisėjo etikos pažeidimo, tad drausminės atsakomybės pagrindo teisėjos veikloje nėra.

- ◆ LAT pažymėjo, kad teisėjo (teisėjų kolegijos) sprendimo pripažinimas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu savaime nereiškia, kad teisėjas (teisėjų kolegija), kurio (kurios) sprendimas pripažintas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu, savo pareigas atliko akivaizdžiai aplaidžiai. **LAT 2010-11-09 nutartis byloje Nr. 1P-640/2010.**

- ◆ Ta aplinkybė, kad teismas po to, kai instancine tvarka panaikinamas jo priimtas sprendimas (nutartis), neatsižvelgia į aukštesnės instancijos teismo nutartyje nurodytus teisės aiškinimo ir taikymo pažeidimus ar kitas svarbias aplinkybes ir, pakartotinai nagrinėdamas bylą, aiškina ir taiko teisę tokiu būdu, kuris aukštesnės instancijos teismo toje byloje jau pripažintas nepagrįstu, mažina byloje dalyvaujančių asmenų, kartu ir visos visuomenės pasitikėjimą teise ir teismų sistema, jos vidine darna. Tokia žemesnės instancijos teismo teisėjo elgsena nepagrįstai užtęsia bylų nagrinėjimą, o atskirais atvejais gali lemti tai, jog byla apskritai niekada nebus išnagrinėta (pavyzdžiui, jei bylą pakartotinai nagrinėjantis teisėjas nuosekliai ignoruos aukštesnės instancijos teismų nurodymą nustatyti tam tikras teisiškai reikšmingas faktines aplinkybes, kurių nustatinėti aukštesnės instancijos teismai neturi teisės). Tokia situacija negali būti toleruojama. Teisėjo procesinis nepriklausomumas negali būti aiškinamas kaip absoliutus, juo negalima paneigti kitos, ne mažiau svarbios konstitucinės vertybės – jurisprudencijos tęstinumo, kurią užtikrina inter alia instancinė teismų sistema. Juolab, teisėjo procesiniu nepriklausomumu negali būti pateisinamas įstatymų nesilaikymas, nes tai paneigtų teisingumo vykdymo esmę.

- ◆ Teisėjų kolegijos vertinimu, teisės aiškinimo ir (ar) taikymo taisyklė, suformuota aukštesnės instancijos teismo, kaip precedentas konkrečioje byloje, yra privaloma ir saisto tą pačią bylą pakartotinai nagrinėjantį teismą stipriau, negu kitų aukštesnės instancijos teismų kitose bylose suformuotos teisės aiškinimo taisyklės. Nagrinėdama bylas teisėja neatsižvelgė į tose bylose aukštesnės instancijos teismo jau suformuotas teisės normų taikymo taisykles ir teismo duodamus nurodymus, šiuos sistemingai ignoravo, nepaisė vieno teisės šaltinių – teismo precedento. Tai laikytina akivaizdžiu ir šiurkščiu Teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalies pažeidimu, kuris sukėlė nepageidaujamus padarinius asmenims, besikreipusiems į teismą, nes jų pareiškimų priėmimo klausimas buvo sprendžiamas nepateisinamai ilgai (iki aštuonių mėnesių). **LAT 2014-03-28 nutartis byloje Nr. GT1-1/2014(S).**

- ◆ Tiek pačiame Klaipėdos apygardos teisme, tiek aukštesnės instancijos teisme, nėra vienos praktikos dėl teismo teisės ex officio vertinti vartojimo sutarties sąlygos, sprendžiant ginčo teisingumą, sąžiningumą dėl vartotojo pareiškimo dėl teismo įsakymo priėmimo teisme stadijoje, atitinkamai nėra pagrindo konstatuoti esant vienodą teismų praktiką ir teismo precedentą, kurio teisėja nesilaikė. Todėl dviejose civilinėse bylose nėra pagrindo konstatuoti, kad teisėja nesilaikė teismo precedento, atitinkamai, nėra teisinio pagrindo konstatuoti, kad teisėja savo elgesiu pažemino teisėjo vardą. **LAT 2015-11-19 Nr. GT1-1/2015.**
- ◆ Pareiškėjos paaiškinimų nepatvirtina vaizdo kamerų įrašai, jie priešingi teisėjos ir posėdžių sekretorės paaiškinimams, šių prieštaravimų pašalinti objektyviais įrodymais neįmanoma, todėl yra pagrindas konstatuoti byloje esančių įrodymų nepakankamumą tam, kad būtų galima padaryti išvadą, jog teisėja teismo procesinio sprendimo nepaskelbė, teismo protokole nurodydama apie jo paskelbimą, o tyrimo metu melagingai teigė, kad teismo procesinis sprendimas buvo paskelbtas. **LAT 2016-02-10 Nr. GT1-4/2015.**
- ◆ Teisėjų nepriklausomumas yra (vienas iš aspektų – teisėjai vykdydami teisingumą veikia nešališkai ir klauso tik įstatymų) yra Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų saugoma vertybė. Teisingumo vykdymas klausant tik įstatymo yra pirminė saugotina vertybė ir teisėjui pagal įstatymą priklausančios socialinės garantijos šiai vertybei skirtos tik aptarnauti, tačiau ne ją paneigti. Taigi teisėjo nurodomos priežastys, susijusios su kasmetinių ar tikslinių atostogų turėjimu, neva lėmusios nustatytų drausmės byloje procesinių pažeidimų padarymą, nėra tos, kurios pateisintų baudžiamojo proceso įstatymo nuostatų nesilaikymą. Taip pat nurodyti teismo posėdžių sekretorės darbo trūkumai, kuriais norima pateisinti baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimus, susijusius su teismo posėdžių protokolų surašymo tinkamumu, nepaneigia teisėjo aplaidaus profesinių pareigų atlikimo. Teisėjas savo darbą vykdydamas teisingumą turi organizuoti taip, kad padedantis vykdyti teisingumą personalas nedarytų įtakos jo priimamų sprendimų atlikimui laiku. **LAT 2016-06-16 Nr. GT1-5/2015.**

16 straipsnis.

Solidarumas

Vadovaudamasis solidarumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) teisėjų tarpusavio santykius grįsti pasitikėjimu, sąžiningumu, tolerancija, taktiškumu ir mandagumu;
- 2) padėti vienas kitam darbinėje veikloje, keistis įgyta patirtimi ir žiniomis;
- 3) padėti vienas kitam apsiginti nuo šmeižto žiniasklaidoje, neadekvačios kritikos ar profesinio diskreditavimo.

TEDK sprendimas:

Teisėjos pasisakymai, jog Lietuvos valstybė, o konkrečiai viena iš sudėtinių jos valdžios dalių – teismų sistema, neužtikrina valstybės piliečių ir kitų šalies gyventojų procesinės teisių gynybos, yra nesuderinami su pagarba valstybei ir lojalumu jai. Tokie teisėjos pasisakymai yra etiškai neleistini, neatitinka teisėjo etikos reikalavimų ir kenkia teisėjo profesijos garbei bei prestižui. Yra požymių, kad teisėja viešais pareiškimais pažeidė solidarumo principą, reikalaujantį, kad teisėjai susilaikytų nuo profesinio diskreditavimo, nemažintų pasitikėjimo teismais ir teisėjais. **TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.**

TGT sprendimai:

- ◆ Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės į nuomonės reiškimą ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų, kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdant teisingumą. Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamą panieką kitiems visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šiurkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. **TGT 2012-12-23 Nr. 21P-10.**
- ◆ Teisėjo siekis primygtinai išsiaiškinti rūpimus klausimus su teisėja po to, kai jau kartą buvo gautas jos atsakymas, tapo tarpusavio nesupratimo, peraugusio į konfliktą, priežastimi. Tokie veiksmai buvo pakankami juos vertinti nesuderinamais su pareiga teisėjų tarpusavio santykius grįsti pasitikėjimu, sąžiningumu, tolerancija, taktiškumu ir mandagumu (TEK 16 straipsnio 1 punktas). **TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).**

LAT nutartis:

Teisėjas telefoninį pokalbį įrašė, nesant pokalbio pašnekovės (kolegės teisėjos) sutikimo ir neinformavus jos apie daromą įrašą. Bendrųjų etiketo taisyklių, gerų manierų laikymasis reikalauja apie ketinamą įrašyti telefoninį pokalbį informuoti pašnekovą ir gauti jo sutikimą. Įrašydamas pokalbį ir taip rinkdamas informaciją apie kolegę teisėją, neturėdamas jos sutikimo, ir vėliau atskleisdamas šio įrašo turinį, teisėjas nesilaikė bendrųjų etiketo normų, taip pat TEK reikalavimų. TGT sprendime padaryta pagrįsta išvada, kad telefoninio pokalbio garso įrašo darymas turint tikslą jį panaudoti prieš kitą teisėją yra netoleruotinas, neatitinkantis padarumo, sąžiningumo, taktiškumo, mandagumo ir garbingumo reikalavimų (TEK 16 straipsnio 1 punktas). **TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).**

Profesinės kvalifikacijos kėlimas

Vadovaudamasis profesinės kvalifikacijos kėlimo ir karjeros principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) nuolat kelti savo profesinę kvalifikaciją;
- 2) nesiekti, kad karjerai būtų sudarytos išskirtinės lengvatos.

BTEP:

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

- ◆ **6.1** Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.
- ◆ **6.2** Teisėjas savo profesinę veiklą turi skirti teisėjo pareigų vykdymui, kuri apima ne tik teisminių funkcijų ir įsipareigojimų teisme įgyvendinimą, bylų sprendimų priėmimą, bet ir su teisėjo pareigomis arba teismo veikla susijusių uždavinių įgyvendinimą.
- ◆ **6.3** Teisėjas turi imtis pagrįstų veiksmų išsaugoti ir pagerinti savo žinias, įgūdžius ir asmenines savybes, būtinas teisėjo pareigų vykdymui, pasinaudodamas mokymais ir kitomis galimybėmis, kurios turėtų būti prieinamos teisėjams ir kontroliuojamos teismų institucijų.
- ◆ **6.4** Teisėjas turi žinoti tarptautinės teisės raidą, įskaitant tarptautines konvencijas ir kitus dokumentus, nustatančius žmogaus teisių normas.
- ◆ **6.5** Teisėjas turi vykdyti visas teisėjo pareigas, įskaitant ir veiksmingą, teisingą bei pakankamai greitą sprendimų priėmimo procesą.
- ◆ **6.6** Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiaisiais, liudytojais, advokatais ir kitais asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.
- ◆ **6.7** Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

- ◆ Teisėjai įsipareigoja laikytis šio kodekso reikalavimų.
- ◆ Teisėjai savo noru priima reikalavimų jų socialiniam statusui ypatumus.
- ◆ Teismų savivaldos institucijos bei teismų administracijos pareigūnai imasi priemonių užtikrinti, kad šiame kodekse, Teismų įstatyme, tarptautiniuose teisės aktuose nustatytos moralės ir etikos normos būtų žinomos kiekvienam teisėjui ir pretendentui į teisėjus.
- ◆ Teisėjai už šio kodekso pažeidimus traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos teismų įstatymo nustatyta tvarka.
- ◆ Šis Kodeksas įsigalioja nuo priėmimo dienos.

LAT nutartis:

- ◆ Paaiškinimo išsiuntimas paštu Komisijos posėdžio dieną, realiai žinant, jog Komisija paaiškinimo laiku negaus, gali būti vertinamas kaip piktnaudžiavimas TEDK nuostatuose įtvirtinta teise. Teisėjas, elgdamasis protingai, apdairiai ir sąžiningai, privalėjo tai suprasti bei atitinkamai numatyti savo veiksmus. Jeigu teisėjas iki posėdžio pradžios nepateikia paaiškinimo, posėdyje nedalyvauja ir žodžiu neduoda paaiškinimo Komisijai, tai jis savo iniciatyva neįgyvendina Nuostatuose suteiktų teisių. **LAT 2012-03-27 nutartis byloje Nr. 1P-137/2012.**

SUTRUMPINIMAI:

TEK – Teisėjų etikos kodeksas

TEDK – Teisėjų etikos ir drausmės komisija

TGT – Teisėjų garbės teismas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

LAT – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas

BTEP – Bangaloro teisėjų elgesio principai, priimti teismų pirmininkų posėdyje Taikos rūmuose, Hagoje, 2002 m. lapkričio 25–26 d.